

Täysistunto

Tiistai 2.5.2017 klo 14.05—17.41

Täysistunto alkoi klo 14.05. Täysistunto päättyi klo 17.41.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (14.05—16.00) ja toinen varapuhemies Arto Satonen (16.00—17.41).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Antti Rinteen vapautuspyyntö Suomen Pankin tilintarkastajien jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 18/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Antti Rinne on pyytänyt vapautusta Suomen Pankin tilintarkastajien jäsenyydestä.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 3.5.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.5.2017 klo 11.

3. Lauri Ihalaisen vapautuspyyntö Suomen Pankin tilintarkastajien varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 19/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Lauri Ihalainen on pyytänyt vapautusta Suomen Pankin tilintarkastajien varajäsenyydestä.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 3.5.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.5.2017 klo 11.

4. KHT-tilintarkastajan vapautuspyyntö Suomen Pankin tilintarkastajien jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 20/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. KHT-tilintarkastaja Tom Sandell on pyytänyt vapautusta Suomen Pankin tilintarkastajien jäsenyydestä.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 3.5.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.5.2017 klo 11.

5. KHT-tilintarkastajan vapautuspyyntö Suomen Pankin tilintarkastajien varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 21/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. KHT-tilintarkastaja Pauli Vahtera on pyytänyt vapautusta Suomen Pankin tilintarkastajien varajäsenyydestä.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 3.5.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.5.2017 klo 11.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2017 vp

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.08 Sisäministeri Paula Risikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kolme pääkohtaa: Rajavartiolaitoksen virkojen eroamisikäsäännökset muutetaan vastaamaan jo tehdyn eläkeuudistuksen mukaista eläkkeelle siirtymisen myöhentämistä. Rajavartiolaitoksen lentävän henkilöstön palvelusitoumukset sidotaan selkeämmin sitoumuksen tarpeellisuuteen annetun koulutuksen ja sitouttamistarpeen perusteella. Ja kolmantena kohtana on se, että lainsäädäntöön tehdään Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevasta uudesta [Hälinää — Puhemies koputtaa] EU-asetuksesta johtuvat muutokset. Asetus on korvannut rajaturvallisuusvirasto Frontexia koskeneen entisen asetuksen.

Ensiksi eläkeuudistuksesta:

Eläkeuudistuksessa myös sotilaseläkeiät nousivat yleistä eläkejärjestelmää vastaavasti. Rajavartiolaitoksen pakolliset eroamisiät ovat laissa nyt alemmat kuin eläkeoikeuden ikä. Nykyinen sääntely johtaa siihen, että palvelussuhde päättyy eroamisikässä mutta oikeutta vanhuuseläkkeeseen ei vielä ole. Tämän vuoksi Rajavartiolaitoksen sotilasvirkojen eroamisikä pitää nostaa eläkeuudistusta vastaavasti. Eläkeuudistuksen mukaan eläkkeelle siirtymistä myöhennetään kolmella kuukaudella vuotta kohden, kunnes vuonna 2025 on saavutettu kahden vuoden myöhennys eläkkeelle siirtymiseen. Rajavartiolaitoksen eroamisikä tulee korottaa eläkeuudistusta vastaavasti eli kolmella kuukaudella vuotta kohden, kunnes kahden vuoden myöhennys on saavutettu. Jotta eläkeuudistus koskisi yhdenvertaisesti kaikkia henkilöstöryhmiä, on perusteltua korottaa vastaavalla tavalla myös Rajavartiolaitoksen ylempien sotilasvirkojen ja lentäjien eroamisikä. Yhdenvertaisuussyistä korotettaisiin myös niin sanottujen vanhojen siirtymäsäännösten piiriin kuuluvien noin sadan siviilivirkamiehen eroamisikää. Näin eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen koskisi kaikkia Rajavartiolaitoksen henkilöstöryhmiä.

Lakiuudistus on eduskunnan vuonna 2015 hyväksymän julkisten alojen eläkelain toimeenpanoa. Eroamiskien korottaminen on siis tekninen muutos, joka johtuu jo voimaan tulleesta uudesta eläkelainsäädännöstä. Eläkelain voimaannon seurannaisvaikutukset pienenevään ammattireserviin ja töissäjaksamiseen on puntaroitu eduskunnassa jo aikaisemmin. Nämä Rajavartiolaitoksen virkojen eroamisiin ehdotetut muutokset vastaavat Puolustusvoimien virkojen eroamisiin ehdotettuja muutoksia, joita koskevan esityksen hallitus antoi eduskunnalle huhtikuun alussa.

Arvoisa puhemies! Toiseksi Rajavartiolaitoksen palvelusitoumuksista, joita tämä laki esitys myöskin koskee. Rajavartiolaitoksen lentävän henkilöstön palvelusitoumusten suhteen työnantajalla on oikeus harkita sitoumuksen tarpeellisuus koulutuksen ja sitouttamistarpeen mukaisesti. Palvelusitoumus rajoittaa virkamiehen irtisanoutumismahdollisuutta. Tämän vuoksi palvelusitoumus tulee vaatia vain, kun virkamiehelle on annettu koulutus ja kun sitoumus on tarpeellinen virkamiehen palveluksessa pysymiseksi. Tämä on jo nykyään Rajavartiolaitoksessa noudatettu käytäntö, joka nyt kirjataan säädökseen. Virkamie-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

hen palkkaukseen ei ehdotetuilla muutoksilla ole vaikutusta. Rajavartiolaitoksen virkamiesten palkkaus määräytyy tarkentavan virkaehtosopimuksen perusteella ja mukaisesti.

Sitten, arvoisa puhemies, esityksen kolmas pääkohta on Eurooppalainen raja- ja merivartiosto, jota koskeva uusi asetus tuli voimaan viime vuoden lokakuussa. Asetuksella perustettiin Eurooppalainen raja- ja merivartiosto, jonka muodostavat Euroopan rajavalvontavirasto eli Frontex ja rajaturvallisuudesta vastaavat jäsenvaltioiden viranomaiset. Eurooppalaisella raja- ja merivartiostolla pyritään varmistamaan Eurooppaan yhdenmukainen rajaturvallisuus ulkorajoilla, jotta ulkorajojen ylittämistä voidaan hallita tehokkaasti. Asetus antaa uusia keinoja ulkorajojen valvonnan tehostamiseksi. Kunkin jäsenmaan rajaturvallisuutta ja sen mahdollisia haavoittuvuuksia arvioidaan EU-tasolla. Tarvittaessa maa voidaan velvoittaa vastaanottamaan rajavalvonta-apua, jopa vastoin sen omaa näkemystä, jos maan ei katsota selviävän ongelmasta yksin. Lisäksi Frontexin roolia vahvistetaan palautustoimintojen koordinoijana. Rajavartiolaitos osallistuu tänä vuonna Frontexin koordinoimiin yhteisoperaatioihin noin 20 henkilötyövuoden panoksella. Tässä on mukana muun muassa vartiolaiva Merikarhun osallistuminen pitkäkestoiseen operaatioon monikansallisella yhteiseurooppalaisella miehistöllä.

Suomen osuus nopeita rajainterventioita varten kootusta 1 500 henkilön poolista on 30 henkilöä. Nämä 30 henkilöä tulevat Rajavartiolaitoksesta. Uusi asetus edellyttää muutoksia nykyisiin lakeihin. Rajavartiolaissa säädettäisiin kansallisesta päätöksenteosta silloin, jos Suomi veloitettaisiin vastaanottamaan Frontexin koordinoimaa rajavalvonta-apua ilman omaa pyyntöään. Tilanne on hyvin epätodennäköinen, mutta jos näin kävisi, valtioneuvoston yleisistunto päättäisi toimenpiteistä asiassa.

Rajavartiolaissa säädettäisiin myös tänne rajavalvonta-apua antamaan tulevien nopean rajainterventiorryhmän jäsenten toimintavaltuuksista. Vieraillevien virkamiesten olisi toimittava Rajavartiolaitoksen ohjeiden mukaan ja pääsääntöisesti toimivaltaisen suomalaisen virkamiestä läsnä ollessa. Voimakeinoja he voisivat käyttää vain suomalaisen rajavartiolaitoksen läsnä ollessa.

Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaan Frontex alkaa koordinoida tehokkaammin palauttamiseen liittyvien jäsenvaltioiden toimia, niin pakkotoimin tapahtuvaa palauttamista kuin vapaaehtoistakin paluuta. Toimissaan Frontex kunnioittaa perusoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta. Jäsenvaltion on asetettava asiantuntijoita viraston saataville pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen saattajien reserviin. Poliisi tulee ilmoittamaan kuusi asiantuntijaa tähän saattajien reserviin, myös yhdenvertaisuusvaltuutetun edustajat osallistuvat pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvojien reserviin. On huomattava, että Frontexin koordinoimat palautukset eivät kokonaan korvaa Suomesta tapahtuvia palautuksia, vaan luovat palautuksiin yhden uuden mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Toivon, että hallituksen esitys käsitellään kevätistuntokaudella. Tämä on tärkeää erityisesti, jotta Rajavartiolaitoksen henkilöstö voisi saada tietää uuden eroamisikänsä niin varhaisessa vaiheessa kuin mahdollista. — Kiitos.

14.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Hallituksen puoliväliriihen kärkinä olivat sivistyksen, koulutuksen ja työllisyyden ja kasvun rinnalla turvallisuus, ja tässä esityksessä käsitellään nyt Rajavartiolaitosta ja muun muassa ulkorajojen valvonnan ja päätöksentekoprosessin tukemista ja tehostamista sellaisissa tilanteissa, kun ulkorajavalvontaan tarvittaisiin yhteisiä voimia lisää. Tämä on erit-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

täin myönteistä, että näitä asioita nyt eduskunnan käsittelyyn tuodaan. Niin tämä kuin toinen esitys, missä myös rikostorjunnasta on kyse, ovat sukua toisilleen.

Haluan kiittää ministeri Risikkoa puoliväliriihen hyvistä toimenpiteistä tämän sisäisen turvallisuuden ja myös ulkoisen turvallisuuden osa-alueella. Turvallisuuteenhan lisätään edelliseen kehykseen verrattuna nyt merkittävästi lisää euroja. Puolustusvoimat saavat lisää 50 miljoonaa ja lisäksi sopimussotilaat 2 miljoonaa. Tällä pystymme varmistamaan muun muassa uusien, nopeammin reagoivien joukkojen toiminnan, ja tähän kokonaisuuteen lisätään myös määrärahoja Rajavartiolaitokselle 8 miljoonaa euroa, mikä varmasti tulee nyt enemmän kuin tarpeeseen, kuten myös poliisille tulevat lähes 35 miljoonan euron lisämäärärahat. Samaa kokonaisuuttahan ovat tietysti myös suojelupoliisille tulevat 3,5 miljoonaa euroa. Samaan aikaan myös poliisin, armeijan ja nyt käsittelyssä olevan Rajavartiolaitoksen ja suojelupoliisin yhteistyötä lisätään ja toimintatapoja uudistetaan. Ja näin se on, että tilanne on muuttunut hyvin nopeasti, ja meidän pitää pitää lainsäädäntö ajan tasalla.

14.17 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinosen tavoin tervehdin ilolla hallituksen päätöksiä puoliväliriihessä siitä, että nyt todella saatiin näitä erittäin merkittäviä ja tärkeitä lisäpanostuksia sisäiseen turvallisuuteen. Kiitos siitä koko hallitukselle.

Tästä nyt käsiteltävänä olevasta lakiesityksestä olisin kysynyt ministeriltä. Täällä todetaan eroamisi'istä, jotka nyt nousevat, että Rajavartiolaitoksella on tällä hetkellä palveluksessaan noin 2 300 ammattisotilasta ja kriisitilanteessa laitoksen tarvitsemista johtajista noin 25 prosenttia on reservissä. Nyt tämän muutoksen myötä ollaan puuttumassa nimenomaan tähän suorituskyykyyn silloin sodan ajan tilanteessa. Esityksessä todetaan, että muutoksen vaikutukset Rajavartiolaitoksen sodan ajan joukkojen suorituskyykyyn pyritään minimoimaan kouluttamalla soveltuvia asevelvollisia sodan ajan joukkojen johtajiksi. Olisin kysynyt ministeriltä: miten tämä koulutus käytännössä toteutetaan, miten siihen valikoidaan ja millaiset kustannusvaikutukset sillä on?

14.18 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä nämä kaksi pääkohtaa ovat tavallaan teknisluontoisia, koska näistä eläkeikien pidentämisistä on jo aiemmin päätetty ja on selvää, että silloin myös eroamisikiin ja siihen liittyvään lainsäädäntöön tulee puuttua.

Mutta suurin kysymys mielestäni koko tässä esityspaketissa on nimenomaan tämä lainsäädäntö koskien Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa, joka rakennetaan ja on rakennettu tämän Frontexin päälle. Ja ministeri sivusikin jo tätä poikkeuksellista ja itse asiassa epätodennäköistäkin tilannetta, jossa velvoitettaisiin jäsenmaata ja myös mahdollisesti Suomea vastaanottamaan viraston koordinoimaa tukea alueelleen ilman omaa pyyntöä, ilman valtioneuvoston tai Rajavartiolaitoksen pyyntöä. Ja tässä liikutaan tietenkin valtiollisen itsenäisyyden kannalta hyvin herkällä alueella, koska itsenäisen valtion tehtävä on vastata omista rajoistaan ja se päätösvalta tulee hyvin tiukasti tietenkin itsenäisellä maalla pitää. On tietenkin ymmärrettävää, että näitä hyvin poikkeuksellisia tilanteita voi tulla, mutta jäin sitä pohtimaan, onko tarkoituksenmukaista, että näin vakavassa tilanteessa vain valtioneuvoston yleisistunto sitten ottaisi kantaa tähän päätökseen eikä se tulisi lainkaan eduskuntaan, koska on kuitenkin kysymys hyvin keskeisestä ja tärkeästä itsenäisen valtion päätsoikeudesta.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

14.21 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Räsästä tärkeän asian esille nostamisesta. Siinä kuului kokeneen sisäministerin puheenvuoro. Todellakin rajojen valvonta ja siitä vastaaminen on erinomaisen tärkeä suvereenin valtion perusasia. Ja silloin, kun rajoille tulee muita henkilöitä rajavalvontaa tekemään, kysymys on, että se päätös pitää tehdä harkitusti ja siihen täytyy olla vahvat perusteet. Itseänikin askarruttaa se, onko tämä sellainen asia, jossa on perusteltua, että valtioneuvoston päätös riittää, vai pitäisikö lähteä siitä, että tällaisille päätöksille pitää saada myös eduskunnan hyväksyntä. Monissa ulko- ja turvallisuuspolitiikan asioissa meillä on säädetty aika tarkka menettely eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan ja suuren valiokunnan pitämisestä ajan tasalla ja myös heidän kannan ottamisesta ennen kuin Suomi ottaa omia kantojaan. Sitten jos otetaan kanta, jossa tänne tuodaan ulkomaalaisia auttamaan rajojen valvonnassa, niin se on paljon pidemmälle menevä kanta kuin joku poliittinen lausunto Euroopan unionissa.

Toivonkin, että valiokunnat tätä asiaa käsitellessään pohtivat tämän asian hyvin huolella myös siitä näkökulmasta, mikä on kansanvallassa eduskunnan asema. Meillä on parhaillaan tarkastusvaliokunnassa käsittelyssä eduskunnan budjetti- ja valvontavaltaa koskeva kokonaisuus. Siihen on tehty tutkimustyötä, jossa on käyty lävitse eduskunnan budjetti- ja valvontavallan rajojen muutoksia, ja aika lailla on oltu huolissaan siitä, miten kansan valitsemien päättäjien vaikutus voi toteutua ja kuinka paljon valtaa eri syistä katoaa muualle. Tässä on jälleen yksi sellainen asia, jota sietää miettiä, että meneekö tämä niin kuin on esitetty vai onko tätä menettelytapaa tarve muuttaa.

14.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni tämä keskustelu, mitä nyt käydään, on hyvin tärkeä. Itsekin pitkäaikaisena kansanedustajana hyvin usein olen pohtinut eduskunnan valtaa. Sen vuoksi mielestäni tämä esitetty ajatus siitä, että myös tässä pohdinnassa nyt, kun valiokuntaan asia lähtee, tältä näkökulmalta käytäisiin vielä läpi tämä tilanne, on hyvä. Näin näppituntumalta — en tunne yksityiskohtia — voisin helposti olettaa olevani valiokuntakuulemisessa sitä mieltä, että eduskunnan olisi syytä tällaiset ratkaisut kuitenkin sitten tehdä. Mielestäni tämä on iso, tärkeä kysymys, ja luotan siihen, että tätä valiokunnassa katsotaan nimenomaan tästä eduskunnan vallan näkökulmasta.

Puhemies! Ehkä muutama sana Rajavartiolaitoksen tilanteesta ja resursseista. Mehän olemme hallinto- ja turvallisuusjaostossa jatkuvasti, samoin kuin sosiaalidemokraatteina, kantaneet huolta tietystä rahasummien pienuudesta. Rajavartiolaitos, suojelupoliisi ja poliisi, ne ovat tuttuja asioita, mistä tässä salissakin olemme useasti puhuneet. Oli erittäin hyvä, että jo tovi ennen kehystä, muutamia viikkoja aikaisemmin, kun kävimme keskustelua, ministeri silloin esimerkiksi näihin poliisin määriin kiinnitti huomiota edellyttämällämme tavalla. Siinä oli valtava ristiriita, että sisäisen turvallisuuden selontekoa ja kehysmäärärahoja, näitä kahta kun vertasi, kävi niin, että määritellään suusanallisesti tavoitteita esimerkiksi useammasta poliisista kuin sitten määrärahat olisivat antaneet perään. Ja siihen nähden tietenkin on äärimmäisen tärkeää, että näitä lisäyksiä niin poliisille, Rajavartiolaitokselle kuin supollekin on tehty, mutta kuten täällä viimeksikin taidettiin puhua, oliko viime viikolla, niin koskaanhan nämä resurssit eivät välttämättä kyllin riittäviä ole, ja silloinhan nostimme esille muun muassa tämän täydennyspoliisikysymyksen. Tietenkin on sitten varmasti hyvä mainita tässä, kun tuolla jaostossa olemme kuulleet, että huoltahan on ollut sitten myös Hätäkeskuslaitoksesta ja sen resursseista, ja varmasti näistäkin asioista pohdintaa on käyty.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

14.25 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Tietysti tästä löytää hyvinkin yhteyden tähän kansainvälisen avunannon ja avun vastaanottamisen lainsäädäntöön, johon ainakin julkisuudessa olleiden keskustelujen pohjalta on etsitty, myös tähän kiireellisyystilanteeseen, tietynlaista parlamentaarista katetta eli järjestelmää, että myös eduskunta tulisi kuulluksi. Ja se on varmasti hyvinkin perustelua myös tässä kohdassa, joka aikanaan sai jonkin verrankin julkista huomiota juuri sen takia, että tähän lähtee, niin kuin ministeri sanoi, malista, jossa apua annettaisiin ilman vastaanottajan pyyntöäkin. Oikeastaan haluaisin tähän hivenen kuulla: Olisiko tämäntyyppinen tuki minkälaisessa tilanteessa mahdollisesti tulossa käyttöön, ja tarkoittaako tämä yksinkertaisesti sitä, että siitä ei voisi kieltäytyä? Eli olisiko tämä lähinnä tällainen läpihuutopäätös siinä vaiheessa, jos se tämän yhteisen eurooppalaisen toimijan taholta päätettäisiin toteuttaa?

14.26 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Tässä Rajavartiolaitosta koskevassa lainsäädännössä laitetaan täytäntöön EU:n yhteistä raja- ja merivartiostoa koskeva asetus yhteisestä eurooppalaisesta toiminnasta. On hyvä, että EU yhdessä pyrkii vahvistamaan ulkorajojen turvallisuutta ja valvontaa. Se on nyt noussut esille lähinnä tämän muuttoliiketriisin yhteydessä, että tällainen tarve on, ja tähän nyt yhteisin eurooppalaisin toimin vastataan, ja Suomi omalta osaltaan tämän täytäntöön panee. Meillekin tällä voi olla merkitystä, koska Suomi on yksi niistä EU-jäsenmaita, joilla on pitkä EU:n ulkoraja.

Tässä tietysti herättää nyt mielenkiintoa, useissa edustajien puheenvuoroissa on kiinnitetty huomiota siihen, että Suomikin voitaisiin velvoittaa vastaanottamaan Frontexin apua rajaturvallisuuteen liittyen, vaikkakaan emme itse olisi tällaista avunpyyntöä esittäneet. Tällekin on olemassa tausta: se on muualta Euroopasta tällainen mahdollinen hypoteettinen tilanne, jota varten tämä asia on näin säädetty, mutta kun ei tiettyä maata kohden voida tällaista tehdä, niin se koskee silloin kaikkia. Kun nyt, puhemies, on menossa lähetekeskustelu, niin pyytäisin kuitenkin ministeriä vielä hieman avaamaan tätä mahdollista tilannetta, jossa voitaisiin velvoittaa jäsenmaa vastaanottamaan Frontexin ja tämän yhteisen raja- ja merivartioston apua ilman jäsenmaan omaa tahtoa. Mikä tämä tilanne olisi, mikä se olisi mahdollisesti Suomen kannalta, ja kuinka me sen kanssa sitten menettelisimme?

Puhemies! Ministeri esittelypuheenvuorossaan viittasi myös siihen, että tätä uutta raja- ja merivartiostoa käytetään näitten turvapaikanhakijoiden palauksiin. Kysyisin siihen liittyen: onko varmasti varmistettu se, että nämä toimenpiteet ovat sopusoinnussa kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia ajatellen ja menettelyt jo etukäteen kaikille tiedossa — että ne ovat inhimillisiä ja humaaneja ja täyttävät kaikki korkeimmatkin vaatimukset?

14.28 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Käsillä oleva asia vaikuttaa nimenomaan Rajavartiolaitoksen toimintaan ja myös sitten sodanajan tilanteeseen ammattisotilasreservin osalta, nimenomaan tässä eläkeikämuutoksessa. Puolustusvoimien puolellahan tämä muutos tulee vaikuttamaan niin, että ammattisotilasreservi pienenee noin 40 prosenttia. Mikä on ministerin arvio tästä Rajavartiolaitoksen, Rajan puolella?

Ja minuakin kiinnostaa, niin kuin edustaja Kärnä tuossa aikaisemmin totesi, mitä seuraamusvaikutuksia on nimenomaan tähän tehtävä- ja koulutuskiertoon ja virkauran vaiheisiin. Tärkeämpää tässä keskustelussa on ollut, ehkä enemmän kuin tämä eläkeikäkeskustelu, nimenomaan tämä sodanajan tilanne ja minkälainen koulutettu määrä meillä on sekä ammattijohtajia että sitten reservissä olevia johtajia. Painetta tulee sekä Puolustusvoimien puolella että Rajan puolella tähän koulutukseen jatkossa.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

14.29 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä tätä rajojen valvonnan vastuasiaa. Tiedossa on, että Schengen-alueella on ollut huomattavia vaikeuksia rajojen valvonnassa, ja se, että Schengenin ulkoraja vuotaa, aiheuttaa tietysti ongelmia sitten kaikille muille Schengen-alueen maille.

Sitten tämä ratkaisumalli, jossa lähtökohtana on, että voitaisiin antaa sellaista apua, jota ei ole toivottu tervetulleeksi, on kyllä erittäin vaikea ymmärtää. Jos suvereeni valtio ei halua maaperälleen ulkolaisia huolehtimaan rajavalvonnasta, miten käytännössä voisi ajatella, että sinne voitaisiin mennä? Se on kyllä mielenkiintoinen kokeilu. Ja kuinka suurilla joukoilla sinne oikein mennään, jos sitä apua ei haluta? Ja sitten missä määrin siinä aletaan lähestyä jo maan miehittämistä tämän rajavalvonnan käytännön toteuttamiseksi? Erikoisen konstruktio, ja en ole nähnyt tätä asiaa koskevaa kunnollista pohdiskelua. Mutta kun tämä on nyt tulossa meidän käsittelyyn ja me joudumme ottamaan siihen kantaa, niin on nyt syytä käydä tämä harjoitelma kokonaisuudessaan lävitse.

Katson tässä nyt edustaja Zyskowiczia. Hän oli aikoinaan hyvin aktiivinen, kun käytiin ystävyys-, yhteistoiminta- ja avunantosopimukseen, Suomen ja Neuvostoliiton väliseen sopimukseen liittyvää keskustelua. Tuossa sopimuksessahan oli myös lähtökohta, että voidaan antaa apua, ja sitten oli se kysymys, että pitääkö tuon avun olla toivottua vai voiko auttaja tulla auttamaan, vaikka ei ole toivottukaan apua. Muistelen, että silloin edustaja Zyskowicz kuului, niin kuin itsekin kuuluin, siihen koulukuntaan, että vain semmoista apua voi antaa, jota on toivottu, mutta mikään sopimus ei voisi antaa mahdollisuutta antaa apua ilman että se apu on tervetullutta.

No, tämä siis antaa aiheen miettiä ja käydä tämä huolella lävitse, ja tästäkin seuraa sitten se, että on syytä katsoa, mikä on se oikea menettely kotimaassa tällaisessa päätöksentekotilanteessa.

14.32 Pekka Haavisto vihr: Arvoisa puhemies! Olisin jatkanut tätä hyvää pohdiskelua, jonka edustajat Räsänen ja Heinäluoma aloittivat. Ja kiitos ministerille myöskin esittelystä.

Todellakin tämä ehkä sattuu nyt erityisesti aikaan, jolloin mietimme myöskin omia puolustus- ja avunatoratkaisujamme, ja totta kai rajavartiotoiminnalla ja merivartiotoiminnalla on suora yhtymäkohta myöskin maanpuolustukseen, ja olemme osa EU:n ulkorajoja, ja nämä ovat meillekin tärkeitä asioita. Mutta kyllä tässä tietysti herää se kysymys, että jos joku ei apua pysty pyytämään tai halua pyytää, niin joko hänen rakenteensa ovat niin luhistuneet, että hän ei enää pysty sitä pyytämään, tai sitten hän on haluton tätä apua pyytämään. Tapauksissa, joissa taho on haluton pyytämään ja saa apua ilman pyytämistä, hän ehkä alkaa toimia tätä apua vastaan. Siihen sisältyvät jopa tällaiset suuremmat työturvallisuusriskit ja tämänäntyyppiset, jotka pitäisi tässä ottaa huomioon. Mielellään kuulin myöskin ministerin ajattelua tästä.

Kun tätä avun antamista ja vastaanottamista on ulkoasiainvaliokunnassa pohdittu, on käyty näitä käytännön keissejä läpi, että mikä olisi se tilanne, ja uskon, että tämäkin asia, missä mahdollisissa tilanteissa tällaiset pykälät ajankohtaistuisivat, avautuisi paremmin tällaisten keissien kautta.

14.33 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnitin huomiota tässä turvallisuustilanteessa siihen, miten tämä sopii yhteen tämän eduskunnan yhteiskäsityksen näkökulmasta nykyisten puolustus- ja turvallisuusratkaisujen suhteen. Tuntuu siltä osin turvallisuusnäkökulmasta hiukan epäilyttävältä, että syntyisi tilanne, jossa joku ei apua pyytäisi

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

mutta me silti haluaisimme apua antaa. Minkälainen tällainen tilanne olisi Suomen etujen näkökulmasta? Voisiko siis syntyä aidosti tilanne, jossa me haluaisimme antaa apua jollekin, joka sitä ei haluaisi ottaa vastaan? Siihen kai liittyisi meidän kannalta aika iso turvallisuuspoliittinenkin uhka, joten tuntuu kyllä siltä, että tämä saattaisi olla juuri se puoli, mikä sitten olisi syytä erityisen huolella eduskunnassa tarkistaa. Ja myöskin mikä olisi se menettely, että näin sitten lopulta lähdettäisiin tekemään? Minkälaisen poliittisen arvion tuloksena näin tapahtuisi?

14.34 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty erinomaista keskustelua. Itse näen asian niin, että kun olemme päättäneet olla osa Euroopan unionia, kun olemme menneet mukaan Schengeniin ja kun meillä on yhteinen rajavaltvonta Euroopassa, niin on äärettömän tärkeää, että pidämme huolta sen järjestelmän kestävydestä. Mikäli joku maa kieltäytyy täyttämästä tällä sopimuksella maille osoitettuja velvoitteita, on tietysti selvää, että jollakin tavalla jäsenmaiden tulee tähän puuttua ja varmistaa, että se rajavaltvonta pitää ja että ulkorajat todella pitävät. Ymmärrän kyllä sen problematiikan, että on haastavaa lähteä määrittelemään, milloin aletaan antaa apua sellaiselle valtiolle, joka ei sitä välttämättä itse ole pyytänyt. Toinen vaihtoehto tietysti on Euroopassa sulkea kunkin valtion omat ulkorajat, mutta itse en kyllä näe tätä kestäväenä menettelynä.

14.35 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kärnä viittasi kysymykseen, että mitä sitten tehdään, jos ulkoraja vuotaa. Yksi vaihtoehto todellakin on lähettää apua, mutta niin kuin on todettu, aika pulmallista on, jos sitä apua ei toivoteta tervetulleeksi. Mielestäni luontevampi lähtökohta tällaisessa tilanteessa, että joku Schengen-alueeseen kuuluva maa ei täytä rajavaltvontasuksiaan, on sitten se, että se ei voi olla osa Schengeniä tai Schengen tilapäisesti tämän maan osalta keskeytetään. Se on looginen, selkeä ja mahdollinen, ei tietenkään ongelmaton sekään, mutta tuntuisi huomattavasti viisaammalta tieltä kuin ajatus, että jostain karauttaa semmoisia joukkoja paikalle, joita ei ole kutsuttu.

Puutun vielä tähän toiseen asiaan, joka tässä on ollut esillä, joka koskee sota-ajan reservikysymystä. Tästä puhuimme aikaisemmin Puolustusvoimain henkilöstön puolella. Siinä oli huoli siitä, miten reservitarpeet voidaan täyttää olosuhteissa, joissa eläkeiät nousevat ja sitä väkeä, joka aikaisemmin meni eläkkeelle mutta jota voitiin käyttää useita vuosia reservissä, ei enää samalla tavalla ole. Tämä sama kysymyshän koskee väistämättä myös Rajavartiolaitoksen toimintaa, ja sen takia pyytäisinkin ministeriltä selvitystä, millä tavalla Rajavartiolaitoksen kouluttaman reservin, nimenomaan upseerireservin, käyttö on ajateltu ja miten muutokset tulevat vaikuttamaan tähän reservin osaan.

Palautan mieleen, että meidän puolustuksemme keskeinen tukijalka on yleinen asevelvollisuus ja iso reservi, ja se edellyttää myös sitä, että keskeisiin tehtäviin on käytettävissä pidemmän koulutuksen saaneita, ammattiupseereina palvelleita.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeri Risikkoa vielä edustaja Päivi Räsänen.

14.37 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Näen sinänsä perustelluksi yhteiset pelisäännöt Schengen-alueella, ja on itse asiassa hyvin vaikea edes kuvitella sellaista skenaariota, jossa Suomi jouduttaisiin velvoittamaan ottamaan rajavaltvontansa tukea ilman Suomen omaa pyyntöä, valtioneuvoston tai Rajavartiolaitoksen pyyntöä. Mutta jotakin tilannetta vartenhan näitä sääntöjä ja asetuksia on tehty, ja sen takia mielestäni on hyvin tär-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

keää miettiä myös ne menettelyt läpi, millä tasolla ja millä tavalla näissä mahdollisissa poikkeuksellisissa tilanteissa meneteltäisiin.

Tähän liittyy myös sääntö, että vierailevien virkamiesten, ulkopuolisten, ulkomailta tulevien virkamiesten, jatkossa tulisi kuitenkin toimia Rajavartiolaitoksen ohjeiden mukaan ja suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa eli antaa sitä tukea niin, että suomalainen virkamies olisi läsnä, vaikkakin tämä raja- ja merivartioston artikla mahdollistaa myös sen, että vastaanottavassa jäsenvaltiossa voitaisiin käyttää jopa voimakeinoja ilman omaa kotimaista rajavartioiden läsnäoloa. Eli aika syvälle sinne suvereenin valtion itsemääräämisoikeuteen tässä puututaan, ja juuri sen takia ajattelen, että näiden pelisääntöjen pitäisi mahdollisia poikkeuksellisia tilanteita varten olla hyvin selkeät ja mielestäni eduskunnan myös mukana tässä. Tämä sama ongelmahan tulisi vastaan, jos me joutuisimme päättämään, että olemme yhdessä muiden maiden kanssa antamassa taas apua jollekin maalle, joka ei haluaisi sitä apua ottaa vastaan, ja silloinkin mielestäni olisi hyvä, että eduskunta olisi näin raskaan luokan päätöksenteossa mukana.

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt ministeri Risikko, 3 minuuttia.

14.39 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia hyvistä kysymyksistä. Tässä muutamista, esimerkiksi nyt reservien määrästä, kun se nyt pienenee. Myöhentyvän eläkeiän ja ylimmän asevelvollisuusajan välinen aika reservissä ammattikoulutetuilla sotilailla lyhenee siis kaksi vuotta, ja näin ollen reservin määrä pienenee 40 prosenttia. Rajavartiolaitoksen osalta muutos on erityisen korostunut, koska Rajavartiolaitos huolehtii rajaturvallisuustehtävistä ja sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä rajajoukoilla jo sotaa alemman asteisissa kriiseissäkin, joissa koulutettujen reservien käyttö korostuu.

Palveluksessa olevien ammattisotilaiden määrää ei voida kasvattaa. Pienenevä ammattikoulutettujen sotilaiden määrä joudutaan korvaamaan varusmiespalveluksen suorittaneilla, noin yksi vuotta koulutusta saaneilla ja kertausharjoitetuilla reserviläisillä, joilla on siis maksimissaan sata vuorokautta kertausharjoituspäiviä. Tällä ei kuitenkaan saavuteta samaa suorituskykyä kuin ammattihenkilöstöä käyttämällä. Asevelvollisuuslakia muuttamalla toki voitaisiin reserviläisten kertausharjoitusvuorokausien määrää kasvattaa ja sitä kautta saada korjattua tilannetta osin, mutta sillä on toisaalta monia muita yhteiskuntaan vaikuttavia taloudellisia vaikutuksia sekä se kasvattaisi painetta Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kouluttajahenkilöstömääränkin nostolle.

Ammattikoulutettujen sotilaiden nykyinen määrä reservissä on tarpeellinen myös normaaliolojen poikkeustilanteissa, joista esimerkkinä voidaan ottaa 2015 pohjoisilla rajanylityspaikoilla alkanut laaja turvapaikanhakijoiden virta. Rajavartiolaitos varautui muuttuneeseen tilanteeseen kohottamalla valmiutta perustamalla eläkkeellä olevista rajavartiomiehistä koulutetun ja varustellun noin 130 henkilön suuruisen evp-varannon. Kyseinen vapaaehtoisuuteen perustuva koulutettu joukko saadaan siis palvelukseen lyhyellä aikavälillä. Kun kysytte täällä sitä, miten se koulutus tapahtuu ja miten ylläpidetään sitä osaamista, niin toivon, että valiokuntakuulemisessa kuulette sitten Rajavartioston käytännön toiminnot ja sen, miten se tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Sitten tähän Frontexiin, elikkä tässä samassa laissahan on nyt moniaakin asioita hallituksen esityksessä, ja yksi tärkeä asia on se, että tätä Frontexin toimintaa nyt vahvistetaan. Se on tarpeenkin tällä hetkellä, ja täällä erityistä keskustelua ja kysymyk-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

siä herätti nyt sitten, kuka päättää siitä, että Frontex auttaa, jos ei sitä alun perin itse halutaisi. Todellakin jäsenvaltio voidaan neuvoston päätöksellä velvoittaa vastaanottamaan Frontexin koordinoimaa rajaturvallisuusapua, vaikka jäsenmaa ei itse sitä pyydäkään. Tämä voisi tapahtua silloin, kun jäsenvaltion ulkorajan valvonnassa on puutteita eikä puutteita korjata ja ne aiheuttavat vaaraa Schengen-järjestelmän toimivuudelle. Jokainen meistä ymmärtää, että tämä on erittäin äärimmäinen tilanne, ja kun näin äärimmäinen tilanne tulee, meillä pitää olla toimintamahdollisuus ja se, että meillä oikeasti pystytään sitten asia saamaan hallintaan.

Täällä oli puhetta siitä, miten tällainen päätös sitten tehtäisiin. Nythän se on täällä valtioneuvoston päätöksellä tässä hallituksen esityksessä, mutta minun mielestäni on erittäin tervetullutta, että käynteä täällä eduskunnassa keskustelun sitten ja otatte esimerkiksi Rajavartiolaitoksella näitä esimerkkejä, miten tämäntyyppinen tilanne voisi eskaloitua, ja myöskin mietitte sitä, onko siinä aikaa kaikissa tapauksissa sitten eduskunnan päätöstä saada. Ymmärrän, että nämä ovat hyvin vaikeita päätöksiä.

Sitten tuosta palautustoiminnasta vielä totean, että kysymyshän on nimenomaan lainvoimaisen kielteisen päätöksen saaneen turvapaikanhakijan palautuksista ja tähän on meillä tälläkin hetkellä jo käytäntö elikkä Frontex auttaa näissä palautuksissa ja sitä on tarkoitus nyt sitten edelleen jatkaa. Frontexillä on aikaisemmin ollut enemmänkin tällainen koordinaattorooli, ja nyt tällä lailla vahvistetaan Frontexin roolia. Frontexin roolia palautuksissaan vahvistettiin aikoinansa jo perustamalla palautustoimisto, joka avustaa jäsenvaltioita ja koordinoi palautusoperaatioita. Palautustoimintayhteistyötä varten muodostetaan henkilöstöreservi palautus- ja hotspot-toimintaa varten ja hotspotilla tarkoitetaan siis rekisteröintikeskusta, jossa laittomat maahantulijat identifioidaan ja rekisteröidään sekä heille suoritetaan tarvittavat rekisteritarkastukset. Mutta tässä on siis kysymys tästä palautustoiminnasta, ja siihen liittyvistäkin käytännöistä sitten varmasti valiokuntakuulemisissa lisää.

Minä pidän erittäin tarpeellisenä sitä, että meillä on Frontexin tyyppinen organisaatio, joka auttaa. Me olemme nimenomaan siinä yhteistyössä, ja yhdessä me olemme enemmän kuin yksittäisenä maana. 2015 näytti meille jo sen, että me todella tarvitsemme yhteistyötä, mutta pelisäännöt tietysti pitää olla kunnossa ja päätöksentekojärjestelmät. — Kiitos.

14.45 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tämä ministerin selvitys oli erittäin hyvä, ja siinä myös sitten tultiin näihin ongelmakohtiin. Totean kuitenkin tämän käydyn keskustelun pohjalta, että mielestäni on olennaista, että eduskunta kokonaisuudessaan paneutuu tähän asiaan, ja toivon, että myös eduskuntaryhmät miettivät kantoja.

Se, että Suomeen tulee ulkomaisia rajavartijoita, ei ole mikään läpihuutojuttu. Kun meillä on yleisesti tällainen hyvin lakiorientoitunut, juridinen tapa suhtautua asioihin ja myös virkakunta lähtee siitä, että hyväksytyjen lakien mukaan toimitaan ja he ovat sitoutuneet lainsäädännön tarkkaan noudattamiseen, niin on erittäin suuri merkitys sillä, mitkä nämä menettelytavat ovat ja mikä tässä on säädetty menettelyksi. Tarkoitan siis sitä, ettei voi syntyä tilannetta, jossa virkakunnassa mahdollisesti tulkittaisiin jonkun tällaisen lain pohjalta eri tavalla sitä, voiko tänne ulkolaisia rajavartijoita ilmestyä vai ei, eri tavalla kuin mitä jollain muulla päätöksentekoon oikeutetulla taholla asiasta ajatellaan. Sitten ajattelen myös niin, että tällä on suuri yhteys siihen keskusteluun, jota on käyty tästä ulkomaisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta ja siihen liittyvistä menettelytavoista, joista eduskunnassa on selvästi ollut se tahto, että se päätöksenteko halutaan pitää eduskunnan käsissä. Se liittyy myös siihen, että Suomea ei voi sitoa kansainvälisiin konflikteihin ja sitä kaut-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

ta mahdollisesti myös aitoon riskiin sotaan joutumisesta kovin pienen porukan päätöksillä. Tässä on siis syytä olla huutomerkki ja keltainen valo hiukan pidemmän aikaa päällä.

14.46 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiittää ministeriä tuosta vastauksesta. On erittäin tärkeätä käydä läpi ne menettelyt, että jokainen ymmärtää, mitä siitä seuraa, mikäli tämä lakiesitys hyväksytään. Tähän voitaisiin lähettää yhteisellä päätöksellä EU:n rajavaltaviranomaisia, siis ei keitä tahansa, vaan yhteisen Euroopan unionin toimivaltaisia rajavaltaviranomaisia. Tätä asiaa on syytä pohtia, totta kai, Suomen omasta intressistä käsin. Meille tämä on merkityksellinen kysymys, kuten sanottu, olemme yksi jäsenmaa, jolla merkittävä ulkoraja on. Mutta asiaa on pohdittava myös siitä näkökulmasta, mitä me tällä saamme yhteisesti EU:n hyväksi ja mitä seurauksia sillä sitten olisi, että tällaista menettelyä ei mahdollistettaisi. Kokemukset vuodelta 2015 ovat paljonpuhuvia, ja siitä tämä johtopäätös yhteisestä raja- ja merivartiostosta ja sen toimivaltuuksista on tehty. Eli tätä on pohdittava sekä Suomen oman kansallisen intressin näkökulmasta että yhteisen eurooppalaisen turvallisuusintressin näkökulmasta.

Puhemies! Ministeriltä vielä haluaisin kysyä tästä, kun te puhuitte pitkään tästä turvapaikanhakijoiden palauttamisesta ja siihen liittyvästä Frontexin toimivallasta ja resursseista: Onko teidän nähdäksenne nyt tällä uudella raja- ja merivartiostolla riittävät edellytykset puuttua jo ikään kuin ennalta, koska tämän hetken tilannehan on se murheellinen tilanne, että turvapaikanhakijoita kiikkerillä aluksilla Välimeren ylitse saapuu ja valitettavan moni menehtyy tuolla matkalla? Onko nyt tämän jälkeen tällä uudella viranomaisella edellytyksiä puuttua siihen, niin että yhä harvempi Eurooppaan hakeutuva turvapaikanhakija menettäisi tällä matkalla henkensä?

Puhemies Maria Lohela: Mikäli, ministeri Risikko, haluatte vastata, aikaa on 1 minuutti.

14.48 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa puhemies! Oli tärkeä kysymys tuo, pystytäänkö puuttumaan ennalta. Sehän tässä kaikkein tärkeintä olisi, että me pystyisimme ennakolta puuttumaan tähän. Meillä on nyt muun muassa tämä kansainvälinen Frontexin yhteinen operaatio käynnissä, jossa myöskin meidän Rajavartiosto on mukana, jossa yritetään auttaa nimenomaan siellä näillä kiikkerillä veneillä liikkeellä olevia ja todella jopa ihmiskaupan uhreja. Siitä syystä olen todella ylpeä siitä, että suomalaista osaamista on nyt tuolla liikkeellä, ja saamme koko ajan sieltä tietoa, voisimmeko me tehdä vieläkin enemmän sen eteen, että niin ei kävisi. Tietysti aina se paikalla auttaminen ja tällaisen toiminnan, myöskin rikollisen toiminnan, estäminen on yksi Frontexin tehtävä, ja hienoa, että Suomi on siinä mukana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 41/2017 vp

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.49 Sisäministeri Paula Risikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä säädettäisiin uusi laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa. Rajavartiolaista esitetään erotettavaksi rikostorjuntaa koskevat säännökset ihan omiksi laeikseen.

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaan ei esitetä merkittäviä muutoksia, kysymys on ennemminkin siitä, että Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimintavaltuuksia koskevat säännökset saadaan nykyistä täsmällisemmiksi ja selkeämmiksi. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan painopiste on rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyen Schengen-ulkorajan ylittävässä liikenteessä erityisesti laittomaan maahantuloon liittyvien rikosten torjunnassa. Lisäksi Rajavartiolaitos valvoo muun muassa vesiliikennelain, metsästyslain ja kalastuslain noudattamista. Valvontatoimeen liittyen tässä esityksessä esitetään, että Rajavartiolaitos voisi jatkossa tutkia merilain rikkomisia. Merialueilla vesiliikenteen valvontaa suorittaa pääasiassa Rajavartiolaitos. Rajavartiolaitos ei nykyään kuitenkaan voi toimittaa esitutkintaa silloin, kun kyseessä on merilain säännösten rikkominen, kuten esimerkiksi hyvän merimiestaidon laiminlyönti.

Arvoisa puhemies! Toinen valvontatoimeen liittyvä ehdotus on, että Rajavartiolaitos voisi nykyistä laajemmin valvoa tieliikennelakia rajanylityspaikoilla. Nykyään Rajavartiolaitos valvoo siellä lähinnä kuljettajien ajokuntoisuutta ja ajoneuvojen liikennekelpoisuutta. Muissa asioissa joudutaan pyytämään poliisilta virka-apua tai poliisin pyyntöä suorittaa sakotus Rajavartiolaitoksen toimesta. Tämä ei ole perusteltua viranomaisresurssien tarkoituksenmukaisen käytön kannalta. Jatkossa Rajavartiolaitos voisi valvoa etenkin liikennesääntöjen ja liikenteen ohjauslaitteiden noudattamista rajanylityspaikoilla.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitos saa käyttää salaisia tiedonhankintakeinoja sille tutkittavaksi kuuluvien rikosten estämiseksi. Nämä toimivaltuudet säilyisivät ennallaan, mutta ne kirjoitettaisiin yksityiskohtaisiksi pykäliksi sen sijaan, että viitataan poliisilaissa säädettyyn.

Rajavartiolaitos tutkii matkustusasiakirjaväärennyksiä sekä rajatarkastuksen yhteydessä havaittuja kätkemisrikoksia. Kätkemisrikoksissa on kyse esimerkiksi varastettujen tavaroiden kuljettamisesta ulkorajan yli. Ehdotuksessa ehdotetaan, että Rajavartiolaitos selvittää törkeitä väärennyksiä, törkeitä kätkemisrikoksia ja ammattimaisia kätkemisrikoksia ja että niissä tilanteissa se saisi käyttää televalvontaa. Televalvonta voi olla ainoa keino riittävän näytön saamiseksi näissä rikoksissa, joiden takana ovat yleensä järjestäytyneet kansainväliset rikollisryhmät. Nykyään Rajavartiolaitos voi käyttää televalvontaa selvittääkseen törkeän laittoman maahantulon järjestämistä ja siihen liittyvää ihmiskauppaa, törkeää metsästysrikosta ja törkeää laittoman saaliin kätkemistä.

Arvoisa puhemies! Uusi laki ei aiheuttaisi lisämenoja valtiontaloudelle. Erityisesti tieliikenteen valvonnan laajeneminen edellyttää kuitenkin lisäkoulutusta rajavartiomiehille ja rajavartijoiksi opiskeleville. Koulutus toteutetaan työpaikoilla ja rajavartijan peruskurssin opinnoissa. Ehdotetulla lailla varmistettaisiin jatkossakin Rajavartiolaitoksen rikostorjun-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

nalle tehokkaat toimintaedellytykset jatkuvasti muuttuvassa ja haastavassa toimintaympäristössä.

Tämän uuden lakiehdotuksen rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa toivotaan tulevan voimaan ensi vuoden alusta. — Kiitos.

14.53 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa. Valtiovallan ehdoton päätehtävä on huolehtia yhteiskunnan ja sen kaikkien jäsenten turvallisuudesta. Keskeinen tehtävä on rajavalvonta ja se, keitä maahan päästetään ja millä ehdoilla. Rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajavartiolaitos suorittaa sille erikseen määrättyjä valvontatehtäviä, rikostorjunta-, poliisi- ja tullitehtäviä ja etsintä- ja pelastustehtäviä sekä osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Tähän heillä on toimivalta.

Rajavartiolain 4 §:ssä säädetään Rajavartiolaitoksen toiminnan alueellisesta kohdentumisesta. Esitutinnan osalta toiminnan alueellinen kohdentuminen liittyy sillä aina ensisijaisesti rajajärjestyksen tai rajaturvallisuuden ylläpitämiseen. Tähän liittyvät ne toimenpiteet, joilla pyritään estämään valtakunnan rajan ja ulkorajan ylittamisestä annettujen säännösten rikkominen ja rajat ylittävästä henkilöliikenteestä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutuvat uhat sekä torjumaan rajat ylittävää rikollisuutta ja varmistamaan rajanylityksen turvallisuus.

Rajavartioston tehtävät ovat erittäin vaativia ja luovat osaltaan turvallisuutta meille kaikille. Onneksi hallitus on puoliväliriihessä ymmärtänyt lisätä Rajavartiolaitoksen määrärahoja noin 8 miljoonalla eurolla muun muassa ulkorajoilla tehtävien tarkastusten tehostamiseen vuonna 2018. Mielestäni myös koko Rajavartiostoa koskeva säästöohjelma tulisi keskeyttää. Turvallisuudesta ei tule tinkiä.

Poliisilla, Tullilla ja Rajavartiostolla on paljon yhteisiä tehtäviä erityisesti valtakunnan rajan läheisyydessä. PTR-yhteistoiminnasta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan PTR-viranomainen voi pyynnöstä suorittaa toisen PTR-viranomaisen tehtäväalueeseen kuuluvan yksittäisen rikostorjuntaan liittyvän toimenpiteen. Toisen PTR-viranomaisen tehtäväalueeseen kuuluvan toimenpiteen suorittava viranomainen saa kuitenkin käyttää ainoastaan niitä toimivaltuuksia, joita sillä on omalla tehtäväalueellaan sille kuuluvissa rikoksentorjuntatehtävissä. Saman lain 7 §:n 3 momentin mukaan PTR-viranomaisen edustajalla on oikeus osallistua PTR-tiedonhankinta- ja tutkintaryhmässä ryhmänjohtajan johdon ja tarpeellisen valvonnan alaisena sellaisten tiedonhankinta- ja tutkintatoimenpiteiden suorittamiseen, joihin kyseisen PTR-viranomaisen edustaja on toimivaltainen omalla tehtäväalueellaan kyseiselle PTR-viranomaiselle kuuluvissa rikoksentorjuntatehtävissä.

Rajavartiolain 43 a §:n 3 momentin mukaan rajavartiomiehellä on PTR-lain mukaisessa tiedonhankinta- ja tutkintaryhmässä oikeus käsitellä sellaisia tietoja, jotka on hankittu menetelmällä, jota ei ole rajavartiomiehen käytettävissä. Mielestäni tällaista poliisin, Tullin ja Rajavartioston yhteistoimintaa ja toimivaltuuksien käyttöä olisi entisestään helpotettava, koska maali on yhteinen eli rikollisuuden torjunta.

Rajavartiolain 20 §:n mukaan Rajavartiosto valvoo rajanylityspaikoilla kuljettajien ajokuntoisuutta ja ajoneuvojen liikennekelpoisuutta. Rajavartiomiehellä on oikeus rajanylityspaikoilla valvoa myös tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamista, kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain noudattamista, ajoneuvolain säännösten noudattamista, vaarallisten aineiden kuljetuksien valvontaa ynnä muuta.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Myös tieliikennelain 97 §:n 2 momentissa ja 96 a §:ssä säädetään rajavartiomiehen toimivaltuuksista liikennevalvonnassa. Rajavartiomiehellä on liikenteen valvontaan liittyvissä virkatehtävissään toimivalta ajoneuvon pysäyttämiseen ja tarkastamiseen sekä vaatia ajoasiakirjat esitettäväksi sekä oikeus puuttua ajoneuvon kuormaamiseen ja tarvittaessa estää ajoneuvon käyttäminen sekä oikeus valvoa suojakypärän käyttämistä koskevien säännösten noudattamista.

Vielä tieliikennelain 95 §:ssä säädetään ajoneuvon kuljettajan ajokunnon valvonnasta. Pakkokeinolain 9 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla rajavartiomiehellä on tehtävässään oikeus määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitettussa tehtävässä toimiva henkilö kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai huumausaineen toteamiseksi. Hieman ongelmia on tuottanut se, että jostain syystä tuo kuljettajalle tehty puhalluskoe on tehty poliisin pyynnöstä pääteillä, kolari paikalla, kaukana valtakunnan rajasta varsinaisen toimialueen ulkopuolella. Tällöin on monesti jouduttu kutsumaan lopulta poliisi hoitamaan tehtävä loppuun. Toki rajavartiolain 21 §:n mukaan Rajavartiolaitos voi yksittäistapauksessa päällystön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä suorittaa sellaisia kiireellisiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia poliisilain 2 ja 3 luvuissa tarkoitettuja poliisin toimenpiteitä, joita poliisi ei voi viipymättä suorittaa.

Arvoisa rouva puhemies! Ajokorttilain 70 §:n perusteella rajavartiomies voi myös rajavalvontaa suorittaessaan ja muun virkatehtävänsä yhteydessä määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa. Mielestäni tämä oikeus tulee myös jatkossa varsinaisen toimialueen ulkopuolella säilyttää. Niukoilla resursseilla kamppailevalle Rajavartiostolle mahdollisuudet valvoa tieliikennettä jo pelkästään rajanylityspaikoilla ovat rajoitetut. Monesti valvonnassa joudutaan pyytämään poliisilta virka-apua tai poliisin pyyntöä suorittaa sakotus Rajavartiolaitoksen toimesta. Tällaista toimintaa ja rajoitettuja toimivaltuuksia ei voida millään tavoin pitää viranomaisresurssien tarkoituksenmukaisen käytön kannalta perusteltuna, kuten ministeri juuri äsken kertoi.

Varsin usein PTR-toiminnassa Rajavartioston henkilöstö on mukana esimerkiksi raskaan liikenteen valvonnassa myös muualla kuin rajanylityspaikan välittömässä läheisyydessä. Tällöin heidän toimivaltansa on liian suppea ja rajoitettu, ja tältä osin toimivaltaa olisi lisättävä. Mielestäni Rajavartiolaitoksen tieliikenteen valvonnan toimivaltuuksia tulisi laajentaa rajanylityspaikoilla, rajan läheisyydessä sekä pääteillä, ja tämä hallituksen esitys on siten oikeansuuntainen.

15.00 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on kokonaisuutena pitkälle harkittu ja myös pitkään valmisteltu kokonaisuus, ja sen ansiosta saadaan selkeämpi ja myös osittain uusia toimivaltuuksia sisältävä sääntely Rajavartiolaitoksen suorittamaan rikostorjuntaan ja toimintamahdollisuuksiin. Se ongelma, joka tässä matkan varrella on esiintynyt, liittyy viranomaisten toimivaltuuksien rajoihin ja siihen, millä tavalla rikostorjuntaa jaetaan poliisin ja Rajavartiolaitoksen ja Tullin kesken, mutta mielestäni tässä on kyllä päästy hyvään ja tasapainoiseen kokonaisuuteen, koska on ihan selvää, että esimerkiksi salaiseen tiedonhankintaan liittyvät toimivaltuudet ovat Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatoimenpiteiden, tehokkuuden ja työturvallisuuden kannalta välttämättömiä, ja sen takia on hyvä, että tätä sääntelyä selkeytetään.

Osittainhan tässä tapahtuu myös laajentamista, esimerkiksi tieliikenteen valvontaan liittyen, ja nimenomaan sen kohdalla tarvitaan myös lisäkoulutusta rajavartijoille. Se tulee ot-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

taa huomioon myös ihan rajavartijan peruskurssin opetussuunnitelmassa ja antamalla lisäkoulutusta työpaikkakoulutuksen menetelmin nykyisille rajavartijoille, jotta he osaavat näitä toimivaltuuksia käyttää.

Sitten vielä haluan todeta sen, arvoisa puhemies, että on kyllä tavattoman hyvä asia, ja siitä kiitän hallitusta ja ministeriä, että Rajavartiolaitos sai nyt mahdollisuuden lisäresursseihin, koska varsinkin itärajan valvonnan osalta ja muidenkin Rajavartiolaitoksen kriittisten velvollisuuksien osalta oltaisiin kyllä oltu hyvin vaikeassa tilanteessa aivan muutaman vuoden kuluttua. Näilläkään resursseilla ei merkittäviä parannuksia pystytä suorittamaan, mutta varsinkin tässä nykyisessä tilanteessa niiden jännitteiden edessä, jotka ovat viime vuosilta tulleet tutuiksi, on tärkeää, että rajojamme valvotaan riittävillä resursseilla.

15.03 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämähän on pääsääntöisesti erittäin kannatettava ja hyvä paketti, joka järkevöittää kyllä toimintaa suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön.

On tullut esille, että tässähän Rajavartiolaitoksen tehtäväkenttää jonkun verran laajennetaan liittyen tähän liikennevalvontaan ja merilain valvontaan, mikä varmasti on ihan perusteltua, mutta on hyvä muistaa samassa tilanteessa, että ei myöskään laajennuksia tule tehdä niin, että ydintoiminta elikkä rajaturvallisuus vähentyisi. Kuitenkin Rajavartiolaitoksella tulee olla edelleen ne resurssit, joilla se pystyy ydintehtävästään elikkä rajaturvallisuudesta ja rajavalvonnasta selviytymään. Siihen nähden on kyllä ihan paikallaan kiittää hallitusta, että se hieman helpotti nyt kehysriihessä Rajavartiolaitoksen tilannetta. Varmaan edelleen siellä olisi kyllä lisätarvetta tulevaisuudessa, jotta myös sitten tilanne valtakunnan rajoilla saadaan pidettyä kunnossa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lukiolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

15.05 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Suomalaiselle koulutukselle on kysyntää maailmalla, ja tämän me tiedämme. Juuri tästä koulutusviennin mahdollistamisesta on kysymys tässäkin hallituksen esityksessä, eli mahdollistetaan IB-lukiokoulutuksen vientiä EU- ja Eta-maiden ulkopuolelle. Tärkeää on huomata se, että tässähän ei mahdollisteta lukukausimaksuja tai muutoksia tähän meidän suomalaisen koulutuksen perusteeseen, vaan tämä on ikään kuin lisätulon mahdollisuus tällaista IB-tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

järjestäville lukioille. Mahdollinen tuotto sitten kohdennetaan sen lukion omaan koulutus-toimintaan, ja kaikki siitä sitten hyötyvät.

Toisen asteen koulutusvientä edistävä työryhmä lähti nimenomaan urheilijoille suunnatusta IB-koulutuksesta, ja tässä on nyt laajempi näkökulma, mikä on hyvä asia, mutta on toki hienoa, jos tämä urheilijoiden erityinen koulutustarve säilyy siellä mukana.

Tässä yhteydessä, kun lukiolain muuttamisesta keskustellaan, lienee mahdollista kiittää hallitusta myös puoliväliriihessä tehdystä päätöksestä ja kirjauksesta käynnistää tällainen laajempi lukiouudistus. Tälle on todellakin tarvetta. Hallitus tekee muilla koulutusasteilla ja muilla koulutusmuodoilla uudistuksia, mutta nyt on ehdottomasti lukion vuoro, joten tästä kirjauksesta kiitos. Siinä yhteydessä varmasti myös koulutusviennin laajempia mahdollisuuksia tarkastellaan laajemmin.

15.06 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Askel kerrallaan kohti koulutusviennin täydellistä avaamista. Voi kysyä, voisimmeko ottaa jopa nopeampia askeleita. Muun muassa Australiassa on laskettu, että heidän koulutusvientinsä arvo on noin 16 miljardia US-dollaria, ja se antaa osviittaa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia myöskin Suomella olisi tässä. Australian kohdalla on vielä kysymys hyvin pirstaleisesta järjestelmästä, kun Suomessa on hyvin yhdenmukainen ja, voi sanoa, helposti kaupallistettavissa ja tuotteistettavissa oleva koulutusjärjestelmä. Tässä kohdin tietenkin, jos ajatellaan lukiokoulutusta, on maltillinen, hyvä ja hallittu askel se, että IB-koulutuksen puolella tehdään tilauskoulutusmahdollisuus ja sitä myötä ei jouduta näiden kielikysymysten kanssa sitten taistelemaan niinkään paljon kuin muun koulutuksen kanssa.

Toisaalta tästä herää myöskin kysymys, millä me varmistamme jatkossa, että meillä on sitten myöskin opettajia tarjota riittävässä määrin. Vaikka on osaltaan käyty keskustelua siitä, että opettajien koulutusmääriä pitäisi vähentää, sanoisin mieluumminkin niin, että jos me saamme koulutusvientimarkkinoita avattua Suomelle, niin se tarkoittaa sitä, että meidän tulee harkita ja katsoa, miltä osin meidän opettajien koulutusmäärät vastaavat siihen tulevaisuuteen, jossa meidän on huolehdittava ennen kaikkea suomalaisten lasten ja nuorten koulutuksesta, mutta yhtä lailla siitä, että meillä riittää niitä ammattilaisia koulutusviennin puolella.

Iso kiitos siitä, että jälleen kerran on yksi askel otettu. Syytä on jatkaa tällä samalla tiellä.

15.08 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Tämä lienee niitä hallituksen koulutusta koskevia esityksiä, joita voi ottaa ilolla vastaan. Suomalainen koulutushan kiinnostaa maailmalla. Kiitos hyvin harjoitetun kansallisen koulutuspoltiikan tunnetuista puutteistaan huolimatta meillä on kuitenkin erittäin laadukas koulutus ja se kiinnostaa maailmalla.

Tärkeää tässä hallituksen esityksessä nyt on se, että tähän ei tuoda näitä lukukausimak-suja. Lukion IB-koulutus on tällaista suosittua koulutusta, mutta tämä kuitenkin kohden-tuu nyt vain EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille kansalaisille, ja heidän tämänhetkinen osuu-tensa on määrällisesti hyvinkin pieni: puhumme noin 100 nuoresta opiskelijasta. Mutta kyllä minä näen, että mahdollisuuksia on merkittävään kasvuun. Ja kyllä minä kannustan lukioita niin kuin ammatillisia koulutuskeskittymiäkin ja koulutuksen kuntayhtymiä aktii-visesti ponnistelemaan myöskin tämän koulutusviennin suhteen, koska kysyntää on.

15.10 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Vastenmielisistä ja kipeistä koulutusleikkauksista huolimatta on kuitenkin muistettava, että Suomi on edelleen koulutuksen supervalta ja suo-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

malainen koulutusjärjestelmä on kansainvälisen kiinnostuksen kohteena. Tämä on erittäin hyvä päänavaus, tämä lukiotason IB-koulutuksen vientimahdollisuus. Ja sikäli on ikävää, että kun tämä on tällainen päänavauslaki... En tiedä ministerin kiireitä tarkalleen, mutta olisi ollut suotavaa, että ministeri olisi ollut itse tässä paikalla, koska tämä on tiettyssä mielessä historiallista — vaikka tämä on aika vaatimaton askel, niin tärkeä askel tässä otetaan.

Kun me elämme sellaista aikaa, jolloin yhteiskunnan eri sektorit ovat täynnä strategioita ja hankkeita ja erilaiset strategiat ovat sitten hyllyissä pölyttymässä ja kukaan niitä ei oikein tunne ja osaa, niin voi sanoa, että suomalaisen koulutuspolitiikan menestys ei ole ollut jonkun hankkeen tai strategian tulos, hedelmä. Se on ollut paljon enemmän: se on ollut määrätietoisen, päämäärähakuisen kansallisen tehtävän tasolla.

15.11 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä tässä olisi nyt ministerille paikallaan ollut olla täällä paikalla, sillä harvoin kuuluu myös tältä puolen salia ylistäviä sanoja hallituksen koulutuspolitiikkaan liittyvistä lakiesityksistä. Tässä on nyt todellakin käsiteltyssä sellainen lakiesitys, jota voi mielihyvin puoltaa.

Pitkään olemme puhuneet koulutuksen kansainvälistämisestä, Suomen koulutusviennistä, sen sisältämistä mahdollisuuksista. Näistä puheista kun mennään käytäntöön, niin tullaan näihin asioihin, muun muassa nyt tähän esitykseen, joka on pieni askel mutta — kuten sanottua täällä — historiallinen askel, kun IB-luvan omaaville lukioille mahdollistetaan tilauskoulutuksen järjestäminen myös EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille lukio-opiskelijoille, tärkeä askel. Ja tätä tämä konkreettinen lainsäädäntö on, kun näistä kauniista juhlapuheista koskien koulutusvientiä ja kansainvälistymistä mennään sitten lainsäädäntöön.

Se, mistä olisin ministeriltä halunnut ehkä kysyä — ja jätettäköön tämä nyt sitten lähetekeskustelukysymykseksi — on se, kuinka nyt meidän upeaa lukiokoulutusta myydään ja markkinoidaan. On yksi asia tehdä mahdolliseksi ostaa tilauskoulutusta Suomesta ja toinen on myydä se maailmalle. Se vaatii varmasti resursseja, ja on hyvä tietää, kuka tästä vastaa. Tuskin lukiot itse, vai vastaavatko? Vastaako siitä Opetushallitus vai kuka? Vai Suomea muuten maailmalle vievät organisaatiot? Tämän on hyvä olla selvillä, jotta lukioissa voidaan keskittyä siihen, mikä heille on tärkeintä, eli laadukkaan lukio-opetuksen antamiseen.

Muuten, puhemies, haluan yhtyä tuohon edustaja Gustafssonin esittämään näkemykseen: siinä on oltava yksiselitteinen lukko, että tämä koulutusvientimahdollisuus ei avaa minkäänlaisia lukukausimaksujen mahdollisuuksia — on oltava selkeä lukko, että lukukausimaksuja ei Suomessa tule.

15.13 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, missä ministeri Grahn-Laasonen tällä hetkellä on, mutta olen täysin vakuuttunut siitä, että hänellä on varmasti pätevä este, koska muuten mikään ei olisi pidätellyt häntä olemaan poissa tästä istunnosta, jossa esimerkiksi edustaja Gustafsson antoi vahvaa kiitosta ja tukea ministerin toiminnalle tämän esityksen osalta.

Mutta itse asiasta haluan sanoa, että kun me kysymme itseltämme ja toisiltamme, mikä on Suomen tunnetuin brändi maailmalla, mikä on se asia, johon te positiivisessa mielessä törmäätte joka kerta, kun eduskunnan valiokunnat esimerkiksi ovat eri puolilla Eurooppaa tai maailmaa, niin minun oman kokemukseni mukaan se on nimenomaan Suomen koulutuksen korkea taso ja laatu. Sen takia en itse oikein ymmärrä sitä, minkä vuoksi tämä koulutusviennin mahdollistaminen on edennyt näin hitaasti. Muistan, kun jo viime vaalikau-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

della esimerkiksi ministeri Gustafssonin aikaan tästä oli paljon puhetta — ja taisi olla jo sitä edellisellä vaalikaudella. En ymmärrä, miksi on edetty näin hitaasti ja miksi tässäkin vaiheessa todettiin, että tämä on pieni askel ja näitä pieniä askeleita ilmeisesti pitää ottaa vielä monta lisää. Toivoisin, että vauhti olisi kova, että mahdollistaisimme suomalaisille oppilaitoksille koulutusviennin hyvin laajasti, koska olen varma, että suomalaiselle koulutukselle ja koulutusosaamiselle on maailmalla kysyntää. Lukukausimaksut kotimaisille opiskelijoille ovat aivan eri asia, ja sen pelon ei pitäisi nyt hillitä meitä tässä asiassa.

15.15 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä kuin arvostettu edustaja Zyskowicz, että tässä olisi syytä päästää kahleet täysin irti ja lähteä markkinoimaan ja myymään suomalaista koulutusta. Voi sanoa, että meillä on päästy ihan hyvin alkuun jo korkeakouluissa, meillä on hyvin päästy jo jollain tavalla alkuun ammatillisella puolella. Lukioissa otetaan tällä kertaa yksi pieni askel, mutta samaan aikaan siellä on huutava kysyntä suomalaiselle peruskoululle. Miksi me emme tuotteista suomalaista peruskoulua esimerkiksi franchise-malleilla, jolloin me pystymme myöskin skaalaamaan suomalaista peruskoulua mahdollisimman laajoille markkinoille? Meillä on paljon myöskin, voi sanoa, opittavaa kaupallisella puolella, että millä tavalla kaupallistetaan suomalaisia koulutustuotteita. Tällä hetkellä se on vähän semmoista leikkaa—liimaa, hetkellistä ja hetkeksi lämmittää, mutta tässä on syytä löytää uudenlaisia kaupallisia malleja, joilla me pystymme pitkäjänteisesti keräämään pitkistä sopimuksista esimerkiksi franchise-tyyppisillä malleilla Suomelle uusia vientituloja. Näen tässä erittäin merkittävät mahdollisuudet, kunhan vain saadaan se oma tuotepaletti kuntoon ja vähän otetaan kaupallista osaamista lisää meidän ministeriönkin väkeen.

15.17 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että hallitus teki tämän merkittävän ratkaisun koulutusviennin lainsäädännöllisestäkin tuesta, jota viime hallitus ei pystynyt tekemään. Se liittyy siihen, sallimmeko me sen, että nämä suomalaiset koulutuksen järjestäjät voisivat ottaa ulkomaalaisten opiskelijoiden opiskelusta maksun joko meillä tai muualla. Ja sitä ei pystytty tekemään viime hallituskaudella siitä huolimatta, että viime hallituskaudella ensimmäistä kertaa suomalaisen koulutuspolitiikan historiassa nähtiin, että koulutus voi olla myös vientituote. Silloin kun vienninedistämisohjelmaa tehtiin, ensi kertaa otettiin tämä vahvasti esiin. Ja minä olen iloinen siitä, että pienin askelin näitä muutoksia nyt tapahtuu.

Mutta on muistettava, että tänään me keskustelemme tässä esityksessä oikeastaan kahdella kiinnostavasta kulmasta. Ensinnäkin osa edustajista totesi, että on hienoa, että suomalainen lukiokoulutus ja suomalainen koulutus nyt laitetaan maailmalle tällä esityksellä. Mutta IB-lukiot eivät noudata aivan samanlaista niin sanottua ohjelmaa, mitä noudattaa suomalainen lukiokoulutus, enkä pidä sitä pahana, koska se on eri tarkoituksiin tehtävää. Mutta ei tällä nyt suomalaista koulutusta kovinkaan maailmalle viedä, mikä on kuitenkin helppo tässä tunnustaa, ja tämä volyymi tulee olemaan niin pieni, että enemmänkin kysymys on siitä, että jos me haluamme nähdä, että toisen asteen koulutus on mahdollista myydä maailmalle, sen suurin potentiaali on ammatillisen koulutuksen tuotteistamisessa. Siis erityisesti Afrikassa on valtava kiinnostus suomalaisen ammatillisen koulutuksen ostamiseen, ja siihen emme valitettavasti ole vielä pystyneet tarttumaan. Ymmärrän ne vaikeudet, joita hallituksella tässä asiassa on, mutta siitä olisi pitänyt lähteä liikkeelle. Ja

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

olen pahoillani, että olen ilonpilaaja tässä, mutta tuen niitä hankkeita, joissa nämä asiat vietään eteenpäin sellaisella volyyymillä, joka on koulutuspoliittisesti kestävä.

Mutta se kaikkein isoin työ on siinä, että tämä koulutuspolitiikka otettaisiin myöskin viennin edistämisen kohteeksi, ja ne toimet valitettavasti nyt hallitukselta vielä puuttuvat, mutta niitä tuen [Puhemies koputtaa] omalla pienellä panoksellani.

15.19 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt on hyvä todellakin, että me puhumme tästä koulutusviennistä ja koulutusviennin hankkeesta, ja se on täydellinen tosiasia, että monet yksittäiset organisaatiot — yritykset ja julkiset — yksistään ovat sitä tehneet. Emme me ole tehneet koko tarinaa koulutusviennistä.

Hyvä, että tämä ammatillinen koulutus tuli tässä myöskin esille, mutta minulla on myöskin vähän toisia kokemuksia ihan toisen asteen lukiokoulutuksesta, jopa yläkoulun ja muitten osalta. Nyt esimerkiksi Euroopassa on herännyt aikamoinen kiinnostus, millä tavalla lukiokoulutusta voitaisiin kopioida tai saada mallia Suomesta, jolloin myöskin tälle koulutussektorille on yllättävänkin paljon ollut kiinnostusta, ja siellä on sekä Italia että Slovakia. Slovakiassa esimerkiksi viime viikolla meidän valiokunnan reissulla oli selkeä kiinnostus tähän, ja nyt täytyisi tehdä kaikki sen eteen, että tämä vienti tulisi aidosti todeksi, ja sitä yhdessä tukea vielä, saada esimerkkejä. Tällainen Finnish school concept esimerkiksi Maltalla halutaan tällä hetkellä toteuttaa.

15.20 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! On todellakin totta, että suomalainen koulutus tunnetaan maailmalla hyvin, tosin ihan kaikkea geografisesti ei tiedetä. Muistan tässä vajaa kymmenen vuotta sitten, kun Pisa-tulokset olivat juuri tulleet ja olin Saksassa käymässä pääsiäisviikon edellä. Silloin on opettajilla pitkä loma, ja Berliinissä jossakin oluttuvassa tapasin lomailevia opettajia. He kehuivat suomalaista koulutusjärjestelmää ja sitten sanoivat, että onhan teidän helppo satsata koulutukseen, kun teillä on sitä öljyrahaa niin paljon. [Ben Zyskiewicz: On ollut liian pitkään oluttuvassa!] No niin, se siitä, eli pitää vissiin Saksassa opettajat laittaa maantiedon tunnille uudestaan.

Mutta aivan samalla lailla kuin Eta-alueen ulkopuolisten yliopistojen lukukausimaksuista puhuttiin, aivan samalla lailla portti- ja mörköteoriaa tuodaan tähän, että tulisi myös suomalaisille lukio-opiskelijoille lukukausimaksut. En tähän jaksa uskoa, enkä myöskään siihen, että koulut ahneuksissaan keskittyisivät tähän rahaa tuovaan [Krista Kiurun välihuuto] opetukseen ja sitten laiminlöisivät muun opetuksen, jättäisivät retuperälle. Tähän en jaksa uskoa.

Edustaja Krista Kiuru, puhuitte aivan oikein, siis liittyen afrikkalaiseen ammatilliseen koulutukseen, mitä mahdollisuuksia Suomella voisi olla, mutta entistä tärkeämpänä näkisin, että Suomessa ryhdyttäisiin kouluttamaan Afrikkaan ammatillisen koulutuksen opettajia — ei niinkään, että tuotaisiin joitakin opiskelemaan tänne tai vietäisiin koulutusjärjestelmän a ja o — että heillä olisi omia ammatillisen koulutuksen opettajia. Yliopistolaitos sieltä siirtomaa-ajalta on suhteellisen hyvä, mutta ammatillinen koulutushan on perustunut isä—poika-järjestelmään.

15.22 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! On aina mieltä ylentävää, kun on näin hyvää yhteisymmärrystä salin eri laidoilla ja hallitus saa ansaittua kiitosta hyvästä esityksestään.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Vielä varmuudeksi, kun täällä on lukukausimaksuista keskusteltu ja tuotu ne esille ikään kuin huolena, niin tämän hallituksen esityksen osalta minkäänlaista syytä huoleen ei kyllä ole. Heti hallituksen esityksen alussa, taitaa olla jopa toisessa lauseessa, sanotaan aivan selvästi, että tämä muutos ei mahdollistaisi lukukausimaksujen perimistä opiskelijoilta, vaan koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista vastaisi tilaaja. Eli kysymys on ainoastaan siitä, että tuodaan lisätulojen mahdollisuus IB-koulutusta järjestäville lukioille. Tämähän on oikein hyvä asia ja hallitukselta hyvä esitys, ja tämänsuuntaisia esityksiä toivomme toki myös lisää.

15.23 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! On syytä nyt ehkä eduskunnan pöytäkirjoihin todeta se, että ei se ole mikään sattuma, että Suomessa koulutuksen taso on ollut pitkään ja on edelleenkin verrattain korkea. Me olemme harjoittaneet täällä aidosti kansallista koulutuspolitiikkaa, jota on kansallisella lainsäädännöllä, hyvällä opettajakoulutuksella ja erilaisilla ohjausjärjestelmillä paimennettu. Olen tavannut paljon kollegoja Euroopasta, maailmalta, Pohjoismaistakin, jotka ovat ihmetelleet sitä, miten te olette kyenneet pitämään Suomessa kansallisesta koulutuspolitiikasta kiinni. Kun Pisa-tutkimustulokset tulivat, olin Pariisissa OECD:n sihteeristön vieraana ja he haukkoivat henkeään. Kun teillä ei ole kilpailua täällä, ei ole tarkastajia eikä muita, miten te teette tämän? Minä sanoin, että meillä ovat vastuulliset poliitikot yhdessä osaavien virkamiesten kanssa tehneet tätä koulutuspolitiikkaa. En nyt malta olla korostamatta sitä, että kyllä sosiaalidemokraattien työnsä kädenjälki on ollut historiallisesti kaikkein merkittäväntä. [Hälinää] — No, täällä tulee vasemmistoa ja maalaisliittoa ja näin, ja ehkä nyt viime vuosina kokoomuskin on pikkuhiljaa tullut tähän letkaan mukaan. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Minusta se kannattaa todeta isommassa perspektiivissä.

Sitten ihan tähän koulutusvientiin edustaja Zyskowiczille: Tässä hallituksen perusteluisa todetaan se, miten vuosina — apua, nyt minä kadotin täältä ne kohdat, mutta joka tapauksessa vuodesta 2003 lähtien joka kolmas neljäs vuosi on tehty koulutusvientiä edesauttavia päätöksiä. Mutta kieltämättä ongelma on ollut [Puhemies koputtaa] tutkintomaksujen periminen, jossa vasta nyt päästiin korkea-asteen kohdalta eteenpäin. Mutta olen myöskin...

Puhemies Maria Lohela: Haluatteko jatkaa täältä puhujakorokkeelta?

...sitä mieltä, että vauhdikkaamminkin olisi voitu ja pitänyt edetä.

15.26 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Kyllä sitä vauhtia olisi kaivannut kovempaa, mutta joku vanha sananlasku sanoo, että hitaasti hyvää tulee. Siltä osin ehkä on paikka aina välillä miettiä, miten ne hallitut askeleet tehdään, että jos otetaan liian iso haukkaisu, niin voidaan sitten menettää mainettakin. Tässä kohdin hallituksen esitys on oikein hyvä esimerkki siitä, että tehdään semmoinen pieni raotus ja kokeillaan vähän tuotteistaa ja katsoa, millä tavalla sitä lähdetään viemään markkinoille. Mutta samaan aikaan on myönnettävä, että heti, kun näyttää sille, että tässä se on se meidän juttu, jolla me voimme saada lisää Suomelle työtä ja kasvua, niin meillä tulee olla valmiudet myöskin lainsäädäntöä muuttaa vauhdilla, ei niin, että sitä sitten mietitään vuosikaupalla, vaan meillä pitää olla kyky myöskin nopeasti tehdä muutoksia.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Voi sanoa, että tällainen mörköjen katselu mieluummin pitäisi tässä kohdin kääntää, että mörköjen sijaan nähdään mahdollisuuksia, mahdollisuuksia ennen kaikkea sitä kautta, että tässä on mahdollisuus tehdä uutta työtä, saada uusia verotuloja, vahvistaa meidän osaamistamme, eräällä tavalla laittaa se positiivinen pyörä entistä vahvemmin käyntiin.

Tässä ei ole kysymys pelkästään siitä, että myydään lukiokoulutusta, mutta tähän liittyy myöskin lukuisa joukko erilaisia yrityksiä, jotka työllistävät suomalaisia. Otetaan esimerkkinä vaikka meidän sovelluksia tekevät yrityksemme, meillä voi olla oppikirjatuotantoa, meillä voi olla tilojen suunnittelua, meillä voi olla myöskin ihan näihin koulujen huonekaluihin liittyviä kysymyksiä. Tämä on iso kokonaisuus, ja Suomen eduskunnan ja Suomen kannattaa olla ehdottomasti vauhdittamassa koulutusvientiä kaikilla niillä areenoilla, missä se on mahdollista.

15.28 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Yliopisto-lehdessä on käyty tästä Pisa-tutkimuksesta ainakin kymmenen vuotta vaihtelevaa keskustelua ja yritetty selittää, miksi nämä Suomen tulokset ovat erinomaisia. Yksi syy näyttää asiantuntijoiden piirissä olevan se, että Suomessa lasten elokuvia ei dubata vaan siellä lukee tekstit, mikä vahvistaa nuorten ihmisten, lasten halukkuutta oppia lukemaan ja kirjoittamaan. Myös suomen kieli kirjoitetaan käytännössä samalla lailla kuin äännetään. Suomessa väestö on erittäin homogeenista, minkä johdosta keskiarvot, jotka ovat ratkaisevia Pisa-tutkimuksessa, tulevat kohtuullisen korkeiksi automaattisesti.

Miksi tätä vientiä ei ole saatu toimimaan, se on sitten toinen kysymys. Miksi ne, jotka menestyivät Pisa-tutkimuksissa myös kaksikymmentä vuotta sitten, eivät ole pystyneet kaupallistamaan tätä meidän erinomaista osaamistamme? Se johtunee monesta asiasta, mutta veikkaan, että asia ei ole ihan niin yksinkertainen eikä meidän pidä ehkä olla niin hyvään omaan erinomaisuuteen uskovia, koska ei meillä sitten koulutuksen perusteella kansantalous näytä edistyvän juuri mitenkään. Jos viimeistä kehysriihea katsoo, niin eiköhän ne kaikki siellä kehysriihessä olleet myös ole tutkittu Pisa-tutkimuksella?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 28/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 7/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 7/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.29 **Kaj Turunen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan aloittaa tämän puheen sillä, että korostan: hallintarekisteröinti on Suomessa kielletty ja tulee olemaan jatkossakin kielletty. Nyt ulkomailla se tehdään myös kannattamattomaksi. Eli tämä on se hallituksen kompromissi, mihin hallitus on päätenyt: hallintarekisteröinti tehdään ulkomailla kannattamattomaksi.

Olenneiseksi kysymykseksi on noussut, voiko Suomi estää suomalaista toimimasta toisen EU-maan lain mukaan toisessa EU-maassa. Haluan avata tätä kysymystä esimerkillä, sellaisella esimerkillä, jonka uskon monen meistä ymmärtävän: Otetaan esimerkiksi Tšekin tasavalta. Tšekin tasavallassa on käytössä lainsäädäntö, joka mahdollistaa ravintoloitten aukiolon ympäri vuorokauden. Suomessa sen sijaan on tiukempi lainsäädäntö — jonka me luonnollisesti voimme tehdä — ja meillä ravintolat eivät saa olla auki ympäri vuorokauden. [Eduskunnasta: Kohta saavat!] Voimmeko me suomalaisella lainsäädännöllä estää suomalaista Tšekissä menemästä ravintolaan aamulla kello 6 tilaamaan olutta? Jokainen voi miettiä omassa mielessään, onko tämä lainsäädännöllisesti mahdollista. Miten tämä esimerkki laitetaan nyt sitten tähän arvopaperikeskusasetukseen? [Välihuutoja vasemmalta] Se tulee sillä tavalla, että kansainvälisen verotietojen vaihdon ansiosta me saamme ulkomailta tiedon kansalaisuudesta. Näin ollen tämä Tšekissä oleva baarimestari laittaa automaattisesti tiedon Suomeen, että baarissa on suomalainen. Ja nyt tullaan siihen, mikä on tämä hallituksen kompromissi. Suomalainen voi maksaa oluensa kahdella tavalla: a) kohtuullisella hinnalla tai b) tosi törkeän kovalla hinnalla, jota yksinkertaisesti oluesta ei kannata maksaa. Tämä suomalainen voi valita, ja näyttämällä henkilöllisyystodistuksen hän saa oluensa ensimmäisellä vaihtoehdolla eli kohtuullisella hinnalla. Tämä esimerkki varmastikin selventää tätä asiaa, se selvensi minulle hyvin paljon tätä. Mutta mennään nyt varsinaiseen mietintöön. [Välihuutoja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 23.7.2014 asetuksen arvopaperitoimituksen parantamisesta sekä arvopaperikeskuksista. Tämä sääntely tuli voimaan 17.9.2014. Tämän asetuksen tavoitteena on yhtenäistää arvopaperien selvitystoimintaa luomalla yhtenäisiä toimintasääntöjä ja standardeja, lisätä kilpailua sisämarkkinoilla arvopaperikeskusten välillä, luoda arvopaperitoimituksen yhdentyneet markkinat, sen lisäksi parantaa rajat ylittävien tapahtumien turvallisuutta ja tehokkuutta, varmistaa arvopaperikeskuksille yhtäläiset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla, yksinkertaistaa rajat ylittävää toimintaa sekä vähentää selvitystoiminnan pirstoutuneisuutta. Nämä ovat olleet tämän asetuksen tavoitteina. Hallituksen esityksen tavoitteena on tehdä kansalliseen lainsäädäntöön asetuksen voimaantulosta johtuvat muutokset. Lähtökohtana on unionin asetustasoinen sääntely, ja koska se on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin, kysymys on sääntelystä, jossa Suomen kansallinen harkintavalta on rajallinen. Asetus on suoraan velvoittava ja syrjäyttää sen kanssa ristiriidassa olevat kansalliset säännökset. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on perusteltua muuttaa kansallista sääntelyä. Olisi ongelmallista, jos voimassa oleva oikeustila ei selviäisi kansallisesta lainsäädännöstä.

Arvoisa puhemies! Keskeinen uudistus on, että arvopaperin liikkeeseenlaskijalla on oikeus valita käyttämänsä arvopaperikeskus Eta-alueella hyväksytyistä arvopaperikeskuksista. Suomalaisen yhtiön liikkeeseen laskemat arvopaperit voidaan siten jatkossa liittää ulkomaalaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Arvopaperikeskuksen osapuolten on tarjottava sekä yhteisasiakaseroteltua että yksilöllisesti asiakaseroteltua säilytystiliä. EU:n jäsenval-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

tioissa on käytössä monentyyppisiä säilytysjärjestelmiä, jotka eivät kuitenkaan ole yhteismitallisia. Yksilöllinen asiakaserottelu merkitsee sitä, että arvopaperikeskuksen osapuoli erottelee kunkin asiakkaansa arvo-osuudet siten, että kunkin arvo-osuuden tosiasiallinen omistaja näkyy arvopaperikeskuksen tiedoissa omistajana. Sijoittaja joutuu avaamaan arvopaperitilin kaikissa niissä arvopaperikeskuksissa, joissa liikkeeseen laskettuihin arvopapereihin hän haluaa sijoittaa, ja voi käyttää säilytykseen vain sellaista säilyttäjää, joka on osapuolena edellä mainitussa arvopaperikeskuksessa. Yhteisasiakaserottelu tarkoittaa arvopaperien rekisteröintiä selvitysosapuolen nimissä olevalle yhteiselle tilille arvopaperikeskuksessa. Tällöin kaikki kyseisen osapuolen asiakkaiden omistukset on kirjattu yhdelle arvo-osuustilille, ja tällöin puhutaan hallintarekisteröinnistä. Sijoittaja voi tällöin omistaa ja hallinnoida arvopapereita ympäri maailmaa käyttäen vain yhtä säilyttäjää.

Arvoisa puhemies! Omistusten julkisuudesta muutama sananen: Yksilöllinen asiakaserottelu turvaa yleisöjulkisuuden ja viranomaisten pääsyn omistustietoihin merkittävästi helpommin ja nopeammin kuin moniportaisessa hallintamallissa. Hallintarekisteröintiä käytettäessä säilytysketjut voivat muodostua pitkiksi ja ylittää kansallisvaltioiden rajat tavalla, joka voi hankaloittaa tai estää lopullisen edunsaajan identifioinnin. Hallituksen esitys edellyttää suomalaisen yhtiön tekemään ulkomaisen arvopaperikeskuksen kanssa sopimuksen. Osakeyhtiön tai osuuskunnan on tehtävä ulkomaisen arvopaperikeskuksen kanssa sopimus, jonka nojalla arvopaperikeskus toimittaa yhtiölle osakkeenomistajista tiedot. Tällä turvataan viranomaisten tietojensaanti. Koska Suomen kansallisella lainsäädännöllä ei voida säännellä ulkomaisen arvopaperikeskuksen tai arvo-osuusjärjestelmän toimintaa, on velvoite kohdistettava tämän vuoksi suomalaiseen yhtiöön.

Kysymykseen siitä, voitaisiinko Suomen lainsäädännöllä edellyttää, että liikkeeseenlaskijan vapautta valita arvopaperikeskus rajoitettaisiin — toisin sanoen suomalainen liikkeeseenlaskija voisi valita ainoastaan sellaisen arvopaperikeskuksen, joka tarjoaa suoran omistuksen omistajakohtaista tiliä tai joka pitää omassa järjestelmässään omistajatietoja siten, että lopullisen edunsaajan tiedot ovat suoraa omistusta vastaavalla tavalla näkyvillä — on selkeä vastaus. Asetus ei harmonisoi jäsenvaltioiden yhtiöoikeutta. Arvopapereihin sovelletaan sen valtion oikeutta, jonka sääntelyyn arvopaperit perustuvat. Asetuksen mukaan kansallisen oikeuden vaatimukset eivät saa rajoittaa yhtiöiden oikeutta valita arvopaperikeskus. Siis Suomen lainsäädännössä ei voida määrätä, miten arvopaperien säilytys ja yksilöllinen asiakaserottelu järjestetään ulkomaisessa arvopaperikeskuksessa.

Miten 38 artiklan 5 luvun poikkeussäännös sitten menee? Arvopaperikeskuksen on tarjottava yksilöllistä asiakaserottelua sellaisen jäsenvaltion kansalaisille ja asukkailla ja siihen sijoittautuneille oikeushenkilöille, jossa tätä edellytetään sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jonka nojalla arvopaperit on luotu, sellaisena kuin se on voimassa 17. päivä syyskuuta 2014. Velvoitetta sovelletaan niin pitkään kuin kansallista lainsäädäntöä ei ole muutettu tai kumottu ja sen tavoitteet ovat edelleen voimassa.

Asetus ei edellytä minkään tietyn arvopaperien säilytysjärjestelmämuodon käyttöä. Asetus ei myöskään velvoita tarjoamaan suoraan hallittuja tilejä niissä maissa, joissa tällainen ei ole käytössä.

Poikkeus luo kuitenkin jäsenvaltiolle mahdollisuuden pitää voimassa 17.9.2014 vallinnut säilytysjärjestelmiä koskenut oikeustila omassa maassaan. Siis suomalaisen yhtiön Suomessa toimivassa arvopaperikeskuksessa liikkeeseen laskemat osakkeet tulee jatkossakin kirjata suoralle arvo-osuustilille, jos osakkeet ovat suomalaisen luonnollisen henkilön

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

tai suomalaisen yhteisön taikka säätiön omistamia. Hallintarekisteröinti on siis kielletty Suomessa jatkossakin.

Mietinnössään talousvaliokunnan päätelmä poikkeuksen käytöstä on, että hallituksen esitys on lainsäädäntöteknisesti kestävä ja johdonmukainen. Käsillä olevalla hallituksen esityksellä ei muuteta esimerkiksi tällä hetkellä voimassa olevia liputusrajoja. Merkittävien omistusten julkisuus säilyisi nykytasolla valitusta säilytysmallista riippumatta. Poikkeussäännös ei rajoita asetuksen keskeisimpiä oikeuksia, kuten liikkeeseenlaskijan oikeutta valita arvopaperikeskus. Suomi ei voi rajoittaa tätä vapautta sillä perusteella, että jossain jäsenvaltiossa on käytössä suomalaisesta poikkeava arvo-osuuksien hallintajärjestelmä.

Talousvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksen mukainen sääntely tulee kuitenkin osittain muuttamaan viranomaisen tiedonsaantia osakkeiden ja osuuksien lopullisista edunsaajista. Talousvaliokunta on aikaisemmassa lausunnossaan korostanut, että Suomen tulee jatkoneuvotteluissa pyrkiä siihen, että omistusten julkisuuteen liittyvät periaatteet toteutuvat EU-sääntelyssä. Säädöstekstissä nämä näkökohdat eivät ole toteutuneet Suomen tavoittelemalla tavalla. Kansallinen liikkumavara tulee siksi käyttää parhaaksi katsotulla tavalla ottaen huomioon myös lähialojen lainsäädännön vaikutukset käsillä olevaan kysymykseen.

Arvoisa puhemies! Osinkojen lähdeverotuksesta — joka itse asiassa on tämä hallituksen kompromissi — sen verran, että hallintarekisteröidyistä osakkeista saatuihin osinkoihin voidaan soveltaa yksinkertaistettua ilmoitusmenettelyä, jossa maksaja voi periä hallintarekisteröidyistä osakkeista saaduista osingoista verosopimuksen mukaisen lähdeveron pelkästään lopullista edunsaajaa koskevan maatiedon perusteella, jos verosopimuksessa osinkojen lähdevero on 15 prosenttia tai enemmän ja jos erät tilinhoitajayhteisöä ja omaisuudenhoitajaa koskevat edellytykset täyttyvät. Verohallinnolle annetussa vuosi-ilmoituksessa osingonsaajaksi voidaan tällöin ilmoittaa loppusaajan tietojen sijasta ulkomaisen omaisuudenhoitajan tiedot sekä osingonsaajan verotuksellinen asuinvaltio.

Mietinnössään talousvaliokunta edellyttää, että yksinkertaistetusta ilmoitusmenettelystä tulee luopua ja kaikista hallintarekisteröidyistä osakkeista saaduista osingoista on ilmoitettava Verohallinnolle tiedot osingon loppusaajasta. Lisäksi on arvioitava, onko lähdeverolain mukainen verokanta riittävän vaikuttava, selkeä ja tasapuolinen kannustin omistusten viranomaisjulkisuuden turvaamiseksi. [Li Anderssonin välihuuto] Tämä on valiokunnan ensimmäinen lausumaehdotus.

Mitä tulee sitten osakasluetteloon: Osakeyhtiön hallituksella on jatkossakin velvollisuus ajantasaisen osakasluettelon pitämiseen. Yhtiön mahdollisuus seurata osakkeiden omistuksia voi olla huomattavan vaikeaa. Käytännössä tämä voinee onnistua suomalaisen arvopaperikeskuksen suhteen ostamalla arvopaperikeskukselta osakasluettelopalveluja. Uusi ehdotettu sääntely ei täten olennaisesti muuttaisi oikeustilaa niiden suomalaisten yhtiöiden osalta, joiden arvo-osuudet on liitetty suomalaiseen arvopaperikeskukseen. Ulkomaisen arvopaperikeskuksen suhteen tämän kysymyksen ratkaisisi edellä kuvattu sopimuskentekovelvollisuus, eli siis osakeyhtiön tai osuuskunnan on tehtävä ulkolaisen arvopaperikeskuksen kanssa sopimus, jonka nojalla arvopaperikeskus toimittaa yhtiölle osakkeenomistajan tiedot.

Haasteellista kuitenkin on, kuinka varmistaa kilpailua lisäävien tavoitteiden tehokas toteutuminen siten, ettei korkeasta julkisuuden asteesta jouduta tinkimään. Tarvitaan jatkokehittäminen EU-tasolla. Siltä osin kuin tällä hetkellä voimassa oleva kansallinen lainsäädäntömme on osin yhteiseurooppalaista sääntelyä toimivampaa tai vaikuttavampaa, tulee

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

näitä näkökohtia pitää esillä tulevissa lainsäädäntöhankkeissa ja pyrkiä vaikuttamaan paremman sääntelyn aikaansaamiseksi.

Talousvaliokunta esittää, että eduskunta edellyttää valtioneuvostoa selvittämään ja valmistelemaan kansalliseen lainsäädäntöömme muutokset, joilla turvataan suoran omistuksen tasoinen omistustietojen julkisuus. Tämä on valiokunnan toinen lausuma. Mitä se käytännössä sitten tarkoittaa, se täytyy selvittää, mutta ensimmäisenä tietysti tulee mieleen, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] voisivatko verottajalle saadut tiedot olla myös yleisöjulkisia.

Ehdotettu lurasääntely ei ole perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan ongelmallinen elinkeinonvapauden kannalta. Tämä on perustuslakivaliokunnan lausunnosta, jonka talousvaliokunta on ottanut huomioon. Hallituksen esityksen mukaiset lakiehdotukset eivät johda erityisen syvälleikäyvään puuttumiseen elinkeinonvapauteen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että hallituksen esitys mahtuu oikeasuhtaisuuden osalta lainsäätäjän harkintamarginaalin piiriin.

Seuraamussääntelyn kohtuullisuutta arvioitaessa tulee huomioda, että Finanssivalvonnalla ei ole pakkoa määrätä lainkohdan tarkoittamaa seuraamismaksua, vaan ehdotettu sääntely jättää sille harkintavaltaa seuraamuksen osalta. Tämän vuoksi talousvaliokunta esittää, että valtioneuvosto tekee finanssisektorin sanktiojärjestelmästä kokonaisarvion. Tämä on talousvaliokunnan kolmas lausumaehdotus.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan sanoa vielä, kun julkisuudessa on tietoja nostettu sitten siitä, että nyt listaamattomien yhtiöitten omistajat voivat piilottaa omistuksensa hallintarekisteriin: Jos listaamattoman yhtiön omistajat haluaisivat piilottaa omistuksensa, ei kannata käyttää hallintarekisteriä, koska se on paljon kalliimpaa. Nykyiset järjestelyt ovat paljon helpompia ja edullisempia. [Välihuutoja]

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi edustaja Myllykoski. Ja edustaja Myllykosken jälkeen on mahdollista sitten käydä debattia, mikäli siihen tahtoa on, ja samassa yhteydessä tulee mahdollisuus myös ministeri Orpon osallistua keskusteluun.

15.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys laiksi arvo-omaisuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi on noussut kuopastaan. Hallituksen esityksessä on EU-arvopaperikeskuksesta seuraavia muutoksia, jotka meidän on pakko tehdä kansalliseen lainsäädäntöön. Niitä en arvostele vaan hallintarekisteröintiä.

Suomessa on tällä hetkellä käytössä suoran omistuksen järjestelmä. Tässä järjestelmässä osakkeiden omistus on omistajien nimellä, tämän tilillä Arvopaperikeskuksessa. Hallintarekisteröinnissä näin ei ole, vaan Arvopaperikeskuksessa näkyy vain tilin avanneen säilyttäjän, esimerkiksi pankin, nimi mutta ei omistajaa. Hallintarekisteröinnin käyttö vähentää omistuksen läpinäkyvyyttä. Omistajatietojen ilmeneminen suoraan kootusti Arvopaperikeskuksesta ja näiden tietojen yksilöity julkisuus jo ovat avoimuuden kannalta avainsana. Sitä ei voi korvata sillä, että yrityksillä olisi velvollisuus säilyttää pääkonttorissaan ajantasaista omistajarekisteriä. Hallintarekisteröinnin mahdollistamista on perusteltu sillä, että EU:n arvopaperikeskusasetus edellyttäisi sitä. Näin ei kuitenkaan ole, sillä Suomi ja muutama muu suoran omistuksen järjestelmää käyttävä maa vaatii arvopaperikeskukseen poikkeusta, joka mahdollistaisi suoran omistuksen vaatimisen.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Talousvaliokunnan puheenjohtaja Kaj Turusen komissiolta saamat vastaukset tukevat käsitystä, että Suomi voisi jatkossakin vaatia suoraa omistusta. Norjassa tällainen tulkinta on myös. Meidän tulisi toimia, kuten Norjassa on tehty, edellyttäen suoraa omistusta jatkossakin. Tämä on ensiarvoisen tärkeää harmaan talouden ja talousrikosten torjunnassa. Siis erityisen ja ensiarvoisen tärkeää harmaan talouden ja talousrikosten torjunnassa.

Viranomaisilla on Suomessa mahdollisuus saada Arvopaperikeskuksesta suoraan arvo-osuusjärjestelmän tilitiedot kaikkien sijoitusinstrumenttien osalta. Näin esimerkiksi konkurssseja tai ulosottoja tutkivat poliisit ja muut viranomaiset saavat tarvitsemansa tiedot. Ulkomaalaisesta arvopaperikeskuksesta tämän tiedon saantimahdollisuus ei ole yhtä mutkatonta. Nyt kun hallitus haluaa muualla yhteiskunnassa laajentaa viranomaisten tiedonsaantioikeuksia ja rahoitusmarkkinoitakin ja on muissa yhteyksissä edennyt avoimuuden lisäämistä, niin voi kysyä, miksi tässä nimenomaisessa tapauksessa halutaan toimia päinvastoin.

Voidaan todeta näin lopuksi, arvoisa rouva puhemies, että kun asioita valmistellaan hämärän peitossa, kuopattiin valtiovarainministeri Stubbin toimesta, hyvästellään ulkoministeri Soinin sanoin ja vannotetaan talousvaliokunnan puheenjohtaja Turusen toistuvien lausunnoin, niin eihän siitä voi seurata mitään hyvää.

Arvoisa puhemies! Minä en laula mutta totean edustaja Turuselle ja perussuomalaisille: "On kansalla hauska puolue, tuo puolue perussuomalaisten. Kun se lupaa kansalle, on seuraukset surkeat. Kas näin kääntyy takki, ja takki kääntyy näin." No, tällä kertaa takki kääntyi tsekkiläisen oluen voimalla, joten kai sen voi jotenkin ymmärtää. [Jukka Gustafsson: Mutta ei hyväksyä!]

Puhemies Maria Lohela: Nyt on mahdollista käydä tästä aiheesta debattia. Pyydän halukkaita ilmoittautumaan.

15.51 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että edustaja Myllykoskella oli kyllä aika ala-arvoinen esiintyminen nyt täällä. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Ensinnäkin Myllykosken puheesta sai sellaisen kuvan, että hallintarekisteröinti jotenkin hyväksytään Suomessa. Hallintarekisteröintiä ei hyväksytä Suomessa. Se ei ole hyväksytty nyt eikä sitä jatkossakaan hyväksytä.

Toisaalta kyllähän tämä on näin, että perussuomalaiset ovat tässä tiukkana olleet hallituskumppaneitten kautta ja saavuttaneet tämän, että se tehdään ulkomailla kannattamattomaksi. Mutta tosiasia on se, jonka Myllykoski omassa puheessaankin myönsi, että me emme suomalaisella lainsäädännöllä valitettavasti voi vaikuttaa siihen yleisöjulkisuuteen, mikä on toisessa EU-maassa, vaan he tekevät oman lakinsa. Tämä on vain semmoinen fakta, [Puhemies koputtaa] jonka kanssa meidän täytyy pystyä elämään. Toisaalta me emme voi velvoittaa suomalaisia toimimaan toisella tavalla toisessa EU-maassa kuin mikä sen toisen EU-maan laki on, menemättä sen enempiä teknisiin yksityiskohtiin, mutta näin se on.

15.52 Mauri Pekkarinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En hevin tällaiseen keskusteluun osallistu, mutta kun viime vaalikauden johdin talousvaliokuntaa, joka antoi lausunnon siitä asetusluonnoksesta, niin ehkä pari asiaa kuitenkin on syytä palauttaa mieleen.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Ensinnäkin se asetus hyväksyttiin viime vaalikauden aikaan silloisen hallituksen ollessa hallituksena Suomea johtava poliittinen ryhmä. Se hyväksyttiin viime vaalikauden aikana. [Välihuutoja] Tämän jälkeen vielä nyt, missä tilanteessa ollaan tällä hetkellä: vielä 2015 mallissa voidaan sanoa, että siinä oltiin vielä säätämässä hallintarekisteriä, mutta en minäkään näe, että tämä muoto, mikä nyt on tässä valiokunnan mietinnössä, tuon käsitteen sisällön ihan sellaisenaan pitää sisällään.

Ajatus siitä, että me voimme estää Suomesta käsin ulkomailla suomalaisen yrityksen osakkeiden annin suorittamisen, ei kerta kaikkiaan ole EU-normiston mukaan mahdollista. Tämä on ensimmäinen asia. Jos joku sen pystyy todistamaan, että se pystytään estämään, niin minäkin erittäin suurella mielenkiinnolla sellaisen haluan kuulla.

Toinen asia on se, [Puhemies koputtaa] että jo tällä hetkellä pystytään ulkolaisten toimijoiden sijoituspalveluyritysten kautta tekemään sijoituksia, jotka eivät tule yleisöjulkiseksi. Palaan tähän kysymykseen myöhemmin varsinaisen puheenvuoron yhteydessä.

15.54 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Pekkarinen unohtaa sen, että Suomi neuvotteli tähän poikkeuksen, joka mahdollistaa suomalaisen järjestelmän ylläpitämisen täällä Suomessa. [Mauri Pekkarinen: Se on toinen asia, se on ihan eri asia! — Harri Jaskari: Aivan oikein!] Kysymys on siitä, että suomalainen luonnollinen henkilö tai yhtiö Suomessa toimivana tämän esityksen jälkeen voi laillisesti siirtää omistuksensa hallintarekisteriin ulkomailla. Tämä on se, mitä tässä kritisoidaan. Tämä mahdollistaa veronkiertoa, rahanpesua, omaisuuden piilottamista, sisäpiiritilanteiden selvittämisen vaikeutuu. Tästä syystä silloin valtiovarainministeri, minä, en suostunut tätä esitystä hyväksymään tällaisenaan, ja sen takia suora omistus on se ainoa keino, jolla tämä voidaan varmistaa. Se on sallittu, niin kuin parlamentaarikko Pietikäinen 29.4. on todennut: Suomessa on hyvä järjestelmä, ja nyt otetaan kaksi askelta taaksepäin. Tämä on yksiselitteinen virhe. Ulkopuolista painetta näitten muutosten tekemiselle ei ole. Suomella on oikeus nykyisenkaltaisen järjestelmän säilyttämiseen.

Arvoisa ministeri, kysyn nyt: minkä takia haluatte [Puhemies koputtaa] väkisin viedä läpi tämän lainsäädännön, joka on kuopattu monta kertaa?

15.55 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä asiasta on käyty yli vuoden verran keskustelua, ja Suomen hallituksen piirissä ja myöskin eduskunnan talousvaliokunnan piirissä on yritetty tehdä ihan kaikki, että me olisimme saaneet avoimia järjestelmiä. Talousvaliokunta on jo vuonna 2012 halunnut neuvottelumandaatin EU-tasolla, että kaikilla olisi avoin arvo-osuusjärjestelmä. Se ei vain toimi eri maissa. Sitä ei ole vain saatu toteutettua eri maissa, ja sitä täytyy yrittää viedä eteenpäin.

Edustaja Rinne oli täysin oikeassa, kun hän sanoi, että ei tule hallintarekisteriä — Suomessa. Mutta kuten tässä jo edelliset puheenvuoron pitäjät Pekkarinen ja Turunen sanoivat, me emme voi kieltää muualla sitä toimintaa, mitä he näkevät heidän mielestään oikeana, mutta me voimme ainakin yrittää vaikuttaa.

Ja sitten edustaja Myllykoskelle, kun edustaja Myllykoski sanoi, että pakkoja ei arvostella, mutta hallintarekisteriä arvostellaan. Niin kuin sanoin, Suomeen ei tule hallintarekisteriä, [Puhemies koputtaa] mutta emme pystyneet estämään tekemästä sitä muualla Euroopassa, kun meillä ei ole valtuuksia sitä tehdä.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Ja vielä siitä Norjan keissistä. On yksi pieni ero Norjan keississä: se ei ole EU-jäsen. [Eduskunnasta: Se on Eta-jäsen!] Sitä ei pysty sitä kautta tulkita ja samalla tavalla... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.56 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me kaikki ihmettelemme tätä edustaja Turusen ja hänen edustamansa puolueen täyskäännöstä tässä asiassa. Tämä nyt käsiteltävissä oleva esityshän on saman sisältöinen, kuin mitä te vielä viime vuoden loppupuolella vastustitte muun muassa sanomalla, että "jos Suomi sallii hallintarekisteröinnin ulkomaiden kautta, se vaikeuttaa sisäpiirikauppojen ja muiden talousrikkosten selvittämistä sekä vähentää verotuksen varmuutta ja oikeudenmukaisuutta". [Vasemmalta: Näin on!] Nyt olette kuitenkin valmiita hyväksymään tämän saman porsaanreiän, mitä te vielä viime vuoden loppupuolella vastustitte. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Miksi näin? Miksi näin siitä huolimatta, että edellisellä hallituskaudella hallitus piti huolta siitä, että Suomi neuvotteli tämän poikkeuksen siihen asetukseen, ja siitä huolimatta, että muun muassa Norja on tulkinnut juuri tätä Suomen sinne neuvottelemaa poikkeusta niin, että se mahdollistaa suoran omistuksen mallin säilyttämistä niin maan sisällä kuin silloin, kun sijoittajat käyttävät ulkomaalaisia arvopaperikeskuksia?

Lopuksi, arvoisa puhemies, kaikella kunnioituksella kokoomuksen kansanedustajia kohtaan, mutta ei oikein vakuuta, kun kokoomuksen suunnalta sanotaan, että ollaan tehty kaikkemme tämän porsaanreiän [Puhemies koputtaa] tukkimiseksi, kun kokoomus [Puhemies koputtaa] vielä tämän vaalikauden alussa ajoi hallintarekisteriä myöskin Suomeen.

15.58 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuo EU:n arvopaperimarkkina-asetus tosiaankin käsiteltiin viime kaudella siellä Euroopan parlamentissa, ja niin kuin tässä kuultiin, silloinen hallitus, jossa kristillisdemokraatit olivat mukana, halusi neuvotella sinne tämän niin sanotun Suomi-poikkeuksen. Jos joskus voi sanoa, että jostakin lainsäädännön palasesta voi ottaa hivenen kunniaa itsellensä, niin tästä uskallan ottaa, koska oma avustajani neuvotteli silloisen EPP-ryhmän neuvottelijan avustajan kanssa käytävällä, ja sinne saatiin trilogissa ututettua tämä niin sanottu Suomi-poikkeus. Tämä on mahdollistanut sen, että me Suomessa edelleenkin voimme jatkaa tätä suoraa omistusta, mutta me emme tietenkään voi toisten maitten lainsäädäntöön puuttua, ja tätähän tässä nyt yritetään ratkaista. Missä minun mielestäni tämä hallitus olisi voinut menetellä vielä napakammin, niin meidän pitäisi puuttua siihen suomalaisen sijoittajan tietojenantovelvollisuuteen. Elikkä sitä tässä olisi voitu edistää paremmin. [Välihuutoja]

Mutta tämä toinen ponsiesitys on löysä muotoilultaan, ikävä kyllä. Tässä aika loppuu, mutta kun pääsen käyttämään varsinaista puheenvuoroa, niin tuon esille, minkä takia tämä ponsimuotoilu ei tällaisenaan ihan riitä.

15.59 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On syytä todeta, että tämä hallituksen esitys ei laajenna hallintarekisterin käyttöä Suomessa, ja niin kuin tässä on kuultu, [Li Anderssonin välihuuto] ongelma tuntuu olevan se, että vaikka tässä salissa ollaankin viisaita ja fiksuja ja koetaan olevamme ihan niin kuin eturivin väkeä, niin me emme kuitenkaan voi tehdä lainsäädäntöä muihin maihin. Me teemme lainsäädäntöä Suomen rajojen sisäpuolelle, ja siitä tässä nyt on kysymys. [Välihuutoja] Tämä EU:n arvopaperimarkkinakeskusasetus on suoraan EU:n sovellettavaa lainsäädäntöä, ja sitä meidän täytyy toteuttaa.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Nyt tätä käsittelyä on käyty, ja tämä on todella huolella haettu ratkaisu. Ja yksi kysymys on nyt saamassa ratkaisun: se, miten turvataan Suomen verottajan saanto siinä tilanteessa, että osakkeiden omistajaa ei saada selville. Täällä on ratkaisu nyt olemassa, ja toivottavasti se kelpaa. Toisaalta tuntuu, [Kari Uotilan välihuuto] että sekään ei riitä, vaan tärkeintä tässä olisi saada tietää, kuka omistaa ja mitä. Mutta minä ainakin katson siitä näkökulmasta, että verottajan saanto pitää tällä turvata.

16.00 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähtökoh- ta tässä on se, että hallitus mahdollistaa osakeomistusten piilottamisen hallintarekisteriin ulkomaille tämän esityksen myötä. Ja voin kyllä kritisoida talousvaliokunnan jäsenenä tätä käsittelyä ja menettelyä ylipäänsä, että tämä oli vuoden siellä valiokunnassa vatuloitavana ja sitten tämä viime viikolla tuotiin nopeutetussa aikataulussa valiokunnan hyväksyttäväk- si riihen päätösten myötä. [Li Andersson: Hämärää!] Ja nämä ponnet, joita sinne lisättiin: teillä olisi vuosi ollut hallituspuolueiden edustajina aikaa hoitaa valiokunnan sisällä tämä ponsiasia kuntoon.

Nykyisin suomalaisista pörssiomistuksista huolehtii kotimainen arvopaperikeskus, jon- ka osakeomistukset ovat julkisia. On kummallista, kun tämä on malli, mihin suuntaan muualla halutaan edetä, avoimuuden suuntaan, että meillä on juuri päinvastainen suunta Suomessa. Tämä hallintarekisteri on tapa salata rahan alkuperäinen omistaja, jolloin riskit veronkiertoon, [Puhemies koputtaa] sisäpiirikauppoihin ja epämääräiseen poliittiseen pe- liin lisääntyvät.

16.01 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on, että hallitus laillistaa suomalaisten omistusten hallintarekisteröinnin ulkomaiden kautta, eli omistusten piilottamisen, veronkierron ja talousrikollisuuden helpottamisen. Suora omis- tuksen vaatimus suomalaisille sijoittajille myös ulkomailla olisi mahdollista EU-asetuksen poikkeuksen nojalla, ja näin on tulkittu Norjassa, joka vaatii norjalaisilta suoraa omistusta myös ulkomaalaisissa arvopaperikeskuksissa. — Ja edustajille tiedoksi, että Norja on Eta- maana saman EU-sääntelyn piirissä kuin Suomikin.

Tätä mieltä oli myös edustaja Turunen viime vuonna, eli kysyisin edustaja Turuselta, mikä on muuttunut tässä muutaman kuukauden aikana, kun nyt tulkitsette eri tavalla. Nyt edustaja Turunen katsoo, että nämä ponnet ratkaisevat hallintarekisteröinnin synnyttämät ongelmat. Mutta minkä takia näitä ponnien edellyttämiä lakimuutoksia ei vuoden käsitte- lyn aikana tuotu talousvaliokuntaan? Meillä oli vuosi aikaa tehdä ne lakimuutokset, mitä ponsissa edellytetään. [Puhemies koputtaa] Nyt ne jäävät vain toiveiden varaan.

16.03 Eero Lehti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisi suotavaa, että Euroopan unionin kaikissa jäsenvaltioissa näistä asioista päätettäisiin yhdenmukaises- ti. Jos Suomi eroaa kovin paljon pääomamarkkinoiden sääntelystä, niin silloin on viisainta katsoa, mitä Ruotsi on tehnyt, ja mukautua Ruotsin valitsemiin ratkaisuihin, koska kaikista lähimmät vaihtoehdot ovat ehkä pääoma Ruotsin ja Suomen välillä.

Sitä en sinänsä ymmärrä, kuinka paljon tässä nyt syntyy vahinkoa, mutta jäinpähän miettimään ja esitän kysymyksen ministerille tai Turuselle: mitä tapahtuu silloin, kun suo- malainen perustaa Viroon yhtiön, omistaa yhtiön, ja tämä yhtiö toimii Virosta käsin pää- omamarkkinoilla, jättää voitot tililleen ja käyttää osingot, jos ei nostata niitä, senkin osan kokonaan uusien osakkeiden hankintaan? Mitä tässä tapahtuu?

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Skinnari ja Turunen, ja sen jälkeen sitten ministerin vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen sitten jatkamme debattia.

16.04 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä nyt tuli jo esille, näin itsellenikin talousvaliokunnan jäsenenä tuli hyvin yllättäen tämä tilanne pöydälle, ja sitä tietysti pitää kysyä edustaja Turuselta, mistä se johtuu. Mutta kuten sanottu, tässä on Eurooppa-tason oikeudesta kysymys ja siitä, miten Suomi tulkitsee kyseistä asetusta ja etenkin sen 38 artiklan 5 kohtaa. Nythän on niin, että valtiovarainministeriössä tietty porukka tulkitsee sitä tietyllä tavalla, me tulkitsemme sitä toisella tavalla. Tästä on kysymys ja viime kädessä Suomen edusta ja siitä, miten Suomen malli kehittyy edelleen.

Mutta kysyn nyt teiltä, arvoisa ministeri, mitä nämä toivomusponnet käytännössä sitten tarkoittavat. Eli jos nyt kuvitellaan, että on lähdevero, alle 15 prosentin omistukset, ei tarvitse ilmoittaa saajatietoja lainkaan, ja sitten tehdään kauppvoja ennen osinkojen saantia esimerkiksi Isoon-Britanniaan, missä on nollavero, ja ostetaan takaisin: [Puhemies koputtaa] Miten käy verotuloille? Missä ovat suomalaisten verotulot?

16.05 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli aika monta kysymystä, mutta voin tässä nyt yrittää minuutissa vastata.

Ensimmäisenä edustaja Anderssonille: Porsaanreikä on tukittu, siitähän tässä on kysymys. Tietysti tässä on sellainen juttu, että yleisöjulkisuus tietysti näistä vähenee silloin, kun käytetään ulkolaista arvopaperikeskusta, mutta pidän kuitenkin tärkeimpänä sitä, että verottaja saa ne tiedot.

Toisaalta tämä toinen ponsi, jota täällä nyt on huonoksi haukuttu. En minä pidä sitä ollenkaan huonona, vaan meidän pitää selvittää nyt tämä, että me saamme myöskin ulkomailta nämä tiedot sillä tavalla, että ne vastaavat yksilöeroteltua säilytystä, niin että ne olisivat myöskin yleisöjulkisia. Tässä tullaan nyt semmoiseen, että meidän pitää nyt selvittää, onko mahdollista se, että verottajan saamat tiedot voisivat olla yleisöjulkisia, ja jos voivat, niin tämä olisi hyvä ratkaisu sitten tähän.

Sitten tähän aikatauluun. Kyllähän tässä aikataulussa suuri ongelma oikeasti on se, että meidän pitää ainakin yksi asia sieltä päättää ja se on tämä lupaviranomainen, [Puhemies koputtaa] kelle arvopaperikeskus Suomessa pistää lupahakemuksen. Tästä tulee kyllä kovat aikataulupaineet.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Orpo, 5 minuuttia.

16.06 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Minusta ainakin julkisessa keskustelussa on hyvinkin paljon vääriä mielikuvia siitä, mitä nyt ollaan päättämässä. Tämäkin keskustelu osoittaa sen, että jo tällä hetkellä tämä on ikään kuin suppiloitunut muutamiiin kysymyksiin. Mutta se iso kuva siitä, että Suomessa lainsäädäntö olisi jotenkin muuttumassa, on väärä. Suomessa järjestelmä pysyy tämänkin lain myötä lähestulkoon samankaltaisena. Suomeen ei tule hallintarekisteriä. Se oli siinä alkuperäisessä esityksessä kyllä silloin 2015, mutta sitten eduskunnan kuulemisen jälkeen, julkisen keskustelun jälkeen se on poistettu, mikä minusta oli viisasta. Suomen avoin järjestelmä eli tämä Suomen poikkeusmalli säilyy, ja meillä omistajatiedot ovat arvo-osuustilijärjestelmän kautta jatkossakin nähtävissä.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Mutta miksi tämä esitys nyt ollaan antamassa? Ei meillä ole vaihtoehtoa. Me kuulumme Euroopan unioniin, ja meidän velvollisuutemme on tuoda kansalliseen lainsäädäntöön EU-lainsäädäntö. Ja miksi vielä erityisen kiire juuri nyt? Se johtuu siitä, että meidän arvopaperikeskuksemme — sen yhden, joka Suomessa toimii — toimilupa on katkolla syksyllä ja sille pitää myöntää uusi lupa ja se voidaan tehdä vain uudistetun EU-lainsäädännön mukaisesti. Eli nyt on viimeiset hetket, siksi tämä on saatava eteenpäin. En sen kummemmin jaksaa kommentoida kaikkia vaihteita, mitä tässä on ollut. Esittelevänä ministerinä mielestäni tämä on nyt saatava eteenpäin, se on Suomen talouden ja työllisyydenkin etu.

Tämä on siis muuttunut esitys, ei pidä sisällään hallintarekisteriä. Emme me tee lailliseksi, kuten täällä keskustelussa on sanottu, ulkomaille sijoittamista, hallintarekisterin käyttöä: se tulee EU-lainsäädännöstä, vuoden 2014 asetuksesta. Se tulee sieltä, emme me muuta tässä käytäntöjä, se on eurooppalaista lainsäädäntöä, emme tee lailliseksi. Tämän asian olen vielä tänään varmistanut meidän virkamiehiltämme ja asiantuntijoilta, että näin ei ole, [Välihuutoja vasemmalta] tämä on aivan selvä kysymys. Mutta me emme voi todellakaan, kuten täällä on hyvin tuotu keskustelussa esille, kieltää sitä, etteikö muissa Euroopan maissa hallintarekisteriä voisi käyttää. Meidän lainsäädäntövaltamme ei valitettavasti ulotu Saksaan tai Ranskaan. Pikemminkin ongelma on silloin eurooppalaisessa lainsäädännössä, joka on silloin 2014 vahvistettu, edustaja Rinne. Se on silloin vahvistettu, ja meidän ongelmamme oli sinä aikana varmaan se, että me olimme vähemmistössä: kaikki maat eivät halunneet sitä avointa, hyvää mallia, mikä Suomessa on. Mutta me tällä esityksellä haluamme säilyttää sen hyvän mallin, sen avoimen mallin, Suomessa.

Kun kerran on tämä tiedostettu ongelma ollut näistä ulkolaisten hallintarekistereiden käytöstä, siksi mielestäni nämä ponnet vielä, jotka nyt on tehty, ovat erinomainen ratkaisu, niin että ne omistukset, jotka jäävät vaille henkilötietoja, tulevat sen lähdeveron piiriin, jossa työnimikkeenä on käytetty 30:tä prosenttia — tämä valmistelu on jo nyt voimakkaasti liikkeellä. Ne tulevat sen lähdeveron piiriin, mikä käytännössä tekee sen, että se ei ole kannattavaa edes, niin toimiminen. Ja sitä kautta en usko, emmekä usko, että sitä mahdollisuutta käytettäisiin, vaikka EU:n toimintaympäristö sen mahdollistaisikin.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä lyhyesti peruskohdat: Tämä lakiesitys on annettava, jotta Suomen arvopaperikeskus saa toimilupansa uuden lainsäädännön mukaisesti, niin kuin edellytetään. Tämä ei pidä sisällään hallintarekisteriä Suomeen, suomalainen avoin järjestelmä säilyy. Sen lisäksi me emme pysty kieltämään — ei löydy sellaista lainsäädäntötietä, jolla sen kieltäisimme — ulkolaisten hallintarekistereiden käyttöä, mutta olemme pistäneet liikkeelle muun muassa tämän lähdeveroasian, avoimuuden lisäämisen, vaikuttamisen Euroopan unionissa, niin että vielä avoimuutta lisätään ja huolehditaan siitä, että suomalainen verottaja saa ne tärkeät veroeurot, joita me tarvitsemme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, näyttää olevan vielä jonkin verran debaattitoiminnan tarvetta, joten käymme tässä toisen debattikierroksen, ja sen aloittaa edustaja Rinne.

16.11 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen ongelma on se, että kun tällä hetkellä ei ole laillista ilman suoraa omistusta sijoittaa ulkomaalaisiin hallintarekistereihin, nyt se tulee mahdolliseksi tämän järjestelmän muutoksen kautta. Tämä on se syy, minkä takia poliisi, syyttäväviranomaiset ovat sitä mieltä,

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

että veronkierron mahdollisuus lisääntyy, rahanpesumahdollisuus lisääntyy, omaisuuden piilottamisen mahdollisuus lisääntyy ja sisäpiiritilanteiden ratkaiseminen vaikeutuu. Vastatkaa, ministeri Orpo, tuohon edustaja Skinnarin kysymykseen, mitä tapahtuu, jos käytetään Lontoon kautta tämä omistus, myydään edestakaisin, mitä tapahtuu meidän lähdeverollemme silloin. Tämä hallituksen esitys tekee lailliseksi suomalaisen omistajan sijoittaa hallintarekisteriin ulkomaille ja kiertää näin veroja, mahdollistaa rahanpesua ja omaisuuden piilottamista.

16.12 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni, kun täällä edustaja Rinne sanoi, että tämä hallituksen esitys tekee sen mahdolliseksi, että joku voi viedä jopa pääomia ulkomaille ja toimia sieltä käsin, niin jos minulla on oikea käsitys, se on vallitseva olotila jo nyt. Jokainen voi vapaasti, kuten edustaja Lehti sanoo, mennä [Välihuutoja vasemmalta] perustamaan osakeyhtiön Tallinnaan ja toimia sieltä, ja jokainen voi viedä rahojaan ulkomaille saksalaiseen pankkiin ja toimia sieltä. Puolet suomalaisista pörssiosakkeista on omistettu hallintarekisterin kautta. Tämä on nykytila, ja tämä hallituksen esitys ei muuta yhtään mitään. Tämä hallituksen esitys tarkoittaa sitä, että hallintarekisteriä ei tule Suomeen. Sitä paitsi, jos joku suomalainen yritys haluaa jakaa osakkeita maailmalle jonkun ulkomaalaisen arvopaperikeskuksen kautta, niin tämä hallituksen esitys sisältää lausekkeen, jossa tällä yrityksellä on velvollisuus sopia tämän arvopaperikeskuksen kautta, että tämä omistajaluettelo, mikäli se koskee suomalaisia, tulee avoimeksi ja suomalaisen verottajan tietoon. [Puhemies koputtaa] Minä en näe yhtään epäkohtaa tässä esityksessä. [Hanna Sarkkinen: Et yhtään?]

16.13 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Turunen, porsaanreikää nimenomaan ei ole tukittu. Tämän esityksen myötä mahdollistetaan suomalaisille sijoittajille hallintarekisterin käyttöä ulkomaalaisten arvopaperikeskusten kautta, eli ainoa asia, mikä tässä on muuttunut viime vuoden lopulta, on perussuomalaisten kanta tähän esitykseen ja asiaan.

Mitä tulee näihin lausumiin, niin hallituksella olisi tosiaankin ollut vuosi aikaa valmistella näitä muutoksia ja tuoda ne tänne. Sitä ei ole tehty, sen sijaan tuodaan linjauksia näiden lausumien muodossa, joiden pääasiallinen funktio on saada tämä asia näyttämään vähemmän kiusalliselta niille hallituspuolueille, jotka vielä puoli vuotta sitten vastustivat tätä samaa esitystä kovaan ääneen.

Fakta on myöskin se, että tätä hanketta on ajettu pitkään tietyissä vaikutusvaltaisissa piireissä Suomessa. Muistan vaalikauden alussa, kun tällä samalla asetuksella silloin pyrittiin vakuuttamaan meitä, että se pakottaa meidät mahdollistamaan ja laillistamaan hallintarekisterin myöskin Suomessa. [Puhemies koputtaa] Kävi ilmi, että näin ei ole, ja nyt yritetään väittää, että tätä poikkeamaa ei voida käyttää suoran omistumallin säilyttämiseksi myöskään ulkomaalaisten arvopaperikeskusten osalta.

16.14 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ihan tässä keskustelussa on jäänyt sellainen huomio kokonaan sanomatta, että itse asiassa VM on tänään tiedottanut tuossa puoli kahden aikaan, että tätä täydentävää lainsäädäntöä talousvaliokunnan lausumien pohjalta on aloitettu valmistelemaan jo, kansliapäällikkö Hetemäki on laittanut [Välihuutoja] kädet saveen ja valmistelee siellä lainsäädäntöä.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Nyt jos ajatellaan sitä, mitä tämän hallituskauden aikana on saatu aikaan, niin on tullut tämä pankkien ja sijoituspalveluitten tunnista asiakkaasi -lainsäädäntö, jossa pankkien tulee tunnistaa asiakas ja hänen kotivaltionsa. Nyt voisi ajatella myös siten, että myös listattujen yhtiöitten osalta listattujen yhtiöitten tulisi kenties tunnistaa omistajansa — tunnista siis omistajasi ja omistajan kotivaltio. Näin ollen tämä lisäisi tätä avoimuutta huomattavasti.

16.15 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä jopa todettiin kokoomuksen taholta, että tässä esityksessä ei nähdä mitään ongelmaa. Nyt kannattaisi katsoa heitä, joilla eurot ovat pelissä. Esimerkiksi suomalaiset piensijoittajat — heitä edustava Osakesäästäjien Keskusliitto vastustaa tätä hanketta. Minä kyllä nyt tässä tapauksessa luotan enemmän heihin, kun täällä sanotaan, että ei ole mitään ongelmaa.

Mutta, arvoisa puhemies, mistä tässä on kysymys: Tässä on viime kädessä kysymys siitä, että Kesärannassa kehysriihessä hallitus sopi, että omistuksia voidaan piilottaa ulkomaiden kautta, ja sitä piilottamista kokeiltiin jo heti. Nimittäin sovusta tästä päätöksestähän ei tiedotettu, ei kerrottu, ei puhuttu — asia vain ilmestyi valiokunnan listalle. Nyt kysymys kuuluu ja nyt pimentoon on jäänyt se, mikä tässä on ollut sovun hintana. Onko sovun hinta, edustaja Turunen, ainoastaan se, että perussuomalaiset saavat pysyä hallituksessa, jos te hyväksytte tämän hämärärekisterin?

Mitä tulee tähän Norjan malliin: [Puhemies koputtaa] Eta-alueen sama sääntely koskee Norjaa. Me voisimme toteuttaa saman mallin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pidämme kiinni puheajasta.

16.17 Mauri Pekkarinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tämän kerran vielä sanon: Minäkin vastustin 2012 niitä suunnitelmia, mitä silloin oli hallintarekisteriksi, ja 2015 myös. 2015-mallissa ei Suomi-poikkeus ollut sisällä, mutta tässä on. Suomeen ei tule hallintarekisteriä. Tämän nyt jo huomasin oppositionkin tässä kertoneen, että niin se vain on. Ja hyvä niin. Tämä sallii sen, että Suomesta voidaan operoida ulkomaille.

Kun edustaja Rinne sanoo, että tämä olisi voitu estää: Tämä on EU-normistoa, EU-asetuksessa oleva säädös. Ja EU-asetus, vaikka me mitä säätäisimme täällä, on meille Suomessa pakollista voimaan tulevaa lainsäädäntöä. Näin minä olen oppinut näitten vuosikymmenten aikaan, kun Euroopan unionissa on jäsenenä oltu.

Tämän lisäksi kannattaa huomioida myöskin se seikka, minkä muutoksen tämä tuo. Tällä hetkellä Suomessa, kun käyttää ulkolaisia sijoituspalveluyrityksiä, voi omistaa tosiasiasa hallintarekisteröityä omaisuutta. [Hanna Sarkkinen: Se on laitonta!] Voin ostaa esimerkiksi Koneen osakkeita [Puhemies koputtaa] tuolta hollantilaisten välityksellä ja niin pois päin. Nyt tämä tuo tämän veroelementin tähän mukaan, jolloin ei kannata tehdä sitä, mitä kannattaa tällä hetkellä tehdä.

16.18 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin täällä on kuultu, niin ei niitä ulkomaisia hallintarekistereitä ole tähänkään asti voitu Suomesta säännellä ja toisaalta Suomessa on ollut niitä sijoittajia, jotka ovat niitä halunneet käyttää. Mutta meidän Suomessa pitäisi nyt ennen kaikkea keskittyä siihen, että me pystyisimme nimenomaan velvoittamaan nämä sijoittajat tiedon antamiseen siitä, minne he ovat sijoit-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

taneet ja minkä järjestelmän kautta. Elikkä lyhyesti sanottuna tämän asian ytimessä ei ole niinkään paljon se, minkä muotoinen se hallinnointi on — onko se suora vai onko se hallintarekisteri — vaan se tiedonsaanti, se julkisen tiedon saanti ja se verottajan tiedonsaanti. Ne ovat ne kaksi tärkeintä elementtiä, mitkä pitäisi pystyä varmistamaan, ja sen takia moitiskelin näitä hallituksen ponsiesityksiä. Nämä ovat vähän löysästi kirjoitettuja. On hyvä, jos tänään on ilmoitettu siitä, että näitä lainsäädäntöhankkeita lähdetään edistämään, mutta tämä kakkosponsi oltaisiin voitu kyllä hivenen napakammin kirjoittaa, ja yritän tuossa omassa puheenvuorossani [Puhemies koputtaa] vähän esittää pohjaa, miten sitä asiaa oltaisiin ehkä voitu viedä paremmin eteenpäin.

16.19 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksi EU:n peruseriaatteita on vapaa pääoman liikkuvuus, ja sijoitusmarkkinat ovat globaalia toimintaa, ja ilman muuta Suomi haluaa olla mukana siinä toiminnassa. Mutta totta kai avoimuus ja läpinäkyvyys ovat meidän arvojamme, joita me haluamme kaikessa hallinnossa ja toiminnassa edistää. Missään muissa EU-maissa ei tätä yleisöjulkisuuden avoimuusmenettelyä ole tässä toiminnassa kuin meillä. Me haluamme sitä pitää, mutta tietysti pitää miettiä, mikä on Suomen talouden ja verosaatavien kannalta se paras mahdollinen ratkaisu ja miten se turvataan.

Täällä on nyt ihmetelty sitä, että tulipas nyt yllättäen talousvaliokuntaan tämä esitys, kun tätä on pitkään siellä valmisteltu ja koetettu viedä eteenpäin, että tulipa se nyt yllättäen, ykskaks tupsahti. Sen sijaan varmaan oppositiollekaan ei olisi tullut yllättäen se, jos syksyllä Suomessa ei olisi ollut toimivaa arvopaperimarkkinakeskusta, tai haaste EU-oikeuteen siitä, että EU-asetusta ei ole viety eteenpäin. Kyllä tässä täytyy toimia, jotta me voimme [Puhemies koputtaa] myös myöntää toimiluvan Arvopaperikeskukselle.

16.20 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän on lähtökohta se, että hallitus on nimenomaan halunnut toimia esittämällään tavalla, ja tietysti se asettaa myös teidät, valtiovarainministeri Orpo, hiukan kiusalliseen asemaan. Nimittäin kun edeltäjänne ajoi tätä hanketta täysillä ja sitten kahteen kertaankin siitä luopui, niin te kuitenkin silloisena poliisiministerinä olitte vastuussa siitä, mitä teidän talonne esitti. Keskusrikospoliisi yhdessä Rahanpesun selvittelykeskuksen kanssa totesi, että tämä esitys mahdollistaisi nykyistä helpommin mahdollisuuden rahanpesuun ja rikoshyödyn piilottamiseen, ja tämä sama porukka totesi myöskin, että tämä on huono esitys terrorismin torjunnan näkökulmasta.

On aika kiinnostavaa, että olemme nyt kuitenkin tilanteessa, jossa tätä moraalialueen heikentävää vaikutusta haluatte edesauttaa uutena valtiovarainministerinä ja haluatte väkisin [Puhemies koputtaa] viedä tämän esityksen läpi. Miksi te sallisitte sen, että ulkomailla voidaan hallintarekisteröidä ja meillä on kuitenkin suora rekisteröinti täällä? Miksi?

16.22 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka valiokunnan puheenjohtaja Turunen yritti kääntää mielenkiintomme tšekkiläisen oluen mainioon makuun esittelypuheenvuoron alussa, niin silti nämä pitkät selitykset ja se avaus eivät kyllä vakuuta meitä täällä vasemmalla.

Samalla tavalla kuin syyttävaviranomaiset, poliisi, europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen ja monet muut ovat todenneet, tämä on aivan päinvastoin kuin mihin maailmassa pitäisi mennä: yleisöjulkisuuden, avoimuuden, läpinäkyvyyden suuntaan. Ja mitä on tapah-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

tunut viikko sitten? Vielä joulun alla edustaja Turunen totesi, että häntä on kasvotusten jopa uhattu erolla, jollei tämä mene kokoomuksen tahdon mukaisesti läpi. Mitä tapahtui tässä vaiheessa, uhattiinko jälleen, ja mitä oli kauppatavarana?

Ministeri Orpo, jos te nyt keuhutte näin avoimesti tässä mietinnössä näitä lausumia, jotka ovat meidän näkövinkkelistämme aivan liian löysiä, niin miksette tehneet prosessin aikana sen suuntaisia [Puhemies koputtaa] muutoksia tähän hallituksen esitykseen? Olisi ollut vuosi aikaa tehdä niitä.

16.23 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on kyllä hyvä jatkaa. Tässä on nyt kysymys hämärärekisteristä, joka tupsahti hämärissä olosuhteissa valio-kunnan pöydälle. Näin siinä kävi, sanotte mitä tahansa, arvoisat hallituspuolueet. Nimit-täin onhan se nyt ilmiselvää, että tämä asia on ollut esillä kehysriihessä, ja hupsista: sen jäl-keen se sitten pikaisesti ajetaan läpi — veronkiertoa mahdollistavaa takapakkia tekevä uu-distus. Minusta kyllä nyt valitettavasti se kysymys on hyvin ajankohtainen, mikä täällä esi-tettiin: mitä perussuomalaiset saivat tästä takinkäänöstä? Oliko ainoa, mitä te saitte, se, että saitte luvan pysyä hallituksessa? Vai mitä tässä tapahtui, kun tällainen ihmeellinen leh-mänkauppa hämärästi siellä kehysriihessä on tehty, siitä on varmasti kysymys.

Tämä, puhemies, vaikuttaa nyt valitettavasti siltä, että kokoomus päättää, mitä halutaan tehdä, ja perussuomalaiset keksivät sille sitten perusteluja. En pidä tätä ollenkaan hyvänä, missä nyt menemme.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot edustajille Jaskari, Turunen ja Lindtman, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

16.24 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on sa-nottu aika monen oppositioedustajan puheessa, esimerkiksi Ojala-Niemelän ja Uotilan pu-heessa, että muualla halutaan edetä avoimeen suuntaan. Voi sanoa, että Suomi on halunnut koko ajan mennä avoimeen suuntaan [Pia Viitanen: Sitten menee toiseen suuntaan!] ja yrit-tänyt tehdä avoimeen suuntaan näitä ratkaisuja. Ja hieno juttu: Suomessa ei tule hallintare-kisteriä. Tervetuloa katsomaan Suomeen, miten avoin täällä tämä yhteiskunta on. Tämä on oikein kunnon esimerkkimaa siinä, ja tervetuloa koko Eurooppa katsomaan Suomeen.

Toisaalta te sanotte sitten, että täällä on erilaisia mielipiteitä. Virkavastuulla ovat valtio-varainministeriön virkamiehet ja heitä tukevat oikeusministeriön virkamiehet toimineet. Epäilettekö, että he hallitsevat jotakin hämäräbisnestä tässä asiassa? He ovat virkavastuul-la, ja heidän näkemyksensä on, että on asetuksen vastaista, jos me toimisimme eri lailla. Me saisimme siitä rangaistukset. Kyllä kai kaikki täällä olemme sitä mieltä, että me ha-luamme mieluummin matalaa verokantaa, [Puhemies koputtaa] laajaa veropohjaa, että ve-rot tulevat kerättyä, mutta kohtuullisella tasolla kaikilta.

16.26 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen toisaalta kyllä aika hämmästynyt siitä, että vasemmistoliitosta nyt näin merkittävästi näitä lausumia arvostellaan. Minun mielestäni se on lainsäädäntöä, joka on vahva teksti, mietinnön lausu-ma, jossa sanotaan, että "eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin" ja niin-päin pois. [Hanna Sarkkisen välihuuto] Miten te parlamentaarikot siellä vasemmalla pidät-te jotenkin halveksittavana tätä asiaa? Jos eduskunta edellyttää valtioneuvostolta jotakin, niin on aivan selvää, että valtioneuvosto toimii. [Välihuutoja vasemmalta]

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Toisaalta nyt, sosiaalidemokraatit, haluaisin sanoa teille, että minä en tiedä oikeasti, mikä teidän poliittinen kulttuurinne on. Myyttekö te joka asiassa aina jotakin? Minä en ole tottunut tekemään minkään näköisiä lehmänkauppoja. Asiat käsitellään yksitellen ja kertaluontoisesti eikä niitä linkitetä mihinkään. Minä olen varmaan edustaja Viitaseen verrattuna sen verran tuore kansanedustaja, että minä en ole ymmärtänyt tällaisia lehmänkauppoja, [Puhemies koputtaa] mitä te olette ilmeisesti oppinut tekemään.

16.26 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me täällä SDP:ssä olemme tottuneet siihen, että sana pitää. Eihän tästä tarvitse kiistellä, minulla on tässä mustaa valkoisella. Valiokunnan puheenjohtaja Turunen vielä viime joulukuussa sanoi, että Suomen ei tarvitse eikä kannata muuttaa lakia niin, että omistukset voitaisiin piilottaa hallintarekisteriin ulkomaille. Näin totesitte.

Mitä tulee nyt näihin toivomusponsiin, isolla T:llä toivomuksia, jos te näihin itse uskoisitte, niin olisittehan te tämän tuoneet lainsäädäntöön jo tämän vuoden aikana, mutta nyt viime hetkellä tämä tulee. Olennaista on se, että tästä päätettiin kehysriihen hämärässä ja se tieto pimitettiin. Se tieto pimitettiin ja asia vain ilmestyi tänne eduskuntaan.

Edustaja Turunen, jätätte vastaamatta kysymyksen: Mikä lehmänkauppa tässä on tehty, kun te olette 180 astetta muuttaneet mielipidettänne vain parin kuukauden aikana? Mikä on se hinta, jonka perussuomalaiset maksoi? Onko se hinta se, että saatte jatkaa hallituksessa? Tähän ei ole vastausta saatu.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lienee kohtuullista antaa vastauspuheenvuoro edustaja Turuselle ja sen jälkeen otamme ministerin puheenvuoron.

16.27 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teen ihan selväksi sen, että missään hämärässä ei ole päätetty yhtään mitään. Kehysriihi ei ole mikään hämärä paikka, [Välihuutoja vasemmalta] ja taas toisaalta mitään lehmänkauppoja ei ole tehty. Mitä tulee tiedottamiseen, suoraan sanottuna minä en tiedä, koska minä en vastaa valtioneuvoston tiedottamisesta millään tavalla, mutta uskoisin, että edustaja Lindtmankin tietää tiedottamisesta suurin piirtein jotakin liittyen jo ihan tähänkin kehysriiheen.

Mutta haluaisin vielä sanoa sen, että minä käsittelen ja perussuomalaiset käsittelevät jokaisen asian sellaisena kuin se on. Jos ruvetaan tekemään lehmänkauppoja tai sulle—mulle—juttuja tekemään, niin itse asiassa silloin ei tule tästä mitään. Minä olen hämmästynyt nyt tästä, että sosiaalidemokraatit syyttävät jostain lehmänkaupoista, aivan niin kuin se olisi normaali poliittinen [Antti Lindtman: Kysyy!] kulttuuri tehdä lehmänkauppoja. Minulle se valitettavasti vain on äärettömän vieras tapa toimia.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt sitten ministerin puheenvuoro. Ministeri Orpo, 3 minuuttia.

16.28 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Ensin täytyy sanoa, että minusta tällaiset lehmänkaupat ja jossain hämärässä sovitut jutut nyt eivät ole kauhean hyviä argumentteja, koska meidän pitäisi käsitellä itse asiaa.

Kun hallitus on koolla, niin silloinhan hallituspuolueet käyvät läpi pöydällä olevia asioita. Siinäkään ei ole mitään ihmeellistä. Te yritätte vain maalata tämän ja saada tämän näytettämään paljon ongelmallisemmalla, kun itse asiassa, josta te puhutte, [Antti Lindtman: Pi-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

mititte!] ei ole enää huolta, koska hallintarekisteriä ei tule Suomeen. Ei tule. Se, että suomalainen voi käyttää hallintarekisteriä esimerkiksi Saksassa, tulee EU-lainsäädännöstä, ei tästä laista, ja ei sitä voi estää. [Mauri Pekkarinen: Se on EU-asetus!] Me emme voi sitä estää. Ja kun te puhutte Norjasta, Norja pohtii. Norjalla on aivan sama ongelmakin kuin Suomessa, että mitä sanoo EU-tuomioistuin. He vasta pohtivat, ei Norja ole tehnyt minun tietojeni mukaan siitä esitystä vielä.

Sitten edelleen, puhemies, on viitattu eri lausuntoihin, ja edustaja Kiuru, joka jo näköjään lähtikin, nosti esille muun muassa poliisin, verottajan antamat lausunnot. Nämä on annettu siihen esitykseen, joka piti sisällään hallintarekisterin, ja minusta olisi oikeus ja kohtuus, että nämä faktat selvitetäisiin ennen kuin kovasti hutkittaisiin. Tässä ei ole enää siis hallintarekisteriä, sanon sen taas.

Se, miksi ei aikaisemmin ollut näitä ponsia, johtuu siitä, että talousvaliokunnan piirissä on käyty läpi kaikki kivenkolotkin, miten me voimme mahdollisimman hyvin saada sen tietoon, miten tieto kulkee, miten me voimme puuttua, ja siihen löytyi ratkaisuna muun muassa tämä lähdevero, joka on merkittävin. Voin luvata tässä, että kun nämä ovat itse asiassa eri lainsäädäntöä, siksi niitä ei tehdä tähän lakiin, vaikkapa tämä lähdeverokysymys. Me teemme päättäväisesti hyvän ja tiukan lain siitä ja tuomme sen mahdollisimman nopeasti tänne.

Yksi syy, miksi tämä on kestänyt pitkään, on johtunut siitä, että kyllä, perussuomalaiset ja valiokunnan puheenjohtaja ovat olleet erittäin tiukkana tämän asian kanssa, jotta maksimoidaan tiedonsaanti ja jotta maksimoidaan suomalaiset veroeurot. Minusta se on, vaikka olikin tuskaisaa, jopa kunnioitettavaa.

Puhemies, ehkä tässä tärkeimmät.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten otamme vielä yhden debattikierroksen, ja sen aloittaa edustaja Harakka.

16.31 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lähdevero on nyt täysin puheenjohtaja Turusen mielikuvituksen tuotetta, ja tekisi mieli arvella, että se on keksitty tšekkiläisessä pubissa aamuyöllä.

Mutta vakavasti puhuen ponsihan edellyttää, että hallitus tekisi päinvastaisen lain kuin mikä nyt juuri on menossa läpi. Parhaassa fantasiamaailmassakin tämä kuvitteellinen lähdevero tulisi voimaan vasta paljon myöhemmin kuin itse laki, eli porsaanreikää ei ole tutkittu, kun tämä laki astuu voimaan ennen kuin tämä fantastinen lähdevero on valmisteltu.

Toinen kysymys, joka on tärkeä, on se, että tämä esitys on täysin EU:n tahtoa ja politiikkaa vastaan. Juuri tällä hetkellä neuvotellaan rahanpesudirektiivin laajentamisesta niin, että lopullinen edunsaaja ilmenee kattavasti ja täysin julkisesti kaikkialla Euroopassa. Joten vielä varmistukseksi, ministeri Orpo, kun tämä laki vie Suomea toiseen suuntaan, kannattaako Suomi kattavaa, täyttä yleisöjulkisuutta omistajien rekisteristä ja toimii aktiivisesti ja julkisesti tällaisen EU-linjauksen puolesta?

16.32 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onnittelen oppositiota, että te olette kyllä hienosti saaneet liikkeelle mielikuvan, jossa hallitus olisi tekemässä jotakin hämärää ja suosimassa jotakin rahanpesua tai veronkiertoa tai muuta. Vaikka täällä kuinka sanotaan, että tämä asetusta on velvoittava ja tämä on pakko tehdä ja hallintarekisteriä ei tule Suomeen ja jo nykytila kuten EU:n luonne edellyttää, että raha ja pääoma

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

liikkuu EU-alueella, niin ei se mitään auta täällä, koska tässä totuudelle käy niin kuin Vladimir Vysotskin laulussa Totuus ja valhe, että totuus jää kadulle alastomana ja valhe kulkee Facebookissa. On todella ikävää tällainen kulttuuri.

Minusta hallitus on toiminut erittäin vastuullisesti tässä asiassa. Hallintarekisteriä ei tule, ja sille me emme kuulkaa voi mitään, että jos jotkut haluavat kiertää veroja ja vievät rahansa veroparatiisiin ja muualle, niin mikään laki Suomessa ei sitä voi estää. Meidän täytyy nämä tosiasiat tunnustaa, ja ainut tapa, millä tämä voidaan estää, on, että kun yrityksestä irtoaa osinko, niin siitä otetaan veroa ja ne anovat sitten verottajalta vero-oikeutta ja vapautusoikeutta, jos se niille kuuluu.

16.33 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä nyt sanoa, että on aika kornia, että kokoomus nyt puhuu omistusten avoimuuden puolesta. Kun vielä reilu vuosi sitten te halusitte tuoda hallintarekisterin myös Suomeen, niin nyt te puhutte omistusten avoimuuden puolesta. Samat valtiovarainministeriön virkamiehet, jotka nyt sanovat, että Suomen on vapautettava hallintarekisteröinti ulkomailla, sanoivat vielä reilu vuosi sitten, että Suomen on pakko mahdollistaa hallintarekisteröinti myös Suomessa. Ymmärrätte varmaan, että luottamus ei näiden puheiden, näiden takinkäännösten jälkeen ole tällä hetkellä kovin korkealla tasolla.

Mutta, arvoisa puhemies, miksi näitä ponsien mukaisia lainsäädäntömuutoksia ei tuotu eduskunnan hyväksyttäväksi jo nyt tässä samassa yhteydessä? Teillä oli vuosi aikaa tehdä se. On erittäin huono tilanne, että nyt me synnyttämme nämä porsaanreiät ja esitämme toiveita siitä, että ehkä joskus tulevaisuudessa [Puhemies koputtaa] ne korjataan, ja voitte ymmärtää, että luottamus siihen ei ole nyt kovin korkealla tasolla.

16.34 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä minua kiinnostaa kanssa se, minkä syötin perussuomalaiset nielaisivat, että olivat valmiit muuttamaan tämän kantansa, että tähän asti sitä vastustettiin ja nyt sitä kannatetaan ja vielä näin nopealla aikataululla viedään eteenpäin. [Kaj Turusen välihuuto] Tämä vie suuntaan, josta Eurooppa haluaa pois. Tätä vastustivat syyttäjät, poliisi ja verottajat. Esimerkiksi Norja edellyttää kansalaisilta suoraa omistusta, olivat osakkeet sitten norjalaisessa tai eurooppalaisessa arvopaperikeskuksessa, ja sen takia on kyllä todella kummallista, että rajan takana edistetään läpinäkyvyyttä ja rajoitetaan hallintarekisteröintiä ulkomailla, mutta miksi tämä tie ei voi olla myös Suomen tie?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja Turunen, te itse lähestyitte Euroopan unionia tässä asiassa, ja kun sieltä tuli yksiselitteinen vastaus, että Suomelta ei edellytetä tässä lainsäädäntötoimenpiteitä, niin miksi nyt tämä laki viedään eteenpäin?

16.35 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka sanoi aika voimakkaastikin, että lähdevero on valiokunnan puheenjohtaja Turusen mielikuvituksen tuotetta. Tänään kello 13.32 valtiovarainministeriön tiedote on, että on alettu valmistelemaan lausuman mukaista lainsäädäntöä lähdeveron tekemiseksi. Toivon, että edustaja Harakka pyytää sitten, kun se tulee tänne eduskuntaan, anteeksi tästä lähdeverosta sanomaansa [Eduskunnasta: Turuselta!]¹— erityisesti edustaja Turuselta.

Toinen asia, jonka halusin ottaa esille vielä, on tämä edustaja Pekkarisen esitys, tämä lähdevero juuri, koska tämä uudistus parantaa nyt tilannetta verrattuna nykyiseen, kun on

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

ulkomaan kautta pystytty tekemään sijoituksia. Nyt se tekee kannattamattomaksi sen ulkomaan kautta, jos haluaa jotain salata. Tilanne paranee, arvoisat kollegat.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Harakka.

16.36 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): On alettu valmistella, on ilmoitettu. Tarkoitatteko todella, että yhtä aikaa sillä sekunnilla, kun tämä ulkomaille hallintarekisteröinti on mahdollista Suomella, niin meillä on myöskin lähdeverosta sellainen laki, joka on ehkä 30, ehkä 50? Toistaiseksi ei ole vielä edes sanottu, kuinka monta prosenttia. Siihen asti se on mielikuvituksen tuotetta, kunnes se on voimassa, ja se on aivan varmaa, että tässä on joitakin kuukausia ellei vuosia tilanne, jossa tämä porsaanreikä aivan taatusti on olemassa, kun toinen laki on voimassa ja toinen, josta ei vielä tiedetä, ei ole ainakaan astunut vielä voimaan. Sitä paitsi ei ole hyvää verotuskäytäntöä tällainen summaarinen lähdevero, joka on joka tapauksessa liian korkea. Se johtaa siihen, että silloin tämän suuren lähdeveron alaiseksi joutuneet saavat pyytää palautusta Suomen verottajalta. Tämä tuo lisää työtä ja käsityötä ja lisää vaivaa. Pitää pyrkiä oikeaan verotukseen, oikean kokoiseen verotukseen, ilman mitään porsaanreikiä.

16.38 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viitaten edustaja Jaskarin puheenvuoroon Suomesta kyllä löytyy puolueita, jotka ovat sitoutuneita omistusten avoimuuteen, ja ne löytyvät tämän salin vasemmalta laidalta. Nykyiset oppositiopuolueet olivat keskeisesti mukana varmistamassa sen, että Suomi sai neuvoteltua tähän asetukseen poikkeuksen, joka mahdollistaa suoran omistuksen mallin säilyttämistä tässä maassa. [Harri Jaskari: Tässä maassa, juuri näin!]

2015 kokoomus ajoi vielä hallintarekisterin tuomista Suomeen, ja silloinkin sitä perusteltiin sillä, että asetukset ei anna meille mitään muuta vaihtoehtoa. Te peräännyitte niistä suunnitelmista ainoastaan massiivisen vastustuksen ja suuren kritiikin takia, mutta tälle hankkeelle on kyllä löytynyt kannatusta kokoomuksen piirissä koko ajan. Ja nyt te toistatte taas kerran, että tämä asetukset siitä huolimatta, että siinä on tämä poikkeus, jota muun muassa Norja myöskin soveltaa, ei anna mahdollisuuksia luoda sellaisia käytäntöjä, sellaista lainsäädäntöä, [Puhemies koputtaa] jolla me ulotamme tämän suoran omistuksen mallin myöskin ulkomaalaisiin arvopaperikeskuksiin. Ei vakuuta.

16.39 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyin äsken ministeriltä, mitä tapahtuu, jos ja kun kierrätetään asioita esimerkiksi Lontoon kautta. Samaa kysyi myös omassa puheenvuorossaan edustaja Rinne. Eli kysyn sen uudestaan. Mitä tapahtuu, kun John Smith ostaa Lontoosta ja myy sitten takaisin Suomeen? Lopputuloksena Suomi menettää osinkojen verotustuloja ja suomalainen sijoittaja välttää myös samalla tämän ehdotetun 50 prosentin raippaosinkoveron. Miten te, arvoisa ministeri, pystytte tämän välttämään?

Toiseksi totean nyt vielä juristina sen, että kyllä älyttömän sekavasti kirjoitettu esitys on, ja tämän tulkitsemiseen tullaan tarvitsemaan Helsingistä ja koko Suomesta ja ehkä Euroopasta paljon lakimiehiä, he saavat paljon töitä. Ja mitä tämä maksaa suomalaisille yrityksille yhtiöiden rahoitukseen, ja mitkä ne kustannukset ovat?

Ja täältä löytyy myös aitoja virheitä itse tästä esityksestä, joten kysyn vielä, [Puhemies koputtaa] kuka tämän on oikeasti kirjoittanut.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

16.40 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tätä perussuomalaisten mielenmuutosta on ihmetelty, ja kyllä minä, edustaja Turunen, tulen havaitsemaan, että jos teidän selityksenne nyt tänään uskoo, niin kysymyksessä onkin ihan vain yleinen asia. Tämä on yleinen perussuomalainen tapa kääntää takkia, oli sitten kysymys Kreikka-tuesta tai bensaverosta tai taksien vapauttamisesta ja — hopsista — hallintarekisteristä. Kyllä minä vähän luulen, puhemies, että tätä voisi avata nyt, tätä kehysriihen keskustelua, kuitenkin ihan rehellisesti ja avoimesti siten, mitä kaupankäyntiä siellä kehysriihessä on käyty, jotta perussuomalaiset, jotka hetki sitten fanaattisesti vastustivat hallintarekisteriä, nyt sen ovat hyväksymässä ja vieläpä vähän kehaisemassakin, kuinka hyvään suuntaan ollaan menty.

Sitten, puhemies, tähän loppuun minun on kyllä aivan pakko sanoa, edustaja Jaskari ja kumppanit: kello 13.32 tänään on aloitettu valmistelu, huikeaa. Teillä olisi ollut vuosi aikaa valmistella, vuosi aikaa, ja saada nämä kulkemaan käsi kädessä, [Puhemies koputtaa] eli en minä kyllä ihan tällaistaakaan perustelua nielaise.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten otamme vielä vastauspuheenvuorot edustajille Jaskari ja Lindtman, ja sen jälkeen ministerin vastaus, ja sen jälkeen puhujalistaan. — Edustaja Jaskari.

16.41 **Harri Jaskari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisin edustaja Skinnarilta oikeastaan kysynyt, kun nyt puhuitte yritysten rahoituskustannuksista. Nythän on tietysti suuri kysymys se, että jos oltaisiin pyritty vielä tiukemmin kieltämään, joka ei ollut asetuksissa mahdollista, olisiko ollut sellainen tilanne, että suomalainen yritys, joka esimerkiksi tekee investointeja Saksaan, ei olisi pystynyt hankkimaan rahoitusta Saksasta, joka on hallintarekisteröintipuolen arvo-osuuskeskus, koska se on kielletty? Ja voiko tämä vaikuttaa suomalaiseen rahoitukseen, kun meillä on selkeästi erilainen järjestelmä, heikentävästi nytkin? Meillähan olisi tietysti tavoite pitänyt olla, että kaikissa on avoin, mutta kun se ei tullut mahdolliseksi, pitääkö meillä olla yhtenäinen malli eri puolilla Eurooppaa, jolloin rahoituskustannukset eivät olisi erilaisia. Mutta miten tämä malli vaikuttaa edustaja Skinnarin mielestä yritysten rahoitusten kustannuksiin ja rahan saantiin?

16.42 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä hallituspuolueet ovat antaneet ymmärtää, että oppositio keksisi näitä porsaanreikiä. Ei tämä ole opposition käsialaa. Monet viranomaiset, poliisi, [Eduskunnasta: Sirpa Pietikäinen!] osakesäästäjät, piensijoittajat — kokoomuksen Sirpa Pietikäinen — ovat tätä vastustaneet. Ei tämä mitään opposition pelottelua ole. [Välihuuto] — Nimenomaan vastustanut hallintarekisteröinnin sallimista ulkomailla, kun me tiedämme, että toinenkin vaihtoehto olisi mahdollista. [Mauri Pekkarisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta tulee kyllä yksi asia selväksi — tai jäin kysymään: onko niin, että itse asiassa täällä ovat ihan väärät miehet selittämässä? Valtiovarainministeri Orpo äsken myönsi, että tämä sovittiin kehysriihessä. [Petteri Orpo: Mitä?] Mutta Turunen on laitettu tänne selittämään. Onko tässä käynyt niin, että tämän diilin perussuomalaisten puolelta ovat tehneet ulkoministeri Soini ja ryhmäpuheenjohtaja Terho ja Turunen on laitettu tänne vain selittämään? [Pia Viitanen: Keksimään perustelut!] Mitään muuta selitystä näin täydelliselle takinkäännölle ei löydy.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Orpo 3 minuuttia ja sen jälkeen puhujalistaan.

16.43 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman, arvostan retoriikan taitoanne, mutta ei tuolla kyllä enää ollut mitään tekemistä tämän käsiteltävän asian kanssa, keksitte hienoja tarinoita. Tämä asia piti saada pois pöydältä, koska meidän Arvopaperikeskuksemme tarvitsee syksyllä lain. Me olemme neuvotelleet, löytäneet näiden ponsien myötä siihen eteenpäinmenotien. Siinä ei ole mitään mystiikkaa, se on normaalia lainsäädäntötyötä, jota hallituspuolueet ainakin tähän asti ovat Suomessa tehneet ja josta vastanneet. Minä myönnän sen, että hallituspuolueet neuvottelevat, [Antti Lindtman: Miksette kertoneet?] mutta älkää liittäkö siihen mitään hämäräperäisiä omia tarinoitanne, kiitos.

Mitä tulee tähän Lontooseen, niin sikäli kuin nyt oikein ymmärsin kysymyksen, tämän tyyppinen kaupankäynti teoriassa olisi varmasti mahdollista tänä päivänä, enkä minä voi hyväksyä sitä. Mielestäni markkinalainsäädäntöä pitää jatkuvasti kehittää siihen suuntaan, että markkinoita ei käytetä hyväksi ja verot tulevat maksetuksi. Finanssivalvonta saa tiedon kaikista tehdyistä osakekaupoista ja myöskin saa tiedon siitä, kuka on lopullinen hyödynsaaja, ja juuri heihin taas noudatetaan tätä lähdeveroa, jos ei ole tiedossa tarkka kohde ja henkilö. Eli mielestäni tässä ei tule muutosta.

Ja vielä kerran totean sen, että hallintarekisterin käyttö muissa Euroopan unionin maissa tuli mahdolliseksi 2014 asetuksella, ja muistaakseni siinä hallituksessa olivat sosiaalidemokraatit mukana ja vielä valtiovarainministeriössä. Se tuli silloin mahdolliseksi, me emme olleet löytäneet tapaa sitä kieltää.

Mitä sitten tulee edustamani kansanliikkeen kantaan, niin, kyllä, edeltäjäni aikana tehtiin esitys, joka piti sisällään hallintarekisterin. Se sai erittäin suurta kritiikkiä, ja tämä kritiikki osui siihen — muun muassa poliisilta, verottajalta, eri tahoilta — ja sen jälkeen se hallintarekisteri poistettiin Suomessa siitä. Nyt minä en ole kuullut näiltä tahoilta sitä kritiikkiä ja epäilen vahvasti, että ne tahot, jotka tällä hetkellä kritisoivat esitystä, saattavat olla siinä käsityksessä, että esityksessä edelleen hallintarekisterin perustaminen Suomeen olisi siellä pohjalla, [Li Anderssonin välihuuto] ja näin ei ole.

Tätä valmistelua — ennen kaikkea lähdeverosta, ja miksei muistakin ponsista, mutta se on se merkittävin — on pohjustanut jo kansliapäällikkö Hetemäki pidemmän aikaa, ja siinä ei todellakaan lähdetä nollasta, vaan valmiudet tehdä nopeasti hyvää lainsäädäntöä ovat olemassa.

Edustaja Harakalle: Tämä porsaanreikähän luotiin 2014, se luotiin jo 2014, siis se, että eurooppalaisella lainsäädännöllä mahdollistetaan hallintarekisterit edelleenkin niissä Euroopan maissa, jotka ovat halunneet, siis toisin kuin Suomi, joka ei ole halunnut silloin tätä, emmekä me nytkään esitä sitä. Ja mitä nopeammin me saamme tämän käyttöön, sen parempi.

Arvoisa puhemies! On ollut virkistävää keskustelua. Toivottavasti tässä on kuitenkin käynyt näitä faktoja selville ja päästään eteenpäin tämän kanssa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt mennään puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

16.46 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Lakiesitys mahdollistaa suomalaisille omistusten hallintarekisteröinnin ulkomaalaisten arvopaperikeskusten kautta. Omistusten hallintarekisteröinti tarkoittaa sitä, että todellisen omistajan ja edunsaajan sijaan arvopaperin omistajaksi kirjataan välimies eli tilinhoitaja, käytännössä esimerkiksi pankki. Omistusten hallintarekisteröinti aiheuttaa ongelmia, sillä niiden avulla voidaan luoda pitkiäkin omistusketjuja, joissa arvopaperin todellinen omistaja hukkuu. Hallintarekisteröinnillä voidaan siis piilottaa todellinen omistaja.

Mutta miksi todellinen omistaja ja edunsaaja halutaan piilottaa? Syitä voi olla monia, ja ne ovat laittomia: veronkierto, sisäpiirikaupat, rahanpesu.

Hallintarekistereitä voidaan käyttää myös laillisesti, niin että sijoittajan verot ja muut velvoitteet hoidetaan asianmukaisesti. Hallintarekisteröinnin sallimisen ongelma on kuitenkin se, että se helpottaa omistusten piilottamista ja lain mukainen toiminta jää pitkälti hyvän tahdon varaan. Vaikka hallintarekisterin käyttäjä suorittaisi verojen maksun oikein, heikentyy kuitenkin yleisöjulkisuuden taso, kun osakkeiden lopulliset omistajat eivät ole julkisia ja kaikkien tiedossa. Avoimuuden kaventuminen vaikeuttaa esimerkiksi toimittajien ja tutkijoiden sekä poliisin ja syyttäjän työtä.

Hallintarekisteri on kuumentanut tunteita eduskunnassa jo monta kertaa. Edellinen valtiovarainministeri Stubb ajoi omistusten hallintarekisteröinnin sallimista myös Suomessa. Stubb jäi kiinni vaihtoehtoisten totuuksien kertomisesta asiaan liittyen ja joutui toteamaan, että hallintarekisteri on haudattu ja kuopattu kaikissa muodoissaan. Nyt pöydällä oleva lakiesitys on osittain erilainen kuin se, johon Stubb kaatui, mutta hallintarekisteri yhtä kaikki. Nyt käsitellyssä olevassa esityksessä ei sallita suomalaisten hallintarekisteröidä omistuksiaan Suomessa mutta se sallitaan ulkomaiden kautta. Hallintarekisteriä siis ujutetaan nyt Suomeen keittiön kautta.

Oppositio puolueet esittivät talousvaliokunnassa, että lakiesitys tulee hylätä ja lähettää se uudelleenvalmisteluun, jossa omistusten piilottamisen mahdollistavat porsaanreiät tukitaisiin. Lakiesitystä tulisi muuttaa siten, että suomalaisilta vaadittaisiin suomalaisten osakkeiden suoraa omistusta myös silloin, kun arvopaperit on laskettu liikkeelle muualla kuin Suomessa. Suomalaisten hallintarekisteröinnille tulisi siis asettaa selkeä kielto ja rangaistus.

Orpo sanoo, että Suomen on EU-säännösten vuoksi pakko mahdollistaa suomalaisten omistusten hallintarekisteröinti ulkomailla. Suomi on kuitenkin neuvotellut EU:n arvopaperiasetukseen poikkeuksen, joka mahdollistaa suoran omistuksen säilyttämisen. Orpon esittämää hallintarekisteröinnin sallimisen pakkoa ei ole, vaan kyse on EU-säännösten tulkitsemisesta. Norja on Eta-maana saman EU-sääntelyn alainen kuin Suomi, ja Norja tulkitsee EU-sääntelyä siten, että se voi vaatia, että norjalaisten on sallittua omistaa norjalaisia arvopapereita vain suoralla omistuksella myös jatkossakin ja myös silloin, kun omistus on järjestetty ulkomaalaisen arvopaperikeskuksen kautta. Jos Norja voi vaatia suoraa omistusta myös ulkomaalaisten arvopaperikeskusten kautta omistettaessa, voi myös Suomi tehdä sen. On siis turha piiloutua EU:n selän taakse. Suomen tulisi pitää kynsin ja hampain kiinni suoran omistamisen mallista ja markkinoida sitä myös muille.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan puheenjohtaja, perussuomalaisten Kaj Turunen on aiemmin linjakkaasti ja voimakkaasti vastustanut hallintarekisteröinnin sallimista ja tehnyt kovaa työtä sen eteen, ettei hallintarekisteröinnin mahdollisuuksia avata. Jokin sai kuitenkin puoliväliriihessä perussuomalaisten päät kääntymään, sillä nyt sama lakiesitys kelpaa heillekin. Perussuomalaiset katsovat, että talousvaliokunnan mietintöön kirjaamat

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

lausumat riittävät omistusten julkisuuden varmistamiseen. Lausumissa esitetään hallitukselle toiveita siitä, että se aloittaa jatkovalmistelun hallintarekisteröinnin sallimisen synnyttämien porsaanreikien tukkimiseksi. Lausumien sisältö on ihan hyvä, joskin löysä, mutta ongelma on se, että ne ovat lausumia eivätkä lakimuutoksia.

Lakiesitys makasi talousvaliokunnassa yli vuoden, kun hallituspuolueet eivät päässeet yksimielisyyteen asiasta. Vuoden odotuksen aikana olisi eduskuntaan voitu tuoda lausumien edellyttämät täydentävät lakimuutokset, joilla veronkierron ja talousrikollisuuden mahdollistavia porsaanreikiä olisi tukittu. Kaikella kunnioituksella, itse en ainakaan jaksa uskoa, että kokoomuslainen valtiovarainministeri ja hallintarekisteröintiä intomielisesti ajanut valtiovarainministeriön finanssiosasto pitäisivät kovin suurta kiirettä lausumien edellyttämien lakiesitysten valmistelussa, mutta toivottavasti olen väärässä.

Lausumassa 1 edellytetty korotettu lähdevero hallintarekisteröidyille omistuksille olisi toki askel oikeaan suuntaan. On kuitenkin huomattava, ettei korotettu lähdevero ratkaise välttämättä esimerkiksi yleisöjulkisuuden varmistamista tai talousrikollisuuden torjuntaa. Lähdeveroa on myös vaikea periä, jos varoja kotiutetaan hallintarekistereiden kautta pankkitileille, jotka sijaitsevat veroparatiiseissa, tai muutoinkin sen kiertäminen lienee mahdollista.

On myös vaikea nähdä, miten lailla voidaan taata lausuman 2 edellyttämä suoran omistuksen tasoinen julkisuus, jos omistukset ketjutetaan hallintarekistereihin. Joka tapauksessa lausumien edellyttämät lakimuutokset olisi pitänyt tuoda eduskunnan käsittelyyn samaan aikaan näiden käsiteltävänä olevien muiden muutosten kanssa, jotta kokonaisuutta olisi mahdollista arvioida harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan sekä yleisöjulkisuuden ja avoimuuden näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Hallintarekisterit ja omistusten ketjuttaminen ja piilottaminen ovat terveen ja toimivan talouden este. Verottaja ei saa asiaan kuuluvia verotuloja, markkinat eivät toimi kunnolla, kun tieto ei ole saatavilla, salaisuus mahdollistaa talousrikollisuuden ja vapaalla medialla ei ole pääsyä omistajatietoihin. Suomen ja EU:n tulisi edetä kohti omistusten kokonaisvaltaista avoimuutta, ja hallintarekisterit vievät meitä päinvastaiseen suuntaan.

16.53 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Sääli, että vain yksi kokoomuksen edustaja on salissa ja myöskään valiokunnan puheenjohtaja Turunen ei ole paikalla, koska nyt olisi aika keskustella eurooppaoikeudesta ja myös sen tulevaisuudesta. Totuus on se, että Suomi teki kovasti töitä tämän kyseisen suoran omistuksen mallin säilyttämiseksi ja onnistui siinä. Kuten aikaisemmin totesin, kysymys on tämän asetuksen 38 kohdasta ja sen tulkinasta. Tänä vuonna maaliskuussa European Securities and Markets Authority ESMA on julkistanut kysymyksiä ja vastauksia -dokumentaation, jossa muun muassa kommentoidaan kohtaa 38 seuraavasti — ja tässä nyt siitä suomenkielinen sitaatti: "Niiden, joilla ei ole yksilöllisiä tilejä tarjolla, on tarjottava niitä siitä hetkestä lähtien, kun markkinoilla toimiva arvopaperikeskus on saanut uuden toimiluvan ilman siirtymäaikaa. Arvio tälle on toinen kvartaali 2018."

Suomen malli, suoran omistuksen malli, on tulevaisuutta, arvoisa puhemies. Miksi hallitus haluaa nyt sitten romuttaa tämän mallin, tämän tehokkaan järjestelmän, juuri kun muu Eurooppa on tulossa Suomen suuntaan? Kuka tätä esitystä niin kovasti ajaa, kun ei ole pakko tehdä mitään? Ei näitä eurooppaoikeuden asioita virkavastuulla tulkita, vaan viime kä-

dessä Euroopan unionin tuomioistuin Luxemburgissa määrittää sen, mikä on laillista ja mikä on laitonta.

Tämä on kaiken kaikkiaan hyvin sekavasti kirjoitettu esitys, jonka tulkitsemiseen tarvitaan lakimiehiä enemmän ja enemmän. Esityksessä on jopa paljon virheitä. Välillä itse pohdin, kuka tämän on oikeasti kirjoittanut. Miksi esityksessä puhutaan vain osakkeisiin ja osuuksiin liittyvästä tietojen saannista, joka on noin 200 miljardia euroa, kun viranomaiset saavat tietoa nykyään kaikista arvo-osuusjärjestelmässä olevista lajeista, jotka ovat kokoluokkaa 350 miljardia euroa? Onko niin, että valtiovarainministeriö haluaa muuttaa osakeyhtiölakia, koska suuret omistajat eivät vain halua julkistaa omistuksiaan?

Kaiken kaikkiaan tästä puuttuvat kokonaan vaikuttavuusarviot. Tällä hetkellä on arvioitu, että 600 miljoonaa euroa on harmaan talouden osuus sijoitustoiminnasta. Kuinka paljon se tulee olemaan jatkossa? Miten muut kuin veroviranomaiset saavat tiedot sijoittajien omistuksista? Mitä tämä kaikki lopulta Suomelle maksaa?

Vielä, arvoisa puhemies, muutama sana näistä toivomusponsista. Kuten sanottu, ponsi on vain toivomus. Mitä oikeasti valtiovarainministeriö valmistelee, ja miten se käytännössä vaikuttaa lähdeveroasiaan? Kuten tuossa debatin aikana totesin esimerkkinä, niin jos ja kun tehdään kaupat juuri ennen osingonjakoa sellaiseen maahan, jossa on nollaprocentin verotus — esimerkiksi Iso-Britannia — ja ostetaan sitten takaisin, lopputuloksena Suomi menettää osinkojen verotustuloja ja suomalainen sijoittaja välttää ehdotetun 50 prosentin raippaosinkoveron. Helppoa ja nopeaa tämän päivän digitaalisessa maailmassa. Lähdevero kaiken kaikkiaan on ongelmallinen asia. Jos vain asuinmaa on ilmoitettava, kuten usein on, miten me loppujen lopuksi tiedämme, kuka viime kädessä sitä omistajan valtaa käyttää?

16.58 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Hallintarekisteristä on tullut suomalainen poliittinen ikiliikkuja, ja käänteet kysymyksen ympärillä ovat saaneet mitä oudoimpia piirteitä. Siksi tätä kysymystä on syytä hieman taustoittaa, vaikka tämä nyt käsiteltävissä oleva esitys ei pidä sisällään hallintarekisterin sallimista Suomessa.

Monet vaikutusvaltaiset finanssialan toimijat ovat pitkään ajaneet hallintarekisteröinnin mahdollistamista myöskin täällä kotimaassa. Se tarkoittaisi luopumista nykyisestä suoran omistuksen mallista, joka takaa niin viranomaisille kuin esimerkiksi medialle mahdollisuuden selvittää osakeomistajatietoja ja siten myös puuttua harmaaseen talouteen.

Aiemmin muun muassa tuolloinen valtiovarainministeri Stubb perusteli hallintarekisterin tuomista Suomeen sillä, että tämä samainen EU-asetus, jonka nojalla hallitus nyt esittää muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, olisi tarkoittanut sitä, että Suomikin olisi joutunut luopumaan suoran omistuksen mallistaan. Näin ei kuitenkaan ollut. Massiivisen vastustuksen ja kritiikin jälkeen hallitus luopui aikeistaan laajentaa hallintarekisteriä Suomessa. Stubb linjasi joulukuun alussa 2015 tiedotustilaisuudessa: "Me emme valmistelee hallintarekisteriä uudestaan missään muodossa. Hallintarekisteri on haudattu ja kuopattu. Sitä ei tuoda tämän hallituskauden aikana."

Meni puoli vuotta ja hallintarekisteri palasi taas kuolleista. Silloin tuotiin julki nyt käsiteltävänä oleva esitys, jossa hallintarekisteröinti siis mahdollistetaan suomalaisille sijoittajille ulkomaalaisten arvoperikeskusten kautta. Taas kerran väitetään, että EU-asetus ei mahdollista tämän porsaanreiän tukkimista — huolimatta siitä, että Suomen edellinen hallitus neuvotteli asetukseen poikkeuksen juurikin suoran omistamisen mallin säilyttämiseksi.

si jatkossakin, ja siitä huolimatta, että esimerkiksi Norja on ilmoittanut tulkitsevansa arvo-paperikeskusasetusta niin, että sijoittajiin kohdistuva suoran omistuksen vaatimus on voimassa myös norjalaisten sijoittaessa muissa maissa liikkeeseen laskettuihin norjalaisten yhtiöiden arvo-osuuksiin.

Kaikista oudointa on kuitenkin hallituspuolue perussuomalaisten täyskäännös tämän hämärekkisterin suhteen. Kyllä tässä herää kysymys, mistä on hallituksen sisällä oikein käyty kauppaa eli minkä seurauksena puolue on ollut valmis täysin muuttamaan kantaansa tähän samansisältöiseen esitykseen. Vielä viime vuoden lopussa talousvaliokunnan puheenjohtaja Kaj Turunen linjasi: "Jos Suomi sallii hallintarekisteröinnin ulkomaiden kautta, se vaikeuttaa sisäpiirinkauppojen ja muiden talousrikosten selvittämistä sekä vähentää verotuksen varmuutta ja oikeudenmukaisuutta." Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini puolestaan on kirjoittanut liittyen hallintarekisteriin: "Huonot uudistukset kannattaa jättää tekemättä." Nyt perussuomalaiset ovat kuitenkin sallimassa juuri samanlaisen esityksen eteenpäinviemistä, joka tulee helpottamaan osakeomistusten piilottamista ja sitä kautta myös veronkiertoa. Ainoa asia, mikä kuluneen puolen vuoden aikana on muuttunut, on siis perussuomalaisten kanta käsiteltävänä olevaan asiaan.

Myös esityksen ajoitus herättää kysymyksiä. Hallitus tuo tämän äärimmäisen kiistellyn esityksen heti kuntavaalien jälkeen. Hallitus ei maininnut sitä sanallakaan käydessään läpi puoliväliriihessä tehtyjä ratkaisuja, siitä huolimatta, että tästä asiasta silloin neuvoteltiin, niin kuin ministeri Orpo tänään vahvisti. Lakiesitys ilmaantui valiokunnan esityslistalle noin puolen vuoden pöydälläolon jälkeen juuri puoliväliriihen alla. Ja kaikesta tästä huolimatta lausumissa esitettyjä linjauksia ei ole valmisteltu, vaikka hallituksella olisi ollut siihen mahdollisuus kokonaisen vuoden aikana.

Omaisuuksien julkisuus olisi äärimmäisen tärkeää erityisesti nyt, kun Suomessa tämän samaisen hallituksen toimesta myös ollaan tekemässä Suomen historian suurinta julkisten palveluiden markkinaehtoistamisprojektia sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä. Vastoin asiantuntijoiden esittämää kritiikkiä suomalaiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon ollaan turvaamassa yli 10 miljardin verorahoitteiset markkinat. Ja jo nyt uudistuksen valmisteluvaiheessa on herättänyt huomiota, kuinka monet vaikutusvaltaisissa poliittisissa asemissa olleet ovat siirtyneet suoraan näiden isojen terveystalustalustien palkkalistoille ulosmittaamaan taloudelliset hyödyt tulevista uudistuksista. Jos yritysten omistustietojen avoimuus heikkenee, miten on jatkossa mahdollista tutkia eri päättäjien ja omistajien välisiä kytköksiä tai suhteita?

Mikä sitten on opposition ratkaisu? Kuten oppositiopuolueiden yhteisessä vastalauseessa tuodaan esille, Suomen tulee seurata Norjan esimerkkiä ja soveltaa itse asetukseen neuvottelemansa poikkeusta niin, että esitys palautetaan valmisteluun ja tuodaan uudestaan sellaisilla lakimuutoksilla, joilla veloitetaan suomalaista sijoittajaa käyttämään ulkomaisessa arvo-osuusjärjestelmässä suomalaisiin arvo-osuuksiin sijoittaessaan sellaista suoraa tiliä tai vastaavaa järjestelyä, joka mahdollistaa hänen tunnistamisensa omistajaksi. Omistusta koskevien tietojen tulee olla liikkeeseenlaskijayhtiön sekä suomalaisten viranomaisien saatavissa.

Tämä säilyttäisi suoran ja avoimen omistamisen mallin myös ulkomaalaisissa arvopaperikeskuksissa ja vastaisi sitä suuntaa, johon sääntelyä finanssimarkkinoilla koko ajan, tosin aivan liian hitaasti, kehitetään myös Euroopan unionin tasolla. Kuten Osakesäästäjien Keskusliitto on todennut liittyen juuri tähän nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen, on Suomi hallituksen esityksellä menossa suuntaan, josta muu Eurooppa haluaa pois.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

17.05 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tuosta, mitä varapuhemies Pekkarinen sanoi, että hän voisi ulkomaista hallintarekisteriä käyttäen jo nyt omistaa suomalaisia osakkeita, vahva käsitykseni on se, että siitä saisi iltapäivälehtiin muhkean otsikon, koska hän syyllistyisi laittomuuteen. Katson tämän tahattomaksi totuuden väärinkäyttämiseksi, mutta useimmissa kohdissa hallintarekisteri eli rahanpiilotuslaki on asia, jossa hallituksen on ollut tavallistakin vaikeampi pysyä totuudessa.

Tässä salissa sanottiin seuraavaa 26. päivä marraskuuta 2015: "Yksi on arvopaperikeskusasetus, joka on pantava toimeen, ja sen yhtenä osana on hallintarekisterijärjestelmä. Viranomaiset, joihinka te äsken viittasitte, kritisoivat sitä järjestelmää, joka meillä on nykypäivänä. Jos me katsomme näitä lausuntoja, niin noin 90 prosenttia lausunnoista on itse asiassa myönteisiä." Puhuja oli silloinen valtiovarainministeri Alexander Stubb, joka joutui pyytämään anteeksi, tai ainakin sori, totuuden välttämistään. Siihen kaatui ensimmäinen yritys piilottaa myös suomalaisia varoja hallintarekisteriin.

1. päivä joulukuuta 2015 kuultiin seuraavaa: "Me emme valmistelee hallintarekisteriä uudestaan missään muodossa. Hallintarekisteri on haudattu ja kuopattu. Sitä ei tuoda tämän hallituskauden aikana." Jälleen ministeri Stubb. Mutta kesti kolme kuukautta, ja hallintarekisteri palasi eduskuntaan "missään muodossa". Totuus osoittautui jälleen ylivoimaiseksi vastustajaksi hallitukselle.

Hallitus ei kuitenkaan itsekään ihastunut hallintarekisteriin: "Huonot uudistukset kannattaa jättää tekemättä." Perussuomalaisten puheenjohtajan Timo Soinin puheista voisi päätellä, että hallintarekisteri ei etene, mutta tältäkin osin totuus livahti hallituksen käsistä.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja Kaj Turunen on moneen kertaan sanonut itse selvittäneensä EU-komissiolta, että Suomi voi tehdä neuvottelemansa poikkeukset. "Suomen ei tarvitse eikä kannata muuttaa osakeyhtiölakia niin, että omistukset voitaisiin piilottaa hallintarekisteriin ulkomaille", oli Turusen lausunto Helsingin Sanomille 19. päivä joulukuuta 2016. Merkittävää on, että samana iltana hän kertoi Yleisradiolle, että kokoomus oli uhannut häntä potkuilla tehtävästään. Kokoomusedustaja Harri Jaskari kiisti tiedon. Taas on mahdoton sanoa, kuka pysyy totuudessa vai pysyykö kukaan. No nyt Turunen kirkkain silmin hyväksyy esityksen, kun hallitus riihessään niin päätti. Mikä oli äkkikäännöksen hinta, sitä on kysytty tässä salissa moneen otteeseen. Oliko se ruotsin kielen valinnaisuuden kokeilu? Olisi kerrankin kiva kuulla totuus, koko totuus ja pelkkä totuus.

Arvoisa puhemies! Edustaja Turunen kysyi Helsingin Sanomissa 16.6.2016: "Miksi sallilu sallittaisiin, kun se nykyisinkin on kielletty? Miksi Suomi nyt sallisi omistusten piilottamisen ulkomaille, kun omistamisen julkisuutta kansainvälisestäikin avataan?" [Li Andersson: Hyvä kysymys!] — Aivan totta, edustaja Andersson. — Nämä kysymykset jäävät yhä vastaamatta, eikö totta? Hallitus ei pysty eikä pyri vastaamaan kiusallisiin kysymyksiin vaan pikemminkin lopettaa kysymysten esittämisen. Totuus on kuitenkin se, että hallitus on avaamassa ovia korruption ja veronkiertoon, kun suomalaisille sallitaan ulkomaisten hallintarekistereiden käyttö.

Hallintarekisterit aiheuttavat kahdenlaisia ongelmia: Omistusten piilottelu antaa mahdollisuuden väärinkäytöksiin. Esimerkiksi poliitikot voivat salata niiden suojassa jääviytensä yrityksiä koskevissa päätöksissä. Lisäksi suomalaiset ja ulkomaalaiset sijoittajat voivat vältellä veroja, joita niiden pitäisi lain mukaan maksaa. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan raportin mukaan veronmenetykset lasketaan sadoissa miljoonissa. Hallintarekisterien vuoksi Suomi on vilpillisen pörssisijoittajan paratiisi.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Kymmenet asiantuntijat ovat osoittaneet ongelmat ja esittäneet niihin ratkaisuja, mutta hallitus on sivuuttanut ne surkuhupaisellakin tavalla, kuten alussa siteerattu entisen ministerin lausunto osoitti. Hallitus jopa piilotteli kriittisiä lausuntoja, ja nyt sille tuli yhtäkkiä valtava kiire mainostaa lainsäädäntöä, joka ei missään oloissa ole voimassa silloin kun nämä aiotut arvopaperikeskussäännöt astuisivat voimaan. Nyt kyllä myydään aika vahvaa mielikuvaa tämmöisestä fantastisesta lähdeverosta, jonka tasoakaan ei ilmeisesti ole vielä päätetty, kun ministerit antoivat kaksi ristiriitaista lukua. Tämä on siis mielikuvituksen tuotetta, tämä on fantasiaa.

Mutta tämä asiantuntijoiden näkemysten hyljeksintä näyttää olevan hallituksen linja. Asiantuntijat ovat tyrmänneet myös hallituksen sote-mallin, jota hallitus kuitenkin kritiikille kuurona ja sokeana ajaa läpi. Akateemisella väellä on täysi syy ymmärtää, että yliopistojen leikkaukset ovat johdonmukainen tapa vaientaa riippumattomien asiantuntijoiden ääni.

No tähän Turusen toiseenkaan kysymykseen emme siis saa vastausta. Euroopan unionissa on vahva tahto estää veronkiertoa ja tuoda esiin omistusten todelliset edunsaajat. Ministerit neuvottelevat parhaillaan tiukennusta rahanpesudirektiiviin, johon Euroopan parlamentti on vaatinut täysin julkista omistajarekisteriä. Toisin sanoen Suomi menee vastavirtaan lisäämällä omistusten pimitystä samaan aikaan kun EU:ssa vaaditaan lisää läpinäkyvyyttä. Kysyin äsken ministeri Orpolta, mitä linjaa Suomi ajaa neuvotteluissa. Hänen edeltäjänsähän lupasi vielä Panama-paperien jälkimainingeissa viime keväänä, että Suomi kannattaa omistusten täyttä ja kattavaa julkisuutta, mutta tämä sanoisinko paniikki, jolla tämä hallintarekisteri on nyt ajettu Suomessa, ei ehkä täysin vastaa tätä kuvaa. Mutta ministeri Orpo jätti vastaamatta, ajaako Suomi siis tässä lopullisen edunsaajan täyttä yleisöjulkisuutta.

Surkeaahan on, että Suomen ja eräiden muiden maiden suoran omistamisen järjestelmä on ollut esikuvana Euroopassa. Siellä etsitään keinoja reilun verotuksen ja verokertymän varmistamiseksi sekä väärinkäytösten estämiseksi. Tämän ovat vahvistaneet sekä Euroopan parlamentin TAXE 2 -komitea että Slovakian puheenjohtajakauden parlamentaarinen kokous. Sosiaalidemokraattisten puolueiden valtiovarainvaliokuntien jäsenet ovat puolustaneet julkilausumissaan tätä Suomen mallia — esimerkki Euroopalle.

Rahanpiilotuslaki on siis vastoin EU:n pyrkimyksiä. Erityisen surkuhupaisia ovat nämä ponnet, joihin ei kukaan usko. Jos laki poistaa nopeusrajoitukset maantieltä, ei ole mitään järkeä sellaisessa ponnessa, joka vaatii kuitenkin pitämään nopeusrajoitukset. Tällä peitteilyllä tai pimityksellä on ostettu perussuomalaisille mielenrauha, jotta he voivat tehdä sitä, mitä parhaiten osaavat: selitellä, miten se, mitä saa, ei ole ollenkaan sitä, mitä tilaa. Jos hallitus olisi oikeasti halunnut ratkoa ne monet ongelmat, joita esitykseen sisältyy, se olisi ehtinyt jo puolessatoista vuodessa korjata esitystään. Mutta tahtoa ei ole.

Näin lopuksi, arvoisa puhemies: Nyt näyttää ikävä kyllä siltä, että hallitus katsoo eliitin verovilppiä läpi sormien samalla kun työttömiltä vaaditaan yhä enemmän selvityksiä perusturvansa takaamiseksi. Hallintarekisterien hylkääminen osoittaisi uskoa läpinäkyvämpään Suomeen, kansainväliseen edelläkävijään. Suomeen, jossa lakeja valmistellaan avoimesti ja parasta asiantuntemusta käyttäen ja jota johdetaan tiedolla ja näkemyksellä eikä pelolla ja peleillä.

17.14 Mauri Pekkarinen kesk: Arvoisa puhemies! Poikkeuksellisesti tämän asian yhteydessä olen halunnut käyttää puheenvuoron, lähinnä sen takia, että olin aikanaan viime vaa-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

likaudella talousvaliokunnan puheenjohtaja, jolloin talousvaliokunta antoi lausunnon — pariinkin kertaan käsitteli ja antoi lausunnon — silloin käsittelyssä, valmistelussa olevasta asetuksesta, ja jo sitä ennen ollessani ministerinä kauppa- ja teollisuusministeriössä tai elinkeinoministeriössä — nyt en muista, kummassa silloin olin — käsiteltiin tätä MiFID-direktiiviä, joka taas määrää näistä sijoituspalveluyrityksistä. Kun tämän historian muistan, oikeastaan tätä kautta katson, että on aiheellista pieni pohdinta tässä yhteydessä tehdä.

Ihan alkajaisiksi sanon, että jos Suomi olisi sillä tavalla oma yhteisönsä, että meidän ei tarvitsisi muusta maailmasta välittää, jos sellaiseen järjestelmään, jossa suomalaiset voivat tehdä sijoituksia vain suomalaisen yrityksen Suomessa liikkeelle laskemiin osakkeisiin niin, että ne kaikki sijoitukset ovat henkilökohtaisella arvo-osuustilillä, johonka liittyy täydellinen avoimuus, olisi voitu jäädä eikä olisi tarvinnut ovia avata missään vaiheessa millekään uudistuksille, eurooppalaisille tai maailmanlaajuisille uudistuksille, niin siinä me sitten olisimme ja kenties siinä menestyisimme — kenties menestyisimmekin. Mutta maailma on muuttunut ympärillä paljon tässä taakse jääneitten kahden vuosikymmenen aikana, ja tuo mahdollisuus, jota kuvasin, ei ole tietystikään tänään enää totta.

Toinen havainto liittyy siihen, että kun viime viikonlopun aikaan kuulin esimerkiksi Osakesäästäjien liiton puheenjohtajan professori Rothoviuksen arviota tästä asiasta, viesti hänellä oli se, että kun Euroopassa yleensä pyritään avoimuuteen näissä asioissa, niin Suomessa jotenkin mentäisiin toiseen suuntaan. Samaa sanoi edustaja Skinnari äskeisessä puheenvuorossa. Näinkö tämä on? Ei mielestäni lainkaan näin, päinvastoin Euroopan unioni säätäessään tällaisen asetuksen muutama vuosi sitten, 2014, meni täsmälleen väärään suuntaan. Minusta on aivan erikoista yrittää väittää, että Eurooppa tässä asiassa kulkee jotenkin avoimeen suuntaan, avoimempaan suuntaan kuin missä me suomalaiset olimme tai mitä me suomalaiset haluamme, miten me suomalaiset haluamme tämän asetuksen sisällön käytännössä meillä toteutettavaksi. Näinhän ei asianlaita ole. Tämä malli, mikä nyt tässä on käsittelyssä, on tässä mielessä paljon parempi kuin on se eurooppalainen normisto, minkä Eurooppa muulle Euroopalle on tässä rakentanut.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan käymättä läpi nykyistä järjestelmää sen enempää vielä oikeastaan... No niin, ehkä vielä sitä ennen totean sen, että silloin vuonna 2012 olin ehdottomasti vastaan silloin vireillä olleita kaavailuja eurooppalaisen hallintarekisterin rakentamiseksi. Ja vielä 2015:kin katsoin, että silloinen esitys, joka nykyisen hallituksen toimesta oli valmisteltu, ei ole hyvä esitys, ja taisin jossakin ohjelmassakin sanoa sen selvästi, että en kannata sellaista järjestelyä, mikä siihen lakiesitykseen oli kirjattu. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Mutta sen jälkeen esitys on muuttunut parempaan suuntaan, parempaan suuntaan jo hallituksen esityksenä, ja sen jälkeen, kun hallituksen esitys oli tähän taloon tullut, täällä tapahtuneessa jalostustyössä on otettu vielä muutama merkittävä askel aivan oikeaan suuntaan. Ja näitten askeleitten anatomian tai sisällön yritän vielä kertaalleen tässä kertoa.

Kolme asiaa on mielestäni olennaista niissä muutoksissa, mitä tuon 2015 jälkeen on tässä esityksessä aikaansaatu tai mitä eduskunnan talousvaliokunta on mietintöön kirjannut:

Ensimmäinen tällainen tärkeä asia on se, että nyt tässä esityksessä on tämä Suomi-poikkeus. Kiitos Antti Rinteelle, jos se oli hänen ansiotaan, tai edelliselle hallitukselle ylipäänsä, että pitivät kiinni siitä, ja myöskin edustaja Essayah'lle EU:ssa siitä, että tämä saatiin hoidettua, tämä Suomi-poikkeus, siihen asetukseen sisään. Ja nyt käytännössä tässä esityksessä, mikä meillä on tässä käsittelyssä, se on sisässä: Suomeen ei tule hallintarekisteriä

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

sen säädösisällön mukaan, mitä eurooppalainen hallintarekisteri käytännössä sisällään pitää. [Li Anderssonin välihuuto] Tämä on ensimmäinen tärkeä asia.

Toinen tärkeä asia on sitten tämä ulkomaille sijoittaminen — onko se mahdollista vai ei? EU-asetus tässä mielessä on hyvin yksiselitteinen. Jos tässä salissa on sellaisia edustajia, jotka kykenevät kertomaan, että tänä aikana, kun Suomi on ollut Euroopan unionin jäsen, me olisimme voineet toimia vastoin EU:n hyväksymiä asetuksia, että me emme olisi ottaneet omaan kansalliseen lainsäädäntöön sitä normistoa, mistä Euroopan unioni asetustasolla on päättänyt, että me voisimme siitä noin vain kieltäytyä, niin kertokaa. Erittäin tarkoin korvin kuulen, jos sellaisia esimerkkejä löytyy. Minä en tiedä sellaisia löytyvän — en ole kyllä ihan varma, vaikka löytyisi, mutta olen ihan varma, että jos löytyy, niin siinä sanktiomenettelyprosessi on taatusti läpikäyty. Ilman sanktioita EU ei hyväksy sitä, että noin meneteltäisiin.

Toisekseen sitten, mitä tulee vielä siihen, kun täällä edellisessä puheenvuorossakin kerrottiin, että nyt sitten voi verottajalta piilottaa ja niin poispäin: Suomella on verosopimukset kaikkien keskeisten maiden kanssa, jonneka täältä sijoittaminen käytännössä voi olla mahdollista. Ja Suomen verottaja halutessaan tarkempaa tietoa saa sen vastapuolen maan verottajalta vastaavat tiedot. Tai jos sitten epäillään suomalaisen rikosta, esimerkiksi sisäpiiririkosta, niin suomalainen finanssivalvonta on oikeutettu yhteistyöhön sen vastapuolen maan finanssivalvonnan tai vastaavan viranomaisen kanssa. Myös rikostapauksia varten, lähinnä sisäpiiririkoksia varten, suomalaiset viranomaiset saavat tiedon sieltä ulkomailta siinä tapauksessa, jos on syytä epäillä jotain sisäpiiririkosta tai vastaavaa. Nämä seikat tähän asiaan.

Muistan, kun puheenjohtaja Rinne näkyi vapun aikaankin julkisuudessa kertovan, että tämän asetuksen velvoitteet ovat noin vain kierrettävissä, niin minun mielestäni se on hivenen yllättävä asia, mutta en sano nyt tämän enempää. Jos olisin ihan edustaja, etten olisi tuolla varapuhemiehen tehtävässä, niin voisin sanoa vähän enemmän, mutta tietystikään nyt en sano yhtään enempää kuin tässä tuli sanotuksi.

Tämä on toinen asia, mihinkä halusin kiinnittää huomiota.

Ja kolmas asia liittyy siihen, miten nyt tällä hetkellä asiat ovat. Tällä hetkellä tosiasia on asian tilanne seuraavanlainen: Sen jälkeen, kun Eurooppa hyväksyi tämän sijoituspalveluyhtiödirektiivin, MiFIDin, 2006 muistaakseni tuli se asetus — anteeksi, se ei ollut asetus vaan direktiivi — ja 2008 hyväksyttiin tuo direktiivin sisältö suomalaiseen lainsäädäntöön, niin täällä Suomessa ovat voineet ulkolaiset sijoituspalveluyritykset nyt jo toimia. Otan yhden nimeltä mainitun yrityksen, hollantilaisen Degiron. Jos Pekkarinen haluaa hankkia Koneen osakkeita, hän käy Degiron asiakkaaksi ja sanoo: hanki mulle pörssistä Koneen osakkeita. Se hankkii mulle pörssistä Koneen osakkeita. Mutta Degiro ei voi Suomessa olla tilinhoitajapankki. Siitä syystä Degiro niin kuin ketjuttaa itsensä, esimerkiksi Nordea Pankin tai Osuuspankin kanssa, käy sen asiakkaaksi. Ja Nordea tai vaikkapa Osuuspankki sitten operoivat yhdessä tilinhoitajapankin kanssa ja sen jälkeen ilmoittavat nämä omistajuudet Arvopaperikeskukselle. Mutta siellä Arvopaperikeskuksessa tässä tapauksessa näkyy vain se siivu sitä Kone-omistusta — se on Nordean nimellä — joka tuon Degiron kautta on tullut, ja jossa Pekkarisen omistukset ovat... Pekkarisella ei ole sivumennen sanottuna omistusta Koneessa, mutta sanotaan se nyt esimerkinomaisesti. Siinä näkyvät kaikki ne Koneen omistajat, jotka Degiron salkun kautta ovat tulleet. Ne näkyvät yhdessä ainoassa köntässä eivätkä tule siellä suoraan eritellyiksi. Tämä on jo tällä hetkellä mahdollista. Itse asiassa tähänkin tilanteeseen tuo nyt parannuksen tämä lähdeveromenet-

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

tely aika tiukasti sanottuna ja kerrottuna, minkä täällä valiokunta omaan mietintöönsä on kirjannut. Se on myös lisäperustelu sille, että toisin kuin 2015 en kannattanut, niin nyt hyväksyn ja kannatan tätä esitystä, mikä tässä nyt toteutuu. Yhdyn siihen ajatukseen, mikä täällä on esitetty, että olisi voinut olla hyvä, että vähintäänkin suurin piirtein samaan aikaan, kun tätä lainsäädäntöä täällä käsitellään, olisi jo vielä ehkä pikkasen pitemmällä se hallituksen esitys tämän lähdeveromenettelyn käyttöönottamisesta. Ja tässä mielessähän nämä eivät kulje ihan sitä oikeata tällaista aikajalkaa mutta aika hyvin kuitenkin, kun tänä päivänä viimeksi valtiovarainministeri on kertonut, että tämmöinen valmistelu, joka noudattaa tuon mietinnön sisältöä, on käynnistynyt.

Tähän tapaan, arvoisa puhemies, halusin osallistua vähän poikkeuksellisesti tähän keskusteluun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ilmeisesti oli vastauspuheenvuorotarpeita.

17.24 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän Degiroon haluan sen verran kommentoida, että tämä ei ole omasta päästä vaan vero.fi:stä, Syventävät vero-ohjeet: ohjeessa ennakkoperinnästä hallintarekisteröidyssä kotimaisessa osakeomistuksessa vahvistetaan, että hallintarekisteröinti on kiellettyä suomalaisilta sijoittajilta jo nykyään. Se ei siis ole sallittua myöskään näissä Degiro-tapauksissa, ote 3. kappaleesta otsikon "Osakkeiden hallintarekisteröinti" alla. — Tämä siis Degirosta.

Mutta sitten tähän Euroopan tilanteeseen: Kyllä ainakin meidän sosiaalidemokraattien keskuudessa Euroopassa on vahva halu lisätä suoran omistuksen mallia, ja se nyt myös edustaja Pekkariselle tiedoksi. Tätä työtä me teemme, ja me uskomme, että tämä on myös Euroopan tulevaisuus. Mutta miksi meillä valtiovarainministeriö ei käy Euroopan komission kanssa tätä dialogia? Ainakin se tunne tästä on tullut. Edustaja Turunen on ollut aktiivinen, kuten tiedämme. Me sosiaalidemokraatit olemme olleet aktiivisia, mutta miksi meidän virkamiehet eivät ole aktiivisia tällaisessa asiassa?

17.25 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Edustaja Pekkarinen tuossa vähän kyseenalaisti sitä, että luotaisiin kuva, että Suomi toimii täysin toisin kuin muu eurooppalainen yhteisö. Mutta asia on juuri niin, että tässä on tapahtunut merkittävä historiallinen käänne vuodesta 2015 eli siis se lainsäädäntö, jota tässä nyt vasta ollaan panemassa toimeen Suomessa, on sitä vanhaa EU:ta, joka on tavallaan tajunnut, että näin ei voida edetä eli että täytyy huolehtia myöskin verotuksen kertymästä ja oikeudenmukaisuudesta.

2015 oli siis tämä OECD:n raportti, tämä kuuluisa BEPS eli Base Erosion and Profit Shifting, ja 2016 tammikuussa sitten tapahtui tämä historiallinen komission ja myöskin neuvoston käänös tässä asiassa kohti tiukempaa tulkintaa aggressiivisesta verosuunnittelusta ja veronkierrosta. Varsinkin Panama-paperit silloin vuosi sitten saivat jopa Suomen hallituksen äkillisesti esiintymään veronkierron vihollisena. [Puhemies koputtaa]

Eurooppalainen tuuli on kääntynyt, mutta Suomi kulkee vastatuuleen, ja jos sylkäisee vastatuuleen, niin se tulee omille kasvoille.

17.26 Mauri Pekkarinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos Euroopan unioni omilla toimillaan tulee suurin piirtein siihen, mitä Suomi tässä tavoitteli, niin minä ainakin toivotan sen kovasti tervetulleeksi. On tavattoman toivottavaa, että noin tapahtuisi.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Mitä vielä tulee teidän, edustaja Skinnari, oikeuskäytäntöön liittyneeseen kommentointiin, minäkin totean, että se on juuri noin. Arvopaperikeskuksen osalta ja tilinhoitajapankin osalta kansallinen normisto on yksiselitteisen selvä, mutta tätä ketjutusta me emme ole voineet estää. Tämmöisen Degiron tapaisen yhteisön, sijoituspalveluyrityksen, kautta opeointia me emme voi estää — minä en tiedä kyllä siitä. Minä kävin aika monen juristin kanssa tähän asiaan liittyvän keskustelun, ja minä en ainakaan ole saanut selville, että sitä voidaan estää, valitettavasti. Toivotaan, että Euroopan unioni tämäntapaisissa asioissa muuttaa unionin laajuisesti käyttäytymistään. Ainakin minä uskon, että Suomessa laajasti sellainen toivotettaisiin tervetulleeksi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten puhujalistaan.

17.28 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! On ollut mielenkiintoista kuunnella tätä debattia siitä, millä tavoin täällä Suomen päässä muun muassa on eurooppalaisia niin direktiivejä kuin varsinaista asetusta käsitelty, kun itse todellakin, niin kuin tuolla debatissa mainitsin, katselin sitä silloin Euroopan parlamentin näkövinkkelistä. Kyllä todellakin viime kaudella silloisen hallituksen linjan, jossa KD oli mukana, mukaisesti tehtiin äärimmäisen paljon töitä, että sinne saatiin tämä kohta 38, josta puhutaan niin sanottuna Suomi-poikkeuksena.

Niin kuin debatissa kuvasin, se oli vähintäänkin, voisiko sanoa, hektinen ja vaikea tilanne, millä trilogineuvotteluissa tuota muotoilua sinne sisälle yritettiin saada. Sen tähden tiedän, että se ei todellakaan ole mikään hyvä muotoilu eikä sellainen, joka olisi ollut, voisiko sanoa, yksioikoinen ja helppo EU-lainsäädäntöön sisälle kirjata, mutta se oli se ainut, mitä sinne saatiin, koska se vaara oli, että todellakaan me emme tänään olisi edes tässä tilanteessa keskustelemassa vaan tuo arvopaperiasetus olisi voinut yksioikoisesti kieltää suorat tilit kokonaisuudessaan ja meille olisi tullut, niin kuin monet isot EU-maat ajoivat, pelkästään tämä hallintarekisterijärjestelmä, joka siellä heillä on käytössään.

Ehkä keskustelussa on hyvä muistaa, että hallintarekisterit, siis muissa EU-maissa, ovat todellakin se vallitseva asiantila. Se ei ole jotakin sellaista, joka nyt oltaisiin luomassa tällä asetuksella, vaan todellakin Suomi kamppaili sen puolesta, että pystyi tämän oman järjestelmänsä säilyttämään.

Ehkä sekin on hyvä myöskin todeta, että eihän tämä tilanne tällä hetkellä unelmatilanne ole myöskään Suomen näkökulmasta. Kyllä tämä meidän järjestelmämme vuotaa. Ollaan ihan rehellisiä, kyllä meidän järjestelmämme tälläkin hetkellä vuotaa. [Mauri Pekkarinen: Juuri näin!] Ulkomaisia hallintarekistereitä ei ole tähänkään mennessä voitu säännellä Suomesta käsin eikä myöskään olla pystytty todellakaan estämään suomalaisia sijoittamasta ulkomaisten järjestelmien kautta, ja sen tähden sitäkin suurempi syy on sille, että meidän pitäisi Suomessa erityisesti olla edistämässä, että EU:ssa mentäisiin laajaan yhteistyöhön verotarkastuksissa ja myöskin automaattista tietojenvaihtoa kehitettäisiin eteenpäin, niin kuin nyt tämän vuoden alusta automaattista tietojenvaihtoa on voitu tehdä. Tämä tosin helpottaa ainoastaan verottajan tietojen saamista niiltä osin kuin nyt sitten helpottaa, ei yhteisöjulkisuusnäkökulmaa, joka meillä on ollut tärkeä. Meillä on paljon muun muassa taloustoimittajia, jotka seuraavat juuri tätä yhteisöjulkisuutta, ja meillä se on ollut ihan tapa, että esimerkiksi erilaisissa talouslehdissä raportoidaan näitä osakkeitten omistajia, ja verottajan tietojen saanti ei tietenkään sitten auta tässä tilanteessa heitä.

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Mutta tosiaankin on tärkeää muistaa se, että tähänkin mennessä suomalaiset ovat näin voineet tehdä, ja jos se on haluttu tehdä laillisesti, niin verottajahan saa tiedon suomalaisen sijoituksista ulkomailla, jos niitä tuloutetaan Suomeen, ja silloin jos on ollut tämmöinen tietojenvaihtosopimus. Sitten taas totta kai niiltä, jotka ovat halunneet piilotella näitä, se on tietenkin ollut rikollista toimintaa, niin kuin se on vastaisuudessaakin rikollista toimintaa, jos jättää veronsa maksamatta Suomeen.

Arvoisa puhemies! On myös syytä huomioida se, että me tällä emme ole tosiaankaan muuttamassa Suomen asiantilaa, mutta tämä tulee tästä asetuksesta. Hallintarekisteröinti tulee EU-asetuksesta, eli se, että se ulkomailla on mahdollista, koska yksi keskeisimmistä asetuksen tuomista muutoksista on, että arvopaperin liikkeelle laskijalla on oikeus valita käyttämänsä arvopaperikeskus Euroopan unionin alueella hyväksytyistä arvopaperikeskuksista, eli tältä niin sanotusta EU-passista on kyse. Ja ihan täällä lainsäädännön perustelussakin tämä asia avataan, eli sillä tavoin myöskin suomalaisen yhtiön osakkeita on voitu siirtää, tai nykyään voidaan sitten siirtää, siihen ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään.

Mutta mitä tässä tilanteessa sitten pitäisi tehdä, jotta se kaikkein tärkein, sen asian ytimessä oleva tilanne saataisiin parannettua eli se, että kyse ei ole niinkään siitä, ovatko nämä arvopaperit hallintarekisterissä vai suorassa tiliomistuksessa, vaan siitä, että me saamme sen avoimuuden ja sen tietojensaannin ja ennen kaikkea sen verottajalle mahdollisuuden saada tiedot siitä, kuka omistaa, missä omistaa ja paljonko omistaa?

Tässä ehkä sitten tullaan siihen tilanteeseen, jossa voisi sanoa, että nämä hallituksen mietinnössä esittämät ponnet ovat löysästi muotoiltuja. Se moite täytyy antaa. Ja vaikka kuulumme, että tänään on aloitettu selvittämään esimerkiksi tätä sanktioveroehdotusta eli lähdeveron tasoa, niin kyllähän tämä vähän myöhäisessä vaiheessa tulee, ja näiden ponsien muotoilut ovat sentyyppejä, että näitä asioita olisi pitänyt selvittää aikaisemmin ja nämä ponnet olisi pitänyt kyllä saada jämäkämpään muotoon.

Ehkä voisi vielä todeta sen, että niin paljon kuin itse toivon, että tämä lähdevero kohta toteutuisi ja että tämän mukaisesti voitaisiin menetellä, niin kyllä tässä tietysti pieni epäily hiipii siitä, että onkohan tämä nyt sitten sen mukaista, että me voimme tämän asetuksen mukaan toimia. Siinä mielessä olisi toivonut, että hallitus esimerkiksi tätä asiaa olisi jo hyvissä ajoin lähtenyt selvittämään komissiosta eikä nyt tässä vaiheessa, koska tässä voi ajatella, että saattaisiko tämä asettaa sitten nämä kotimaiset toimijat jotenkin eriarvoiseen asemaan. Tietenkin tässä täytyy muistaa tämä oikeasuhtaisuus: jos jotkut piilottelevat omistuksiaan, eikö silloin voitaisi sanktionomaisesti myöskin tätä lähdeveroa nostaa? Mutta tämä on sentyypeistä kansainvälistä verojuridiikkaa, että en kyllä koe olevani millään tavalla pätevä arvioimaan, mutta tulipahan vain mieleen, että tämä asia ehkä olisi ollut hyvä selvittää jo etukäteen.

No, sitten tämä kakkosponsi, jossa todetaan, että "valtionneuvosto selvittää toteuttamismahdollisuudet ja välittömästi valmistelee kansalliseen lainsäädäntöön tarvittavat muutokset, joilla turvataan suoran omistuksen tasoinen omistustietojen julkisuus": KD:n ryhmä tulee varmaankin jättämään oman ponsin siltä osin, että tämä kyllä ehdottomasti olisi pitänyt selkeämmin ja jämäkämmin ilmaista eli esimerkiksi niin, että "eduskunta edellyttää, että valtionneuvosto välittömästi valmistelee kansalliseen lainsäädäntöön tarvittavat muutokset, joilla Suomessa verovelvollisten sijoittajien tai niiden käyttämien kotimaisten ja ulkomaisten säilyttäjien on ilmoitettava kotimaiset omistuksensa, mukaan lukien omistukset käyttämiensä sijoitusyhtiöiden kautta, julkiseen omistusrekisteriin, esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

vaikka Patenti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään, ja että näin turvataan vähintään suoran omistuksen tasoinen omistustietojen julkisuus". Tässä ainut mahdollisuus tavallaan on nimenomaan säilyttää tälle sijoittajalle lisää näitä velvoitteita, ja tämä hallituspuolueitten muotoilema ponsiesitys on niiltä osin löysäkö.

Toki on hyvä, kun tässä kolmannessa ponnassa todetaan, että valtioneuvosto selvittää nämä kansalliseen harkintaan perustuvat seuraamussäännökset kokonaisuudessaan. Tämä on varmasti ihan tarpeellista tässä vaiheessa.

Mutta täytyy todeta, että ehdottomasti, jotta verottajan tiedonsaanti ja yleisöjulkisuus voidaan turvata, nämä asiat olisi pitänyt laittaa aikaisemmin liikenteeseen ja tämän mietinnön mukana olisi pitänyt pyrkiä tuomaan samanaikaisesti oikeat esitykset, ei pelkästään tällaisia toivomusluonteisia, löysäköillä muotoiluilla tehtyjä ponsia. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 28/2016 vp sisältyvien 1.—15. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä sekä laeiksi valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 6 §:n ja Finpro Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 18/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 5/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 18/2017 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 6/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 14/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 20/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2017 vp

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 20/2017 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hossan kansallispuistosta

Hallituksen esitys HE 260/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 5/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu asiasta keskeytettiin 28.4.2017 pidetyssä täysistunnossa, ja nyt keskustelua jatketaan.

Keskustelu

17.39 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! 40:s kansallispuisto on perusteilla ja avajaiset ovat 17. kesäkuuta, paikalla tasavallan presidentti Sauli Niinistö ja myös ympäristövaliokunta. Tämä on itsenäisyyden juhluvuoden hankkeita, hieno hanke, ja olen ollut alusta alkaen puhumassa Hossan kansallispuiston puolesta. Muitakin vaihtoehtoja oli, ja hyviä vaihtoehtoja nekin olivat, mutta Hossa oli kieltämättä paras. Siellä on paikallisten tuki, yrittäjien tuki, kuntalaisten tuki takana. Kainuu on sellaista aluetta, missä tällaisia matkailun ja elinkeinojen virkistämiseen tähtääviä hankkeita tarvitaan. Yksi euro kansallispuistoihin tuo 10 euroa takaisin paikalliselle elinkeinoelämälle. Olen ollut tätä keskustelua salissa avaamassa, mielelläni olen sitä myös päättämässä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 260/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 3.5.2017 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Pöytäkirja PTK 46/2017 vp

Timo Tuovinen